Turinys

Kronika

Kun. Artūras KAZLAUSKAS
Jūs juk esate mirę... 2

J. MALINAUSKAS, J ŽEMAITAITIS
Bažnyčios pulsas 4

Dr. Andrius NAVICKAS
Būti krikščioniu 6

Livija PAKLONSKAITĖ
Bažnytinio paveldo muziejus... 7

Gyvybės langeliai? 8

Vaikų saugumas yra susietas su šeima 9

Kristina MIŠINIENĖ
Kad jų akyse atgimtų viltis 10

Credo

Vanda IBIANSKA
Šventasis Jonas Marija Vianėjus... 11

Kunigo laimė 14

Kun. Kazimieras BRILIUS MIC
Vienatvė ir Jėzaus mirtis 15

Kun. Danielius DIKEVIČIUS
Negera žmogui būti vienam 16

Didelės ir mažos kryžkelės

Antanas SAULAITIS SJ
Mokėti būti vienam 18

Zita VASILIAUSKAITĖ
Vienišumo skausmas
ar vienumos dovana? 19

Ieva VIENUŽYTĖ
Vienužiai skirti bendrystei 21

Ses. Onutė VITKAUSKAITĖ MVS
Priešybės ir vienybė 22

Tomas VILUCKAS
Vienatvė – ne kliūtis 24

Už gyvenimą ir gyvybę

Kaip vaikai pavirsta angelais 26

Mirę negimusieji 27

Kaip vyrą ir moterį sukūrė juos

Kun. dr. Kęstutis RALYS
Pirmapradė žmonių bendruomenė 28

Gero kino kampelis

Ramūnas AUŠROTAS
Vienatvės evoliucija 30

Atokvėpio valandai

Giovannino GUARESCHI
Lenktynių motociklas 31

Iš redakcijos pašto

Ilgai gyventi ir nepasenti 33

Sveikata

Tiksliai apibrėžta kančia 34

Gyvenimas kaip senas vynas

Vanda IBIANSKA
Ieškoti savęs 35

Mieli „Artumos“ bičiuliai,

kad ir kaip būtų, kad ir kas būtume – krikščionys katalikai ar laisvamaniai ateistai, lapkritį, regis, mums niekaip neįmanoma išvengti kaktomušos su mirties, anapusybės realybe... Neįsivaizduoju ir šalta net (labiau nei Vėlinių vakaro gėloj) pagalvoti, o ką gi jaučia, mąsto tie vargšai ateistai, nuleidę galvas prie savo artimųjų kapelių?..

Tačiau kasmet lapkričio pradžioje, prisipažinsiu, mane labiau nei ateistai jaudina patys katalikai: kada gi pagaliau pakelsime galvas ir pažvelgsime į akis Motinai Bažnyčiai, kuri, prieš kviesdama nusilenkti mūsų mirusiesiems per Vėlines lapkričio 2-ąją, kviečia mus pakelti širdis į Dangų ir lapkričio 1-ąją švęsti Visus Šventus, t. y. visus mūsų brolius ir seseris, jau besidžiaugiančius Dievo artumoje, šlovinančius Jį ir dieną naktį užtariančius mus pas Jį! Tik pažvelkit, koks tekstas tądien skaitomas liturgijoje:

Paskui regėjau: štai milžiniška minia, kurios niekas negalėjo suskaičiuoti, iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų. Visi stovėjo priešais sostą ir Avinėlį, apsisiautę baltais apsiaustais, su palmių šakomis rankose. Jie šaukė skambiu balsu:

„Išgelbėjimas iš mūsų Dievo, sėdinčio soste, ir Avinėlio!“ <...>

Tuomet vienas iš vyresniųjų ėmė man kalbėti: „Kas tokie yra ir iš kur atėjo tie, apsivilkę baltais apsiaustais?“ Aš jam atsakiau: ,,Mano viešpatie, tu žinai.“ Jis man tarė: „Jie atėjo iš didžio sielvarto. Jie išplovė savo apsiaustus ir juos išbaltino Avinėlio krauju.

Todėl jie stovi prieš Dievo sostą
ir tarnauja jam dieną naktį jo šventovėje,
o Sėdintysis soste išskleis ant jų padangtę.
Jie nebealks, nebetrokš,
nebekepins jų saulė nei jokia kaitra.
Nes Avinėlis, kuris stovi prieš sostą, juos ganys ir vedžios
prie gyvybės vandens šaltinių,
ir Dievas nušluostys kiekvieną ašarą nuo jų akių“ (*Apr 7, 9–17*).

Ar begali krikščionis, išgirdęs tokį Dievo žodį, ir toliau bijoti mirties?!

Pala, pala, sakysit, negi visa ši „Artuma“ giedos tik tokias dangiškas giesmes?! Na, prisiminsime šiek tiek ir šventus bei dar nelabai, ir mirusius bei dar ne visai... Tačiau pagrindinę šio numerio svarstymų temą pasirinkome ir vėl gan skaudžią – *vienatvę*. Skaudi ji pirmiausia turbūt ne dėl to, kad vienišiems žmonėms kas nors konkrečiai skaudėtų, bet todėl, jog mes užmirštam juos. Mirusiuosius tai bent kartą per metus visi prisimena, „aplanko“, o vienišuosius, vis dar gyvus? Ar nepažįstame tokių? Juk net ir parapinė mūsų pastoracija sutelkta į šeimą, o vaikai, jaunimas – sielovados prioritetai! Tik kaži kurių daugiau bažnyčiose?.. Žinoma, vienužių „žvejoti“ nebereikia, jie ir taip numirs su sakramentais... Bet vis dėlto gal ir jų atžvilgiu reikalingas sielovadinis jautrumas? O galiausiai, ar mes patys, gyvendami laimingoje šeimoje, pastebime vienišųjų vienatvę? Ar galime kažkaip dalytis su jais savo laime?..

Nuolankiai, Darius Chmieliauskas

Viršelyje – Kristus Visatos Valdovas, apsuptas pranašų. *Theotokos Pammakaristos (Džiaugsmingosios Dievo Gimdytojos) bažnyčios (dabar Fethiye Camii mečetė) kupolo mozaika. XIV a., Stambulas, Turkija. Jono Malinausko nuotrauka*

Jūs juk esate mirę...

Lapkričio kalendorius

Algirdo Kazlos nuotrauka

Skubant degančiomis žvakėmis pagerbti mirusiųjų atminimo dera prisiminti šiuos žodžius: „Jūs juk esate mirę." Bet jie ne apie kape gulinčiuosius, o apie mus, skubančiuosius. Apaštalas Paulius šitaip rašo (plg. *Kol 3, 3*) apie pakrikštytuosius. Per Krikštą įeiname į sakramentinį gyvenimą, kurį užbaigia mirtis. Mūsų gyvenimas, tęsia Paulius, yra paslėptas Dieve. Mums, per Krikštą mirusiems Kristaus mirtyje, senam žmogui, yra atvertas gyvenimas Kristuje – juk esame prisikėlę Kristaus prisikėlime naujam žmogui, kuriam mirtis – ne pabaiga, o tęsinys to paties gyvenimo Kristuje. Štai kodėl mirusių ir palaidotų bei prikeltų Kristuje gyvenimas yra šventųjų gyvenimas.

Sekmadieniai

1 d. – Visų Šventųjų iškilmės. „...štai milžiniška minia, kurios niekas negalėjo suskaičiuoti, iš visų giminių, genčių, tautų ir kalbų. Visi stovėjo priešais sostą ir Avinėlį..." Šitaip aprašo savo regėjimą Jonas (*Apr 7, 9*). Minime tuos, kurie vadinami Dievo draugais, Jėzaus broliais ir seserimis, paženklintaisiais. Paskui Jonas dar pastebės, kad jie apsivilkę baltais apsiaustais, išbalintais Avinėlio kraujyje (plg. *Apr 7, 14*). Juk ir žvakės ant artimųjų kapų mums primena Krikštą.

O šventoji Krikšto valanda, aprengianti mus Kristumi kaip tuo kraujyje išbalintuoju drabužiu, neleisk tavęs pamiršti, kad visi galėtume susirinkti Jeruzalėje.

8 d. – XXXII eilinis sekmadienis. Kas mes esame? Aukojantys gausiai ar aukojantys viską? Kaip čia neprisiminsi Simono klausimo Jėzui: viską palikome ir sekėme paskui tave; kas mums bus už tai? Jėzus pažada šimteriopą atlygį.

Tėve, tau nereikia, kad mes tave garbintume, tačiau maloningai leidi mums tau dėkoti. Didesnio tavęs nepadaro mūsų gyrius, tačiau mums jis yra išganingas per mūsų Viešpatį Jėzų Kristų.

15 d. – XXXIII eilinis sekmadienis. Esame kviečiami skaityti laiko ženklus. O šitie ženklai – tai Dievo kalbinimas. Krikščionys yra šitos „srities" ekspertai.

Tave, Dieve Tėve, garbiname per tavo Sūnų Jėzų, ateinantį tavo vardu. Jis yra žmoniją gelbstintis žodis, nusidėjėliams ištiestos rankos, į tavo ramybę mus vedantis kelias.

22 d. – XXXIV eilinis sekmadienis ir Kristaus, Visatos Valdovo, iškilmės. Šį paskutinį liturginių metų sekmadienį sveikiname Jėzų, išpažindami, kad jis yra mūsų ir visos visatos Viešpats. „Teateinie tavo karalystė", – vis kartojam maldos žodžius ir įsipareigojame jo karalystės logiką priimti ir ja gyventi jau šiandien.

Tu, Tėve, savo vienatinį Sūnų patepei garbės ir džiaugsmo aliejumi, kad jis žmoniją nuostabiai atpirktų save paaukodamas ant kryžiaus ir, į savo valdžią paėmęs visą kūriniją, tau atiduotų amžiną ir visuotinę karalystę – tiesos ir gyvybės, šventumo ir malonės, teisingumo, meilės ir taikos karalystę.

29 d. – I advento sekmadienis. Pradedant naujuosius liturginius metus esame kviečiami prisiminti paskutiniuosius laikus – Žmogaus Sūnaus sugrįžimą. Nuolat budėkime ir melskimės, kad galėtume be baimės stoti į jo akivaizdą. Budėjimas ir malda – ne tik advento, bet viso krikščionio gyvenimo bruožai.

Viešpats antrą kartą ateis garbingas ir didingas, idant viso pasaulio akivaizdoje mums atiduotų pažadėtą nesibai-

Kasdieniam Šventojo Rašto skaitymui: 2009 m. lapkritis

1 S Apr 7, 2–4. 9–14; Ps 24; 1 Jn 3, 1–3; Mt 5, 1–12a
2 P Rd 3, 17–26; Ps 25; Rom 31b–35. 37–39; Mt 5, 1–12a
3 A Rom 12, 5–16a; Ps 131; Lk 14, 15–24
4 T Rom 13, 8–10; Ps 112; Lk 14, 25–33
5 K Rom 14, 7–12; Ps 27; Lk 15, 1–10
6 P Rom 15, 14–21; Ps 98; Lk 16, 1–8
7 Š Rom 16, 3–9. 16. 22–27; Ps 145; Lk 16, 9–15
8 S 1 Kar 17, 10–16; Ps 146; Žyd 9, 24–28; Mk 12, 38–44 (IV sav.)
9 P Ez 47, 1–2. 8–9. 12; Ps 46; Jn 2, 13–22
10 A Išm 2, 23 – 3, 9; Ps 34; Lk 17, 7–10
11 T Išm 6, 1–11; Ps 82; Lk 17, 11–19
12 K Išm 7, 22 – 8, 1; Ps 119; Lk 17, 20–25
13 P Išm 13, 1–9; Ps 19; Lk 17, 26–37
14 Š Išm 18, 14–16; 19, 6–9; Ps 105; Lk 18, 1–8
15 S Dan 12, 1–3; Ps 16; Žyd 10, 11–14. 18; Mk 13, 24–32 (I sav.)
16 P Iz 9, 1–3. 5–6; Ps 113; Gal 4, 4–7; Jn 19, 25–27
17 A 2 Mak 6, 18–31; Ps 3; Lk 19, 1–10
18 T 2 Mak 7, 1. 20–31; Ps 17; Lk 19, 11–28
19 K 1 Mak 2, 15–29; Ps 50; Lk 19, 41–44
20 P 1 Mak 4, 36–37. 52–59; 1 Kr 29, 10–12; Lk 19, 45–48
21 Š 1 Mak 6, 1–13; Ps 9; Lk 20, 27–40
22 S Dan 7, 13–14; Ps 93; Apr 1, 5–8; Jn 18, 33b–37
23 P Dan 1, 1–6. 8–20; giesmė: Dan 3, 52–56; Lk 21, 1–4 (II sav.)
24 A Dan 2, 31–45; giesmė: Dan 3, 57–61; Lk 21, 5–11
25 T Dan 5, 1–6. 13–14. 16–17. 23–28; giesmė: Dan 3, 62–67; Lk 21, 12–19
26 K Dan 6, 12–27; giesmė: Dan 3, 68–74; Lk 21, 20–28
27 P Dan 7, 2–14; giesmė: Dan 3, 75–81; Lk 21, 29–33
28 Š Dan 7, 15–27; giesmė: Dan 3, 82–87; Lk 21, 34–36
29 S Jer 33, 14–16; Ps 25; 1 Tes 3, 12 – 4, 2; Lk 21, 25–28. 34–36 (I sav.)
30 P Rom 10, 9–18; Ps 19; Mt 4, 18–22

Lapkritį popiežius kviečia melstis šiomis intencijomis:

Bažnyčios *– kad visi Dievo žmonės, ypač politikos bei ekonomikos vadovai, vis labiau rūpintųsi visa kūrinija ir ją saugotų;*

misijų *– kad visų religijų tikintieji savo gyvenimu ir dialogu liudytų, jog Dievo vardas neša taiką.*

giančio gyvenimo dovaną, kurios dabar budėdami laukiame.

Iškilmės, šventės ir minėjimai

2 d. – Mirusiųjų paminėjimo diena (Vėlinės).

Uždegdami žvakes ant mūsų mirusiųjų kapų skelbiame tikėjimą, kad gyvenimas, Viešpatie, tavo ištikimiesiems tik pasikeičia, bet nenutrūksta, ir, šios žemės laikinajam būstui suirus, danguje jų laukia amžinoji buveinė.

4 d. minime šv. vyskupą Karolį Boromėjų (XVI a.).

O Tėve, mes džiaugiamės, kad savo Bažnyčią tu drąsini šventojo Karolio pavyzdžiu, jo žodžiu mokai, jo malda saugai.

9 d. – Laterano bazilikos pašventinimo šventė. Ji į visuotinį Romos Bažnyčios kalendorių buvo įrašyta 1565 m., atmenant pirmąją baziliką, kurią 324-aisiais Laterano rūmuose pastatė imperatorius Konstantinas. Bažnyčia pagerbia šią baziliką kaip visų Romos miesto ir pasaulio bažnyčių motiną ir Romos vyskupo katedrą.

Tu, Tėve, teikiesi maldos namuose dosnus gyventi ir, savo malone nuolatos gaivindamas, iš mūsų kuri Šventosios Dvasios buveinę, tau mielo gyvenimo šviesa spinduliuojančią.

Šiandien atmename 1953 m. Rusijoje, Vladimiro kalėjime, mirusį Dievo tarną arkivyskupą Mečislovą Reinį. Esame kviečiami melsti jo paskelbimo Bažnyčios palaimintuoju ir atsilieptі visus, kurie pažinojo arkivyskupą Reinį ar su juo bendravo. Slegiami ligų, bėdų ar kitokių vargų yra raginami prašyti Dievo pagalbos jam užtariant. Apie patirtas malones būtina pranešti beatifikacijos bylos tribunolui (Vilniaus arkivyskupijos kurija, Šventaragio g. 4, Vilnius).

10 d. – šv. Leono Didžiojo, popiežiaus ir Bažnyčios mokytojo, minėjimas (V a.).

Tavoji Dvasia, Viešpatie, tesustiprina ir atnaujina tavąją šeimyną, kad saugotų tikėjimo dovaną ir keliautų ganytojų nurodytu keliu.

11 d. minime šv. vyskupą Martyną Turietį (IV a.).

Dieve, padėk mums šventojo Martyno pavyzdžiu ir užtarimu kovoti gerą Evangelijos kovą, kad gautume danguje šventųjų vainiką.

12 d. – šv. Juozapato, vyskupo ir kankinio, minėjimas (1580–1623 m.).

Viešpatie, Kryžiaus išmintis pasaulio kvailybėje ir mus tegul nuves į Velykų pokylį.

16 d. – Švč. Mergelės Marijos, Gailestingumo Motinos, iškilmės. Piligrimai iš viso pasaulio keliauja pas Dievo Motiną, saugančią Vilnių ir Lietuvą Aušros Vartuose. (*Apie atlaidus žr. 4 viršelyje*)

Tavo apgynimo šaukiamės, šventoji Dievo Gimdytoja! Mūsų maldų neatmeski ir nuo pavojų mus visad gelbėk, Mergele garbingoji ir palaimintoji!

17 d. minime šv. vienuolę Elzbietą Vengrę (XIII a.).

Šventųjų kilnus pavyzdys nuolat mus ragina siekti išgelbėjimo pilnatvės ir jų užtarimas kas dieną mus lydi.

18 d. atmename, kad 1946 m. Vilniuje sovietai sušaudė Telšių vyskupą Vincentą Borisevičių.

Leisk, Viešpatie, Bažnyčiai Lietuvoje matyti jį pripažintą tikėjimo kankiniu.

19 d. minime šv. Rapolą Kalinauską, kunigą, karmelitų vienuolį (1835–1907 m.).

Dieve, padėk mums sekti šventojo Rapolo veiklumu tarnaujant broliams ir seserims, kad galėtume drauge su juo gauti ištikimiems tarnams skirtą atlygį.

21 d. – Švč. Mergelės Marijos paaukojimas. Šio minėjimo pradžia – bažnyčios, pastatytos šalia Jeruzalės šventyklos, dedikavimas titulu Šventoji Marija Naujoji 543 m. Rytų Bažnyčioje šventė žinoma nuo VI a., Romos Bažnyčia ją švenčia nuo XIV a.

Pažvelk, Viešpatie, į savo tautą, mininčią Mergelę Mariją, ir padaryk, kad jos užtarimu ji galėtų dalyvauti tavosios malonės pilnatvėje.

23-iąją – Lietuvos kariuomenės dieną – linkime ir meldžiame drąsios ir ištvermingos širdies visiems taikos gynėjams.

Šią dieną 1955-aisiais valdžia priėmė abortus legalizuojantį įstatymą, kuris nepakeistas iki šiol. Mūsų šalis dėl abortų kasmet netenka dešimčių tūkstančių piliečių. Malda palydime visus vaikelius, jų tėvus, medikus ir tuos, kurie yra atsakingi už negimusių žmonių ateitį.

24 d. – šv. Vietnamo kankinių Andriejaus Dung-Lako ir jo bičiulių (117-kos XVIII ir XIX a. kankinių – 8 vyskupų, 50 kunigų, 59 pasauliečių) **minėjimas.**

Kankinių kraujas, pralietas Kristaus pavyzdžiu už šventąjį tavo, Dieve, vardą, rodo nuostabią tavo malonės galybę: trapiam žmogui tu įkvepi tokį ryžtą, kad jis narsiu tavo liudininku pasidaro drauge su mūsų Viešpačiu Jėzumi Kristumi.

30 d. – šv. apaštalo Andriejaus šventė. Jis, vienas iš Dvylikos, jautėsi esąs nevertas tokio kryžiaus, ant kurio mirė Jėzus, todėl buvo nukankintas ant X formos kryžiaus.

Dieve, savo Bažnyčią tu pastatei ant tvirto apaštalų pamato, kad amžiais ji būtų tavo šventumo ženklas pasaulyje ir skelbtų dieviškąjį mokslą visai žmonijai.

„Jeigu esate su Kristumi prikelti, siekite to, kas aukštybėse, kur Kristus sėdi Dievo dešinėje. Rūpinkitės tuo, kas aukštybėse, o ne tuo, kas žemėje. Jūs juk esate mirę, ir jūsų gyvenimas su Kristumi yra paslėptas Dieve. Kai apsireikš Kristus – mūsų gyvastis, tuomet su juo ir jūs pasirodysite šlovingi. Numarinkite, kas jūsų nariuose žemiška: ištvirkavimą, netyrumą, aistringumą, piktą pageidimą, taip pat ir godumą, kuris yra stabmeldystė. Dėl šių dalykų ateina Dievo rūstybė netikėjimo vaikams. Jūs irgi kadaise taip elgėtės, gyvendami tarp jų. Bet dabar jūs visa tai pameskite – piktumą, nirtulį, nelabumą, piktžodžiavimą, nešvarias kalbas nuo savo lūpų. Nebemeluokite vienas kitam, nusivilkę senąjį žmogų su jo darbais ir apsivilkę nauju, kuris atnaujinamas tobulam pažinimui pagal savo Kūrėjo paveikslą. Čia jau nebėra nei graiko nei žydo, nei apipjaustyto nei neapipjaustyto, nei barbaro nei skito, nei vergo nei laisvojo, bet visa ir visuose – Kristus“ (*Kol 3, 1–11*).

Kun. Artūras KAZLAUSKAS

Bažnyčios pulsas

Popiežius ir Visuotinė Bažnyčia

Svarbiausias praėjusio mėnesio įvykis, kuris ateityje gal bus minimas ir tarp svarbiausiųjų per visą dabartinį pontifikatą, buvo spalio 20 d. paskelbta žinia apie būsimą dalies Anglikonų Bažnyčios vyskupų, kunigų ir tikinčiųjų pasauliečių vienybės su Romos Bažnyčia atkūrimą. Romoje ir Londone tuo pat metu surengtose spaudos konferencijose pranešta, jog

Benediktas XVI ir arkivysk. R. Williamas 2008 m.

greit bus paskelbta popiežiaus Benedikto XVI Apaštališkoji konstitucija, nustatysianti anglikonų grįžimo į katalikybę juridines normas. Spalio 20 d. paskelbtoje notoje, anonsuojančioje būsimą oficialų dokumentą, sakoma, jog sudarant sąlygas anglikonams grįžti į vienybę su katalikais stengtasi maksimaliai suderinti vienybės troškimą su troškimu išsaugoti jų specifinį anglikoniškąjį dvasinį ir liturginį paveldą. Į katalikybę grįžtantiems anglikonams bus kuriamos neteritorinės vyskupijos, vadinamieji personaliniai ordinariatai (kariuomenės ordinariatų pavyzdžiu). Šių ypatingų vyskupijų vadovai bus skiriami visų pirma iš buvusių anglikonų kunigų. Anglikonai kunigai (taip pat ir vedusieji) galės juose vykdyti tarnystę kaip katalikų kunigai. Visos detalės bus tiksliai apibrėžtos būsimoje Benedikto XVI Apaštališkojoje konstitucijoje, tačiau kol kas nežinomas nei jos pavadinimas, nei skelbimo data.

Dar didesnė staigmena už patį dalies anglikonų grįžimo į vienybę su Roma faktą yra ta, kad apie šį sprendimą Londone bendru pareiškimu pranešė katalikų bendruomenės vadovas Vestminsterio arkivyskupas Vincentas Nicholsas ir anglikonų bendruomenės vadovas Kenterberio arkivyskupas Rowanas Williamas. Abiejų vyskupų pasirašytame pareiškime tvirtinama, kad šis sprendimas – tai ne prozelitizmo aktas, bet pastaruosius keturis dešimtmečius trukusio katalikų ir anglikonų ekumeninio dialogo subrandintas vaisius. Tiesą pasakius, girdint tokius žodžius iš pasaulinės anglikonų bendrijos vadovo lūpų ir pati krikščionių vienybės idėja suspindi visai nauja šviesa.

Beveik visą spalį Visuotinės Bažnyčios dėmesio centre taip pat buvo Afrikos Bažnyčių viltims ir bėdoms skirtas Vyskupų Sinodas. Ganytojų posėdžiai Vatikane vyko tris savaites – nuo iškilmingo atidarymo spalio 4 d. iki uždarymo 25 d., kuriems, kaip įprasta tokiomis progomis, vadovavo pats Šventasis Tėvas. Tai jau antra tokia Sinodo specialioji asamblėja, skirta vien Afrikos problemoms. Pirmąją 1994 m. buvo sušaukęs Jonas Paulius II. Per pastaruosius 15 metų politinių ir socialinių problemų Juodajame žemyne nesumažėjo, tačiau gerokai pasikeitė Bažnyčios padėtis. Afrikos katalikų bendruomenės vienur nesugeba atsispirti islamo ekspansijai ar atgimstančiam pagoniškam sinkretizmui, kitur stiprėja, iš misijų šalių stadijos pereina į bažnytinės brandos amžių, pačios siunčia misionierius į kitas šalis.

Nors Sinodo posėdžiai jau pasibaigė, tačiau baigiamojo dokumento, apibendrinančio tris savaites vykusių diskusijų išvadas, dar teks palaukti. Posinodinį apaštališkąjį paraginimą skelbia pats popiežius. Paprastai tokie dokumentai pasirodo maždaug praėjus metams nuo pačios Sinodo asamblėjos.

Rytojaus dieną po Sinodo uždarymo, spalio 26-ąją, Vatikane įvyko pirmasis iš žadėtų kelių susitikimų su Šv. Pijaus X brolijos atstovais. Šių susitikimų tikslas – išspręsti visus doktrininius neaiškumus, kitaip tariant, įsitikinti, ar Lefebvre'o sekėjai tikrai išpažįsta Katalikų Bažnyčios tikėjimą ir visų pirma – ar jie sutinka su Vatikano II Susirinkimo mokymu. Jei taip, tuomet bus galima jiems suteikti kokį nors institucinį pavidalą, nes kol kas ši brolija nėra Katalikų Bažnyčios institucija.

Paminėtinos ir spalio 11-ąją Šv. Petro bazilikoje vykusios kanonizacijos iškilmės. Per jas Benediktas XVI paskelbė penkis naujus šventuosius, tarp jų ir buvusį Varšuvos arkivyskupą Žygimantą Feliksą Felinskį. Mūsiškė spauda suskubo jį apibūdinti kaip „Lietuvai artimą". Sąlygiškai gal ir galima jį taip vadinti. Nors jis gimė Voluinėje, kunigavo ir dėstė Peterburge, trumpai vyskupavo Varšuvoje, du dešimtmečius gyveno tremtyje Rusijos gilumoje, atgavęs laisvę apsigyveno Galicijoje (dabar Ukrainoje, anuomet Austrijoje), su Lietuva jį iš tiesų sieja tam tikras istorinis bendrumas. Pirmiausia tai, kad jo

Afrikos Vyskupų Sinodo dalyviai Šv. Petro bazilikoje

gyvenamuoju metu dar buvo savaime gyvas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės laikų atminimas, be to, tremtinio dalia jam teko dėl atjautos 1863–1864 metų sukilėliams. Šis sukilimas ir iš dabartinės mūsų perspektyvos buvo svarbus Lietuvos istorijos įvykis.

Lietuva

Spalis – rožinio mėnuo: bažnyčiose, šeimose ir bendruomenėse buvo kalbama ši malda. Kiekvieną spalio sekmadienį Guronyse (Kaišiadorių r.) vyko Rožinio slėpinių kelio pamaldos. Joms vadovaudavo Kaišiadorių vyskupas Juozas Matulaitis. Belieka tikėtis, kad tokios ir panašios iniciatyvos padės išlaikyti šios senovinės maldos gyvastingumą.

Pranciškonų ordinas šiemet mini įkūrimo 800 m. sukaktį (1209–2009). Spalį per šalį nuvilnijo jubiliejiniai įvykiai. Lietuvos Šv. Kazimiero provincijos mažesnieji broliai pranciškonai spalio 2–4 d. pakvietė į šventinius renginius: Lietuvos nacionaliniame muziejuje vyko mokslinė konferencija „Mažesnieji broliai Lietuvoje“, taip pat buvo renkamos aukos pirmojo mūsų šalyje pagalbos vėžiu sergantiesiems ir jų artimiesiems centro statybai Klaipėdoje, pranciškoniškose erdvėse vyko šventiniai koncertai, o Vilniaus Sereikiškių parke (Bernardinų sode) broliai pranciškonai laimino naminius gyvūnėlius. Tad gausios šv. Pranciškaus Asyžiečio pasekėjų gretos Lietuvoje galėjo džiaugtis gražia švente, dar labiau priartinusia Asyžiaus neturtėlį mūsų šalies žmonėms.

Spalio 4 d. Kaune vykusią konferenciją apie širdies ekumenizmą „Tegul visi bus viena“ vedė diakonas Johannesas Fichtenbaueris iš Austrijos. Nors Lietuva – katalikiškas kraštas, bet čia gyvena ir kitų išpažinimų krikščionys, tad ekumeninės pamokos yra svarbios ir būtinos.

Spalio 5–7 dienomis Birštone vyko Lietuvos Vyskupų Konferencijos plenarinis posėdis. Tarp aptartų įvairių einamųjų klausimų daug dėmesio skirta Kunigų metų minėjimui. Norisi tikėti, kad šie metai taps stipriu postūmiu Lietuvos katalikams įsigilinti į kunigystės slėpinį.

Spalio 5 d. įvykiai Kaune, kai dėl įtarimų pedofilija buvo nušauti du žmonės, sulaukė didelio atgarsio visuomenėje. Kauno arkivyskupas metropolitas Sigitas Tamkevičius taip juos pakomentavo: „Net jeigu tie vaikeliai buvo skriaudžiami, tokiomis priemonėmis negalima siekti teisingumo, nes apskritai anarchija griauna valstybės pamatus. Reikia apgailestauti, kad dalis visuomenės tokią anarchišką padėtį palaiko.“ Ganytojas patarė visuomenei būti santūriai ir nepalaikyti įtariamojo žmogžudžio. Vertėtų pabrėžti, kad arkivysk. S. Tamkevičiaus pozicijai neatsirado vietos naujienų agentūrų pranešimuose, o tai reiškia, kad Bažnyčios balsas, įvykių vertinimas taip ir nenuskambėjo plačiojoje visuomenėje.

Spalio 9 d. Lietuvos *Caritas* minėjo veiklos atkūrimo 20-ąsias metines. Kaune surengtoje konferencijoje „*Caritas* Lietuvoje: 20 metų veiklaus gailestingumo“ buvo išsakyta daug sveikinimų ir palinkėjimų. Perskaityti du išsamūs pranešimai – generalinio direktoriaus kun. Roberto Grigo „Veiklus gailestingumas besikeičiančiame pasaulyje“ ir pavaduotojos Janinos Kukauskienės „Savanorystės kultūros sklaida Lietuvoje“. Minėjime dalyvavo pustrečio šimto *Caritas* darbuotojų, savanorių, Bažnyčios vyresnybės, Vyriausybės ir Kauno valdžios bei įvairių nevyriausybinių organizacijų atstovų. Ši šventė patvirtino, kad *Caritas* lieka viena įtakingiausių ir veikliausių socialinių organizacijų Lietuvoje.

Spalio 11-ąją Žemaičių Kalvarijoje iškilmingai paminėtos Bazilikos centriniame altoriuje esančio Dievo Motinos Marijos – Krikščioniškų Šeimų Karalienės paveikslo karūnavimo popiežiškosiomis karūnomis trečiosios metinės. Džiugu, kad pamaldumas Krikščioniškų Šeimų Karalienei vis labiau populiarėja tarp tikinčiųjų. Taip pat paminėtas ir Telšių ganytojo Jono Borutos SJ 65-metis. Vyskupas su maldininkais apėjo Kryžiaus kelio stotis, į koplyčių altoriuje esančias skryneles įberdamas žiupsnelį žemės iš Kristaus Kryžiaus Kelio Jeruzalėje. Ja buvo pabarstyti ir Žemaičių Kalvarijos Kryžiaus kelio takai.

Prieš ketverius metus įsteigtas Bažnytinio paveldo muziejus spalio 18-ąją atvėrė duris lankytojams po savo nuolatiniu stogu – Šv. Mykolo bažnyčios Vilniuje skliautais. Iškilmėse kalbėjo Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis, Lietuvos prezidentė Dalia Grybauskaitė, muziejaus mecenatas ir ekspozicijos kūrimo globėjas Kelno arkivyskupas metropolitas kardinolas Joachimas Meisneris, Seimo pirmininkė Irena Degutienė. Puiku, kad nuo šiol ypatingi mūsų liturginio ir kultūrinio paveldo pavyzdžiai bus nuolatos prieinami krašto žmonėms. (*Išsamiau apie šį muziejų rašoma p. 7.*)

Spalio 18 d. Kaune, Vytauto Didžiojo universiteto didžiojoje salėje, „Gyvųjų akmenų“ bendruomenė surengė Atsinaujinimo dieną „Dievo žodžiui Lietuvoje – 1000!“ Gausūs dalyviai (apie tūkstantį žmonių) susirinko į ją iš visų Lietuvos regionų, atvyko ir didžiulis jaunimo būrys. Renginyje buvo apmąstoma Dievo žodžio kelionė per Lietuvą ir į žmogaus širdį. O spalio 24 d. Vilniaus šv. Juozapo kunigų seminarija pakvietė į mokslinę konferenciją „Padarykite mano mokiniais visų tautų žmones“, skirtą Evangelijos skelbimo Lietuvai tūkstantmečiui. Tad baigiantis jubiliejiniams metams nestokojame renginių, kurie vis primena Evangelijos kelionę į mūsų kraštą ir jos vaidmenį nūdienos visuomenėje.

Iškilmės Žemaičių Kalvarijoje

Jonas MALINAUSKAS,
Jonas ŽEMAITAITIS

Būti krikščioniu

Dr. Andrius NAVICKAS

Nežinau, kuris pirmasis krikščionių mąstytojas yra šitaip pasakęs: krikščionių prievolė – gyventi taip, kad net jei staiga išnyktų visas Šventasis Raštas, jį galima būtų nesunkiai užrašyti žvelgiant į mūsų gyvenimus. Tai skambus aforizmas ar kartu ir imperatyvas, kurio nevalia pamiršti? Kiek savo žodžiais, veiksmais, laikysena sugebame kitiems, neįsileidusiems į savo gyvenimą Išganytojo meilės, liudyti, jog ne tai, kas laimės vieną ar kitą politinį mūšį, kiek sukaupsime medžiaginių gėrybių ar kokiais titulais pasidabinsime, yra svarbiausia? Kaip sugebame vykdyti priesaką – mylėk savo priešus – ar į pyktį atsakyti meile ir atlaidumu?

Įpratome manyti, kad jei politikai, verslininkai, teisėjai ir visi kiti, kurių pareiga tarnauti žmonių gerovei, būtų sąžiningi ir išmintingi, gyventume tobuloje valstybėje. Ir jeigu aplinkui matome daug piktžaizdžių, jei įvyksta tokios tragedijos, kai praliejamas žmonių kraujas, kai atsiskleidžia šlykščiausio smurto prieš silpniausius visuomenės narius atvejai, vadinasi, visi JIE stengėsi nepakankamai. Tad reikia kuo skubiau atrasti kaltuosius ir juos nubausti. O MES kiek ir už ką atsakingi? Neįprasta taip klausti visuomenėje, kur kiekvienas nuo ankstyvos vaikystės išmoksta sakyti: „Aš turiu teisę ir jūs privalote man duoti“, tačiau, deja, nenori nieko girdėti apie kokias nors prievoles, atsakomybę, įsipareigojimus.

Nesunku prisidėti prie įniršusio choro, smerkiančio tikrą ar tariamą pedofilų sąmokslą, valdžios neveiklumą, politikų abejingumą paprastų žmonių bėdoms. Tačiau nepamirškime, kad visos piktžolės išdygsta MŪSŲ bendruomenėje ir MES visi, o ne tik JIE kalti dėl jų suvešėjimo.

Kiek esame atidūs vienas kitam? Ar turime drąsos reaguoti į blogybes, net jei mūsų reakcija nepopuliari? Ar sugebame būti reiklūs sau ne mažiau nei kitiems? Pagaliau, ar sugebame atleisti ir ieškoti ne prasikaltusiojo pasmerkimo, bet siūlyti tiltus, kuriais nusidėjėliui galima būtų sugrįžti į tiesos kelią?

Kiekvienas didesnis skandalas lengvai mus suskaldo į dvi stovyklas: smerkiančius ir palaikančius. Tačiau krikščionio misija visuomenėje yra kai kas daugiau, nei paprasčiausiai demaskuoti nusidėjėlį(-ius). Popiežius Benediktas XVI enciklikoje „Meilė tiesoje“ dar sykį pakartoja, kad meilė gali skleistis tik tiesoje, tačiau ir tiesa negali egzistuoti be meilės. Dievo tiesa skirta išganymui, o ne pasmerkimui. Ar šis principas išlaikomas ir mūsų kovose už savo tiesas?

Algirdo Kazlos nuotrauka

Esame labai gundomi supaprastinti savo gyvenimą, pašalinti atspalvius ir prisistatyti barikadų, esą gintis nuo mus puolančio blogio. Tačiau dar šventasis Augustinas sakė, kad blogis – tai gėrio trūkumas. Kitaip tariant, jis atsiranda, kai mes maldos žodžius „Teesie Tavo valia“ pakeičiame į „Aš Tau, Viešpatie, nurodysiu, kas teisinga ir kaip tai įgyvendinti.“

Nepakanka baisėtis nusikaltimais prieš vaikus, smerkti bandymus sumenkinti šeimą paverčiant ją seksualine ar ekonomine sutartimi, nesikalbėti su kaimynu, nostalgiškai dūsaujančiu, jog sovietmečiu buvo geriau. Mes, krikščionys, nesame politinė partija, kurios tikslas – nugalėti varžovus, bet kokiomis priemonėmis įrodyti savo tiesą. Tikrai ne svarbiausia būti iškalbingesniems už kitus, laimėti visus žodžių mūšius. Tikroji Viešpaties pergalė – ne tai, jog kuri nors barikadų pusė sutriuškina oponentus, o tai, kai barikados išardomos ir skirtumai, užuot neigę vienas kitą, pradeda dėliotis į darnią visumą.

Tai anaiptol nereiškia, kad mes neturime kovoti už savo įsitikinimus. Bet šioje kovoje svarbiausia laimėti kitą žmogų gelbėjant jį iš klaidos, o ne palaidoti po mūsų pasmerkimo lavina. Negalime likti abejingi neteisybei, tačiau visada prisiminkime, kad pyktis, neapykanta subjauroja net kilniausius siekius.

Bažnyčios socialinis mokymas ragina krikščionis atidžiai gilintis į „laiko ženklus“, įžvelgti juose svarbiausius uždavinius ir tada ieškoti krikščionims deramo jų sprendimo. Beje, skubotumo, impulsyvumo nereikėtų painioti su principingumu. Pernelyg dažnai skubame reaguoti į gandus, ginčijamės neįsiklausę į kito argumentus, atsiribojame nepabandę suprasti. Nūdieniame pasaulyje labai daug nekantrumo ir chaoso – tai nepasitikėjimo Viešpačiu ženklas. Idant pasaulis keistųsi, tereikia nedaug – krikščionys turi gyventi taip, kaip dera krikščionims.

Bažnytinio paveldo muziejus – dovana Lietuvai

Švenčiant Evangelijos skelbimo Lietuvai tūkstantmetį, o Vilniui tapus Europos kultūros sostine, Vilniaus arkivyskupija reikšmingai prisidėjo prie šiuos įvykius lydinčios renginių programos spalio 18-ąją, šv. Luko – dailininkų globėjo – dieną, atidarydama Bažnytinio paveldo muziejų. Nuolatinėje ekspozicijos buveinėje – Šv. arkangelo Mykolo bažnyčioje pristatomos žymiausios Lietuvos sakralinės vertybės.

Šį muziejų 2005 m. spalio 7 d. įsteigė Vilniaus arkivyskupas metropolitas kardinolas Audrys Juozas Bačkis. Nuo tada jau surengtos šešios teminės parodos Lietuvos nacionaliniame muziejuje, Varšuvos Karalių rūmuose, Krokuvos Vavelyje. Muziejaus tikslas – apsaugoti bažnytinį paveldą, kad jis nebūtų išskirstytas ar išblaškytas, o plačioji visuomenė ir sostinės svečiai būtų supažindinami su mūsų šalies istorijos vertybėmis.

Bažnyčios erdvėje įrengtoje ekspozicijoje – ją sukūrė muziejų interjero specialistė Ingrid Bussenius, Kelno ir Miunsterio katedrų lobynų ekspozicijos autorė, – pristatomi vertingiausi muziejaus eksponatai iš Vilniaus miesto šventovių: Arkikatedros bazilikos, Šv. apaštalų Petro ir Povilo, Šv. Mikalojaus, Šv. Teresės bažnyčių. Ekspozicijos šerdis – Arkikatedros lobyno monstrancijos bei relikvijoriai, išraiškingi maldingumo tradicijos liudytojai ir auksakalystės šedevrai. Stiklo vitrinose išdėlioti puošnūs bažnytinės tekstilės pavyzdžiai, kiti meniški liturginiai reikmenys atveria ne vieną naują Lietuvos Bažnyčios turtingos istorijos ir sakralinio meno puslapį.

Šie eksponatai iš esmės skiriasi nuo rodomų kituose muziejuose: jie tarnauja liturgijai ir, kiek tik tai bus įmanoma meno kūrinių išsaugojimo požiūriu, šiai paskirčiai tarnaus ir ateityje. Taigi ekspozicija bus nuolat atnaujinama.

Vilniaus senamiestyje, greta gotikinių Šv. Onos bei Šv. Pranciškaus Asyžiečio (bernardinų) bažnyčių, įsikūręs muziejus svarbus ir savo architektūra. Kaip teigia muziejaus kūrimo darbo grupės pirmininkas, Bažnyčios lobynų istorijos specialistas dr. Martinas Seidleris, svarbiausios gairės formuojant ekspoziciją ir buvo liturginė pastato paskirtis bei jo architektūra. Šv. arkangelo Mykolo bažnyčios ir vienuolyno ansamblis išsiskiria įspūdinga renesanso architektūra, taip pat savo istorija, glaudžiai susijusia su garsia Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės magnatų Sapiegų gimine. Šios šventovės pastatas nuo XVII a. pradžios nedaug tepasikeitė, todėl jį reikėtų vertinti kaip retą išlikusį vietinės Vilniaus renesansiškosios architektūros pavyzdį. Susipažinimas su šios bažnyčios istorija atveria galimybę pažinti visą sostinės architektūrą.

Naujajame muziejuje numatoma vykdyti mokslinę veiklą, rengti paskaitas, konferencijas, knygų pristatymus. Šviečiamosios programos netradiciškai supažindins su sakraline daile, skatins domėtis Lietuvos kultūra ir menu. Pasitelkiant šiuolaikines pedagogikos priemones ir atsižvelgiant į lankytojų gebėjimus bei lūkesčius, kūrybiniai užsiėmimai bus pritaikomi skirtingoms amžiaus grupėms.

Tikimasi, jog ši nauja erdvė gyvai ir plačiai skleis kultūrines ir dvasines vertybes. Muziejus atviras antradieniais–šeštadieniais nuo 11 iki 18 val., paskutinį mėnesio penktadienį jo lankymas nemokamas; pensininkams bei studentams taikomos nuolaidos (išsamiau žr. www.bpmuziejus.lt).

Livija PAKLONSKAITĖ

Gyvybės langeliai?

Šeimos politikos aktualijos

„Laiptinėje rastas kūdikis...“; „Vos dviejų savaičių kūdikis paliktas ligoninėje...“ Tokios žinios priverčia krūptelėti visus – ir tuos, kurie neįsivaizduoja, kaip galima palikti vaikelį, ir tuos, kurie turi rūpintis tėvų paliktais vaikais, ir tuos, kurie žino, kas taip galėjo pasielgti. Tačiau visi suvokia tą patį: tokių įvykių kasdienybėje nemažėja. Todėl vis dažniau pasigirsta siūlymų steigti vadinamuosius Gyvybės langelius. Bet ar tai vėl nėra kova su padariniais, o ne su priežastimis?

Kas tai? Šie langeliai – tai šildomas įtaisas pastato sienoje, kurį atidarius galima slapčia palikti kūdikį, o garsinis signalas įspėja pastate budinčius asmenis.

Kaip teigiama, motinos, anonimiškai paliekančios kūdikius, nebūtų traukiamos baudžiamojon atsakomybėn ir turėtų galimybę per 3 mėnesius pakeisti savo sprendimą. Šios idėjos šalininkai Lietuvoje tvirtina, kad tai sumažins abortų, pamestinukų ir nužudytų kūdikių skaičių. Nors kitur (Vokietijoje, Lenkijoje, Prancūzijoje, Čekijoje) tokie langeliai dažniausiai būna prie bažnyčių, pas mus juos siūloma įrengti prie kūdikių namų, ligoninių, gimdyklų. Užsienio šalyse Gyvybės langeliai dar įvardijami ir kaip anoniminis gimdymas, suprantamas dvejopai: pirmiausia kaip tikras anoniminis gimdymas, kai moteris pagimdo kūdikį neatskleisdama savo tapatybės, ir antra – kaip legalus kūdikio atsisakymas (slaptas gimdymas), kai moteris pagimdo kūdikį ir jo įteisintai atsisako.

Ar tokie langeliai neskatins neatsakingos tėvystės/motinystės? Atrodo, jog pats tikslas juos steigti yra išties geras, tačiau ar tada tikrai sumažėtų vaikų, atiduodamų į globos namus? Juk víena, kai vaiką gelbsti tarnybos – laikinieji kūdikių namai, vaiko teisių apsaugos įstaigos, globos namai ir pan., ir visai kita – kai tėvai atleidžiami nuo atsakomybės. Ar valstybės mastu remiama Gyvybės langelių steigimo akcija nepaskatintų tėvų elgtis dar neatsakingiau? Juk jie tada galėtų iš anksto apsidrausti numatydami saugiai ir į patikimas rankas atiduoti savo vaikelį, jei jis šeimai (ar vienišai motinai) gimtų netinkamu laiku ir netinkamoje vietoje, o po kelių mėnesių jį vėl susigrąžinti. Ar tai nebūtų du skirtingi to paties veiksmo rezultatai – pirmiausia būtų išgelbstima kūdikio gyvybė ir drauge ugdomas neatsakingas požiūris į asmenį?

Kova su padariniais? Gyvybės langelių klausimas atspindi daug gilesnės krizės – būtent šeimos, svarbiausios valstybės ląstelės, eroziją. Tad ar pirmiausia neturėtume ugdyti pagarbos žmogui, gyvybei ir šeimai? Akivaizdu, kad vien „langelių tarnybos“ per mažai – reikalinga ištisa krizinių nėštumų sistema. Juk labai tikėtina, jog tokiais langeliais ne tik neišspręstume problemos, bet įteisintume tokį tėvų elgesį kaip tam tikrą „normą“. Dar svarbu, kad toks dalykas mūsų visuomenėje nebūtų skatinamas ir propaguojamas. Tad Gyvybės langeliai galėtų būti tik viena iš kraštutinių priemonių ir išeičių, skatinančių vis dėlto rinktis gimdymą, o ne abortą, nužudymą, smurtą.

Sprendimas: „už“ ar „prieš“? Turbūt neįmanoma vienareikšmiškai atsakyti. Reikia ieškoti kompleksinio sprendimo ne tik užtikrinant tinkamą psichologinę, teisinę, materialinę pagalbą motinai, išgyvenančiai krizinį nėštumą ar pogimdyminę depresiją, bet ir vykdyti palankią šeimai politiką. Šiuo metu klausimų kyla daugiau nei yra atsakymų. Juk jau seniai žinoma, kad blogiausia yra supaprastinti sprendimą ir toliau nieko esmingo nedaryti.

Eglė TENDYTĖ,
Nacionalinė šeimų ir tėvų asociacija

Vieni pirmųjų tokį langelį įrengti ketina Kauno krikščioniškieji gimdymo namai. Todėl paklausėme šios įstaigos direktoriaus pavaduotojo, plačiai žinomo kovotojo už gyvybę gydytojo Virgilijaus RUDZINSKO nuomonės:

– Priimti sprendimą atidaryti Gyvybės langelį man ir kolegoms nebuvo lengva. Kiekviena žiniasklaidoje pasirodžiusi žinia apie konteineryje rastą negyvą naujagimį sukelia didelės pasipiktinimo bangas, kurios aprimsta iki kito tokio įvykio. Valstybės institucijų pastangos įstatymais reglamentuoti Gyvybės langelių steigimą baigėsi juridiniais ginčais. Neseniai šiuos ginčus pertraukė Seimo Socialinių reikalų ir darbo komitetas, surinkęs ir apibendrinęs kelių ministerijų nuomones: saugioje vietoje naujagimį palikusiai moteriai negresia persekiojimas, o po 3 mėnesių tokį naujagimį gali įsivaikinti šeimos. Komiteto išvadoje nėra kliūčių atidaryti tokius langelius, iš pradžių – Vilniuje ir Kaune.

Mūsų medikai jau seniai stengiasi, kad besilaukiančios merginos, mo-

terys nesigriebtų kraštutinės priemonės – aborto. Dirbame kartu su Kauno arkivyskupijos Šeimos centro Krizinio nėštumo programos darbuotojomis; nemažai metų veikia Kartų namai – vieta, kur gali prisiglausti pagimdžiusios, tačiau vyro ir šeimos palaikymo neturinčios moterys. Visa tai – užuomazga sistemos, kuri turėtų veikti visoje šalyje, kad krizėje atsidūrusioms nėščiosioms būtų suteikiama reikalinga (socialinio darbuotojo, psichologo, mediko) pagalba. Taip būtų išgelbstima daug negimusiųjų. Juk abortas nei išsprendžia smurto prieš moterį problemą, nei gydo tarpusavio santykius, bet gali palikti sielos žaizdų visam gyvenimui. Jei sėkmingai veiktų tokia ar panaši pagalbos sistema, Gyvybės langelio steigimo klausimo iš viso nereikėtų svarstyti. Kitaip sakant, mes lyg pradedame iš kito galo.

Tačiau nereikėtų puoselėti iliuzijų, kad kokios nors sistemos (ir šie langeliai) visiškai išspręstų vaikžudystės klausimą. Tokia mintis kyla žiūrint į šalis, kur jau daug metų veikia Gyvybės langeliai ir gerai išplėtota socialinė pagalba. Ir ten neišvengiama tragiškų atsitikimų. Štai Vokietijoje (ten veikia 80 Gyvybės langelių) kasmet randama 40 pamestinukų; pusė iš jų neišgyvena, nes paliekami netinkamose sąlygose. Prancūzijoje moterims, regis, suteiktos visos sąlygos atsisakyti nelaukiamo kūdikio (yra langeliai, legalūs ir anoniminiai gimdymai), bet ir čia pasitaiko naujagimius nužudančių motinų. Nors Lenkijoje, įdiegus negimusius kūdikius ginantį įstatymą, vaikžudysčių sumažėjo.

Ekspertų nuomone, vaikžudystės ir abortas – dvi to paties medžio šakos. Ir joks lytinis švietimas, nemokama kontracepcija ar socialinė pagalba neduos laukiamo poveikio tol, kol be išlygų negerbsime negimusio, o vėliau – ir gimusio vaiko. Krikščionys turėtų geriausiai tai suprasti.

Vaikų saugumas yra susietas su šeima

Nuolatinis Šventojo Sosto stebėtojas Jungtinėse Tautose arkivyskupas Celestino Migliore spalio 15 d. kalbėjo diskusijoje dėl vaikų teisių apsaugos ir sklaidos.

Arkivyskupas pažymėjo didelį tarptautinį sutarimą dėl Vaiko teisių konvencijos. Per beveik dvi dešimtis metų šią konvenciją ratifikavo arti dviejų šimtų valstybių. Papildomą protokolą dėl vaikų įtraukimo ir dalyvavimo ginkluotuose konfliktuose ratifikavo beveik 130 valstybių, beveik tiek pat parašų surinko papildomas protokolas dėl prekybos vaikais, vaikų prostitucijos ir pornografijos. Šventasis Sostas ragina konvencijos ir protokolų dar nepasirašiusias valstybes tai padaryti.

Šventojo Sosto delegacijos vadovas komentavo neseną UNICEF ataskaitą. Gera naujiena ta, kad per du dešimtmečius vaikų iki penkerių metų mirtingumas tikrai pastebimai sumažėjo. Tačiau ta pati statistika tvirtina, jog per pastaruosius dešimt metų du milijonai vaikų ir nepilnamečių žuvo konfliktuose, šeši milijonai buvo sužaloti, dešimtys tūkstančių nukentėjo nuo minų, 300 000 buvo paversti kareiviais.

Arkivyskupo C. Migliore nuomone, į diskusiją dėl prievartos prieš vaikus panaikinimo reikia įtraukti ir tokias temas, kaip vaikų sunaikinimą dar iki jiems gimstant dėl spėjamos negalios arba, tarkime, dėl to, kad vietoj mergaitės trokštama berniuko. Negali būti aplenktos saugaus gyvenimo sąlygos: ar vaikas gauna pakankamą medicininę pagalbą, ar neverčiamas vergiškai dirbti?

Šventojo Sosto delegacijos vadovas pabrėžė, kad kovos su prievarta prieš vaikus prielaida – **šeimai skiriamas valstybės ir visuomenės palaikymas**. Geras ir sveikas šeimos gyvenimas užtikrina vaikų saugumą. Ir priešingai, kritikuotina tendencija menkinti šeimos ir tėvų vaidmenį bei siekti įtvirtinti tiesioginį ryšį tarp vaikų ir valstybės aplenkiant šeimą ir tėvus. Todėl, pasak arkivyskupo, nenuostabu, kad Visuotinė žmogaus teisių deklaracija teisingai tvirtina: „Moteris ir vyras, sulaukę pilnametystės, turi teisę be jokių apribojimų dėl rasės, pilietybės ar religijos tuoktis ir kurti šeimą. <...> Šeima yra natūrali ir pagrindinė visuomenės grupė, ir ji turi teisę būti visuomenės ir valstybės saugoma“ (*16, 1–3*). Šie teiginiai nėra prasimanytos sąvokos – jie išplaukia iš pačios žmogaus prigimties.

Anot arkivyskupo C. Migliore, tiek Šventasis Sostas savo diplomatiniu veikimu, tiek Katalikų Bažnyčia su savo daugybe vaikų globai, švietimui, sveikatai, integracijai skirtų institucijų visame pasaulyje siekia sveikos, stabilios ir saugios aplinkos vaikams, drauge – ir jų šeimoms.

Romanas KAZAKEVIČIUS,
Vatikano radijas

Kad jų akyse atgimtų viltis

Kristina MIŠINIENĖ
Lietuvos „Caritas“ projekto
„Pagalba prostitucijos ir prekybos moterimis aukoms“ koordinatorė

Kodėl Lietuvoje vyksta prekyba žmonėmis, kodėl klesti prostitucijos industrija? Ir kur ieškoti atsakymų – žmonių širdyse, vienatvėje, šeimoje, skurde ar blogai veikiančiose teisėsaugos, psichologinės, socialinės pagalbos tarnybose?.. Nepaliaujam to klausti savęs mes, 12 projekto „Pagalba prostitucijos ir prekybos moterimis aukoms“ socialinių darbuotojų iš Kauno, Klaipėdos, Šiaulių, Panevėžio bei Marijampolės regionų. Nuo 2001-ųjų vykdome šį projektą, tad jau susikaupė nemažai patirties, kurią nuolat apmąstome ir perklausiame.

Vienas iš svarbiausių mūsų projekte teikiamos pagalbos principų – sutelkti visą dėmesį į nukentėjusią moterį, jos aplinką, stengiantis kiek įmanoma geriau suvokti įvykių priešistorę, ieškoti kuo tikresnių „užsikabinimo“ už gyvenimo galimybių.

Ne kartą kaip ekspertės esame kviečiamos į įvairiausius mokymus, seminarus, konferencijas – beveik visur mūsų klausia to paties: „O kokios tos prostitutės yra? Ar jos normalios moterys?“ Ir patys klausiantieji čia pat atsako: „Bet juk jos tokios... TOKIOS...“

O kokios? Išprievartautos, sumuštos, vienišos, atstumtos, pažemintos, klaidžiojančios tamsoje! Bet pabandžius auditorijai pateikti moterį, mergaitę, berniuką perkančiojo portretą susidomėjimas tuoj slūgsta, atsainiai reziumuojama: „Tokia jau ta vyrų prigimtis... jiems reikia... o ką jiems daryti...“ Tačiau dėl tokių asmenų, nesugebančių atsispirti „prigimties šauksmui“, mūsų vaikai ir moterys išviliojami į užsienio viešnamius, įpainiojami į melo ir nusikaltimų pinkles ir iš jų dažnai nebeištrūksta!

Kuriant pagalbos nukentėjusioms moterims strategiją, tenka daug bendrauti su įvairiomis tarnybomis, tiesiogiai ar netiesiogiai prisiliečiančiomis prie šių moterų ir jų vaikų. Dažniausiai visi sukruntame veikti, kai kažkas jau atsitinka. Ypač tai pasakytina apie vaikų apsaugos sritį – negailestinga ta motina valstybė... Dažnas valdininkas niršiai išpučia akis: „Juk nieko dar neatsitiko, ko jūs, *Caritas*, čia triukšmą keliate?! Tvirkina mergaitę? O įrodyti galite? Jinai jau prostitucijoje? Tai gal jai ten patinka...“

Prieš kelerius metus vienas katalikiškas Olandijos fondas parėmė mūsų iniciatyvą į pagalbos teikimą įtraukti moterų vienuolijas, įvairias katalikiškas organizacijas, ieškoti savanorių tikinčiųjų bendruomenėje. Šis procesas nelengvas, neretai brolių ir seserų veiduose matom nuostabą: „Jai ir sriubos lėkštę padavėme, ir aprengėme, ir nakčiai priglaudėme – o ji vis tiek nelaiminga!“

Prostitucija – tai neišmatuojamas širdies skausmas, kuriam numaldyti kartais neužtenka ilgus metus teikiamos materialinės, psichologinės, socialinės pagalbos. O kartais esame liudininkės tikro stebuklo – gavusios palaikymą „sunkios“ moterys didvyriškai tvarkosi savo gyvenimą, liudija teismuose ir stengiasi apsaugoti kitas moteris nuo baisių išgyvenimų.

Man atrodo, kad didžiausias atlygis mums – ir visam gausiam mūsų savanorių, partnerių, draugų būriui – yra atgimusi viltis moterų akyse.

Algirdo Kazlos nuotrauka

Šventasis Jonas Marija Vianėjus, *arba* Arso klebonas

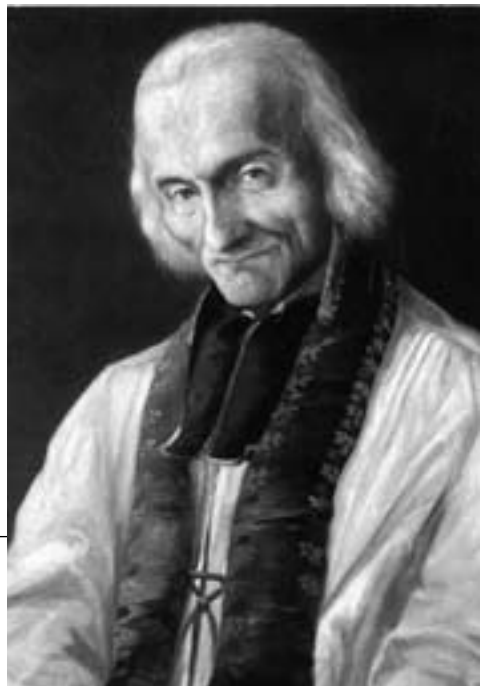

Vanda IBIANSKA

Šventaisiais pasidaroma nebūtinai pasirenkant kankinystę, plėtojant Bažnyčios mokslus ar kitu ypatingu būdu. Jais tampama ir uoliai bei kukliai vykdant savo tarnystę ir taip sėjant Gerosios Naujienos sėklą žmonių širdyse. Toks buvo Arso klebonas Jonas Marija Vianėjus (*Jean-Marie-Baptiste Vianney*). Jo gimimo dangui 150-ųjų metinių proga popiežius Benediktas XVI paskelbė kunigų metus, truksiančius iki 2010 m. birželio 11 d.

Vaikystė ir paauglystė

Mažame Dardilio kaimelyje, visai šalia Liono, skurdžioje valstiečių šeimoje 1786-ųjų pavasarį gimęs ketvirtas vaikas pakrikštijamas Jonu Marija. Laikai neramūs: siaučia revoliucijos gaivalas, persekiojami kunigai. Neturtas gniaužia žmones, per kaimus eina daugybė elgetų. Vianėjai visus priima ir dalijasi tuo kukliu kąsniu, kurį tą dieną pati turi. Šeima labai pamaldi, bet visus lenkia Jonukas, jau nuo ketverių kasdien traukiantis į bažnyčią. Kai ji uždaryta, vaikas ilgai meldžiasi suradęs nuošalią vietelę.

Taip praeina keleri metai, ir trylikametį berniuką tėvai išsiunčia į gretimą miestelį pas dėdę, kad ten pasirengtų Pirmajai Komunijai. Čia vienuolės slapta moko vaikus katekizmo, prie daikto – ir rašto. Kaip tik Jonukui, nemokančiam skaityti, rašyti ir net kalbėti prancūziškai, nes šeima susišneka vietos tarme. Aplinkybės pavojingos, tad Pirmąją Komuniją paauglys priima privataus namelio kambaryje. Jau tada jis yra tvirtai apsisprendęs tapti kunigu. Tai nepatinka tėvui, nes ūkyje reikia darbo jėgos. Beveik nesimokęs mažaraštis jaunuolis vėl patraukia pas dėdę ruoštis mokslams.

Sunkūs mokslai

Miestelio klebonas Š. Balė, nepaisydamas visko, nusprendžia vaikiną mokyti. Stengiasi iki devinto prakaito, bet rezultatai apgailėtini. Kaimietukas visai neturi atminties, tad pastangos eina veltui. Ypač prasti popieriai su lotynų kalba. Ji ir kiti mokslai Jonui Marijai Vianėjui nesiseks visą gyvenimą. Jis buvo labai negabus, nors ir darbštus. Tik ar tai kliūtis šventumo kelyje? Jam nebuvo duota gabumų, bet duota išminties, proto, tyra širdis ir beribė meilė Dievui bei žmonėms.

1809 m. Jonas pašaukiamas atlikti būtinosios karinės tarnybos. Kariuomenėje du kartus sunkiai suserga ir galiausiai iš jos pabėga. Už jį kariauti išeina ir vėliau žūsta jaunesnysis brolis. Po slapstymosi 1811 m. J. M. Vianėjus grįžta pas kunigą Š. Balė. 1812-aisiais (jam jau 26!) įstoja į Verjero kunigų seminariją studijuoti filosofijos, kad paskui Lione pradėtų teologijos studijas. Vargšas! Mokslai jam per sunkūs, o dar toji lotynų kalba! Visiška nesėkmė... Vianėjus išsiunčiamas atgal pas savo kleboną. Šis išsijuosęs imasi darbo. Mat įžvelgia jauname žmoguje tai, ko nemato seminarijos vadovybė, nes geriau jį pažįsta.

Vargais negalais bukiausias iš klierikų ne be savo klebono pagalbos bei protekcijų išlaiko egzaminus ir įšventinamas kunigu. Jį paskiria klebono Š. Balė vikaru. Vianėjus entuziastingai pradeda mokyti vaikus katekizmo, klausyti išpažinčių. Suserga klebonas, ir – o varge! – Jonui Marijai tenka sakyti pamokslus. Šito jis nesugeba. O ir balsas silpnas, aukštas, prikimęs. Tenka imti geriausių pamokslų rinkinį, iš jo sudurstyti tekstą, išmokti jį atmintinai. Taip paskui jis darys visą gyvenimą.

Į Arsą

Miršta kunigas Š. Balė, o Vianėjus 1818 m. vasario 11 d. paskiriamas klebonu į Arsą. Tai 230 gyventojų turintis kaimas. Centre – mažutėlaitė bažnyčia. Sodiečiai ją gana gausiai lanko, bet sakramentų nepraktikuoja.

Arso bazilika, pristatyta prie senosios bažnytėlės; J. M. Vianėjaus laikų senosios bažnytėlės vidus

Sekmadienis čia darbo diena, ir niekas dėl to nesuka sau galvos. Darbų juk kaime kalnai, jie niekada nesibaigia. Priešais bažnytėlę stovinčioje smuklėje valstiečiai iki soties maukia vyno. Aikštėje vyksta šokiai, jiems pasibaigus aplinkiniuose klojimuose šienas kilojasi, kad net sienos siūbuoja. Aišku, gimsta daug nesantuokinių vaikų. Toksai tad Arsas ir aplinkinės parapijos.

Kunigas Jonas Marija išlipa iš vežimo, pabučiuoja žemę ir pasuka į kleboniją. Čia jis gyvens visą likusį gyvenimą, 41 metus, čia ir numirs.

Darbų – marios!

Klebonas stebina smalsius kaimiečius. Klebonijos baldus, kuriuos buvo dovanojusi pilies šeimininkė, jis išsiunčia atgal. Valgo tik duoną, bulves, po tris grikių sklindžius per dieną, geria vien vandenį. Kaimiečiai nustėrsta matydami, kaip klebonas viską, ką turi, dalija pavargėliams. Bet pinigų jis neniekina. O jų reikia daug. Ir bažnyčiai padidinti, ir mokykloms įsteigti bei išlaikyti, ir vargšams šelpti. Klebonas lėšų prasimano gana nesunkiai. Jam dosniai aukoja pilyje gyvenantys grafai, turtingi Liono pirkliai. Mat asketiškas kunigo Vianėjaus gyvenimas ir nepaprastas maldingumas, švelnumas bei gerumas žavi taip, kad girdas apie tai sklinda vis tolyn ir platyn.

Mažo ūgio (vos 158 cm), silpno balso klebonas jau nuo 4 val. ryto meldžiasi bažnyčioje, 6 val. skambina varpu ir aukoja šv. Mišias. Į jas ateina vos kelios moterys. Labai nuoširdžios Mišios vyksta gyvai, greitai. Vakarais kalba Rožinį ir netrukus suburia šios maldos pirma moterų, paskui vyrų draugijas. Miega vos 4–5 valandas, o sendamas miegui tepaliks vos 2 valandas. Dieną lanko parapijiečius ir nemažai skaito. Jį daug kas slegia. Dabar psichologai pasakytų: „Nevisavertiškumo kompleksas.“ Ką jau ten! Klebonas išgyvena, kad jis nevertas eiti tokių atsakingų pareigų, sielojasi, kad jo „...širdis sausa kaip pintis, kaip kamščio gabalas, kieta kaip akmuo“, graužiasi dėl tariamo savo niekingumo. Jis – nuolankumo ir kuklumo įsikūnijimas. Kaip ir gailestingumo, švelnumo, visa apimančios meilės.

Bet reikia dirbti, dirbti! Klebono pastangomis kaimiečiai po truputį įsisąmonina, kad sekmadienis yra, pasak jo, Viešpaties diena, ir nustoja plušėti šventadieniais. Kun. Jonas Marija tol spurda, erzeliuoja, kol drauge su meru neišgyvendina smuklės. Bet ką daryti su vaikais, kurie nepažįsta rašto ir nuo mažumės verčiami itin sunkiai dirbti? Ypač tai pasakytina apie mergaites. Joms jis įkuria Apvaizdos namus – internatinę mokyklą. Po kelerių metų atidaro tokią pačią įstaigą berniukams. Mokyklose klebonas dažnas svečias, jam patinka mokyti vaikus tikėjimo tiesų. Tačiau nerimą kelia aikštėje vykstantys šokiai, po jų jaunimas persikelia į klojimus ant šieno. O ten jau žinia, kas vyksta. Pamažėle jis šokius išgyvendina ir klojimuose pasidaro tyku. Ir nesantuokinių vaikų mažėja.

Skubėkime prie Dievulio!

Atkaklaus ir nuoseklaus klebono dėka žmonės ima praktikuoti sakramentus. Jis ragina: „Skubėkime prie Dievulio!“ taip, kad nedrąsiai rankose glamžydami kepures išpažinčiai ryžtasi ir nuo vaikystės jos nėję vyrai. Daugybė moterų kasdien išsirikiuoja į eilę prie klausyklos, kur tenka ilgokai palaukti. Sunkesniems penitentams, dažniausiai vyrams, klebonas parengia kampelį zakristijoje: klausosi išpažinčių sėdėdamas ant kėdės, o penitentas sėdi ant mažos kėdutės priešais. Taip klebonas žmogų ne tik girdi, bet ir mato. Norinčiųjų Sutaikinimo sakramento daugėja, ir išpažinčių klausyti tenka vis ilgiau.

Piktasis tūžta

1823-iųjų pabaigoje, praėjus beveik šešeriems metams nuo Vianėjaus atvykimo į Arsą, klebonijoje prasideda keisti dalykai. Naktimis kažkas beldžiasi į duris, langus, klebena rankenas. Klebonui išėjus apsidairyti paaiškėja, kad lauke nieko nėra. Iškritus sniegui, ant jo taip pat nėra jokių pėdsakų. Jis pasikviečia nakvoti tai parapijiečių, tai kunigų. Visi, išskyrus porą nieko negirdėjusių, tai paliudija. Nakvotojai būna nusigandę, o kle-

bonas juokiasi ir sako: „Tai mano prielipa.“ Trankymaisi ir beldimai klebonijoje trunka apie pusantrų metų.

Išpažintys

Kas duota, kas neduota, bet nuodėmklausio charizmos J. M. Vianėjui Dievas atseikėjo dosniai ir dar pridėjo gerą kaušą. Penitentai po išpažinties pakyla pakerėti Arso klebono įžvalgumo, minties gilumo, nepaprasto gerumo ir švelnumo. Šnekama, kad jam neįmanoma nepaklusti, nes jis visada teisus. Kalbos apie nepaprastąjį kleboną sklinda vis plačiau. Kai jis su parapijiečiais lanko šventas vietas, žmonės šnabžda: „Aure, čia tas šventasis iš Arso.“

Nuo 1825-ųjų į Arsą pradeda plaukti minios maldininkų. Per metus jų skaičius pasiekia 30 tūkstančių. Senstantis ir jau ne per geriausios sveikatos klebonas klausosi išpažinčių 12, o kartais ir 15 valandų per parą. Atvykstama ne tik iš Liono apylinkių, bet ir iš tolimesnių Prancūzijos vietovių. Laukti reikia savaitę ar net ilgiau. Arse tenka atidaryti kepyklą, valgyklą, viešbutėlių, galiausiai nutiesti geležinkelio atšaką Lionas–Arsas. Imama prekiauti devocionalijomis ir net... Arso klebono atvaizdėliais! Vianėjus juos vadina „pajaco paveiksliukais“. Bažnytėlė jau irgi per maža, tenka ją didinti. Dabar klebonas eina į bažnyčią nebe ketvirtą ryto kaip kadaise, o 1 val. nakties. Išpažintys trumpos, ir žmonės stebisi, kad klebonas jau žino, ką jie vos prakalbėję pasakys. Jo pamokymai ir patarimai esmingi, konkretūs ir aiškūs. Penitentai nueina pakylėti, atsimainę, padrąsinti ir... laimingi. Šventoji Dvasia veikia akivaizdžiai! Ateinančių pas Arso kleboną bet kokiu reikalu ir neatsiverčiančių nebūna.

Kiekvieno laikas ribotas

Tokio krūvio ilgai tverti neįmanoma. Kleboną ima kamuoti žarnyno ligos, vargina kojų nušalimo padariniai, stiprėjantys galvos skausmai. Vianėjui 57-eri. Nepamirškime, jog tai XIX amžius, taigi medicina atitinkama, o klebonas jau senyvas. Galiausiai jį paguldo plaučių uždegimas. Supuolę gydytojai išgelbėja. Vos atgijęs jis panori pailsėti tėviškėje pas brolį. Bet kur tau! Žmonės atakuoja jį ir Dardilyje. Po savaitės grįžta į Arsą. Parapijiečiai verkia iš džiaugsmo. O kunigas Jonas Marija nori pasitraukti ir užbaigti gyvenimą tyloje ir maldoje. Vyskupas atsiunčia pagalbininką ir misionierių, bet sveikatos atsiųsti negali...

Bėga metai. Iškrinta dantys, nusilpsta balsas, kalba darosi neaiški. Jis eina lėtai, vangiai, vis dažniau pargriūva. O jam tenka brautis pro apgulusią minią, kai kiekvienas stengiasi jį paliesti ir kai kurie įsigudrina atsikirpti jo kamžos ar sutanos skiautelę.

1859-aisiais Vianėjus visai nusilpsta. Ateina labai karšta vasara. Liepos 30-ąją jis atgula. Protas šviesus, bet kūnas jau nepavaldus. Gulėdamas dar išklauso kelių išpažinčių. Pilnutėlaitėje bažnyčioje ir aikštėje žmonės meldžiasi prašydami Dievą sveikatos savo klebonui. Parapijiečiai apdengia kleboniją audeklais ir sustoję virtinėm kaip per gaisrą lieja kibirus vandens, taip vėsindami pastatą.

Galiausiai kunigas Jonas Marija paprašo Ligonių sakramento ir Komunijos. Iš lovos palaimina visus už jį besimeldžiančius ir pintines su devocionalijomis. Kai atvyksta vyskupas, Arso klebonas jau nebegali kalbėti, tik pabučiuoja jo kryžių ir praranda sąmonę. Numiršta 1859 m. rugpjūčio 4 d. eidamas 74-uosius. Kanonizuotas popiežiaus Pijaus XI 1925 m. gegužės 31 d.

Jis nepaliko raštų, knygų, negavo jokių titulų, aukštų pareigų.

Tiesiog buvo nedidelio kaimo Arso klebonas.

Arso klebonijos virtuvė

Kai kurios Jono Marijos Vianėjaus mintys

„Kokia laimė atnašauti Mišias – mes suvoksime šią laimę tik būdami danguje!“

„Kunigas nėra kunigas sau. Pats sau išrišimo jis neduoda. Pats sau sakramentų neteikia. Jis gyvena ne sau, jis gyvena jums.“

„Dievuliui patinka, kai mes neduodame Jam ramybės.“

„Ak, kaip nuostabu turėti danguje Tėvą!“

„Kas yra mūsų nuodėmės palyginti su Dievo gailestingumu? Ropės sėkla lyginant su kalnu.“

„Gailesčiui sužadinti reikia daugiau laiko, negu atlikti sąžinės sąskaitą.“

„Dievas veikia mūsų sielose tiek, kiek mes to norime. Indas pripilamas vandens tiek, kiek į jį telpa.“

Kunigo laimė

Švenčiant Kunigų metus norisi pažvelgti į šiandien mums patarnaujančius dvasininkus. Tėvas Adolfas Juozapas PUDŽEMYS OFM yra itin mylimas pajūrio tikinčiųjų. Švelniai jų vadinamas „tėveliu“, 68-erių metų kunigas (dabar tarnaujantis Klaipėdos Šv. Kazimiero parapijoje) daugybei žmonių yra dvasios tėvas, nuodėmklausys, atrama sunkiomis gyvenimo akimirkomis. Jis artimai bendrauja ir su šeimomis, padėdamas joms dvasinėje kelionėje. Apie savo pasirinkimą ir kunigiško gyvenimo patirtį „Artumos“ skaitytojams pasakoja tėvelis Juozapas:

– Visą laiką galvojau būti mokytoju ir niekad net minties apie kunigystę nekildavo. Kai pradėjau Kvėdarnoj devintoje klasėje mokytis, kasdien eidavau į bažnyčią, dalyvaudavau Mišiose. Ir kartą per Mišias atėjo man toks gilus suvokimas, tarsi balsas, nors balsu to negaliu pavadinti, na, lyg gana griežtas ir tvirtas nurodymas „iš viršaus“, kad privalau būti kunigas. Ten, bažnyčioje, tuo laiku buvo du senukai kunigai. Šis nurodymas, kad privalau tuos senukus pakeisti ir tapti kunigu, nuskambėjo taip įsakmiai, taip giliai, kad noras kuo greičiau įstoti į seminariją man jau nedavė ramybės nei dieną, nei naktį.

Po šio tarsi iš šventųjų „žyvatų“ nuskambėjusio liudijimo nevalingai pamąstau, kad nūdien jaunuoliai kunigo kelią renkasi dėl racionalesnių motyvų... Tačiau kunigystė – ne kažin kokia prievolė, tad knieti paklausti, kuo ši tarnystė asmeniškai, kaip krikščionį ir žmogų, praturtina. Tėvas Juozapas svarsto:

– Praturtina, nes vis tiek yra daug galimybių kitus paguosti, nuraminti, skausmo ašarą nušluostyti. Kad ir per išpažintį, kai po jos pakyla tokių suramintų, laimingų, džiaugsmingų, dėkingų žmonių, kartais keliasdešimt metų nebuvusių išpažinties! Kunigui yra daug galimybių prisiliesti prie dvasinių vertybių, vienokiu ar kitokiu, ypač sakramentiniu būdu kitiems padėti, juos sustiprinti, patarnauti – per tai didžiulį dvasinį džiaugsmą kunigas patiria. Taip pat tada, kai žmogus ateina paprasčiausiai pasiguosti, išsakyti savo vargų, rūpesčių arba padėkoti sakydamas: „Koks aš laimingas!“

Akivaizdu, kad kunigo gyvenimas įvairiapusis: neapsieina jis ne tik be džiaugsmo, bet ir be skausmo.

– Kunigui skauda, kai žmogus šventvagiškai eina išpažinties, kai visą širdį, visą sielą atiduodi ir aiškini, kad neitų Komunijos, o jis vis vien ją priima. Taip itin retai būna, bet pasitaiko, – atvirauja Tėvelis. – Skauda ir tada, kai kažin kiek gali širdies įdėti, kažin kiek meilės, bet vis tiek jokio poveikio nepadarai. Nurimsti pagalvojęs, kad ką galėjai, tą padarei. Juk esama žmonių, kurių niekaip nepaveiksi, netgi mirties valandą. Jau būdamas arti jos nusisuka į kitą pusę: „Man nereikia jokio kunigo, jokių išpažinčių.“ Tokie žodžiai kunigui irgi suteikia skausmo. ,,Nereikia“, – pasako, nusigręžia ir po kelių dienų miršta...

Mūsų pokalbis pakrypsta į pokyčius nūdienos visuomenėje. Tėvas Juozapas pabrėžia, kad šiuolaikinis žmogus yra truputį pasiklydęs begaliniame triukšme ir rūpesčiuose, jį blaško įvairiopas ir didelis užimtumas, naujoviškos technologijos.

– Žmonės be galo pasimetę ir kenčiantys, kartais už šiaudo griebiasi, juolab jei nėra giliau tikintys... Daugelis visko nori greitai, yra įsitikinę, kad dabar gerai, viskas sekasi, ir net nesvarsto, kas bus toliau. Čia pačiam žmogui reikia ir valios parodyti, ir daug pastangų įdėti. Beje, ir nuo Dievo malonės daug kas priklauso. Prisiminkime Šventojo Rašto žodžius: ,,Jūsų priešas velnias kaip riaumojantis liūtas slankioja aplinkui, tykodamas ką praryti.“ Pavyzdžiui, žmogus ilgai nebuvo išpažinties, atsiranda kažkokios baimės. Juk dvasinėje srityje trukdymai dideli – irgi dvasiniai.

Paprašau prisiminti pačias laimingiausias savo kunigiškos tarnystės akimirkas. Kiek pamąstęs tėvas Juozapas prabyla:

– Būta kelių ypatingų valandėlių. Štai atėjęs išpažinties žmogus niekaip nesugebėjo ką nors pasakyti, paprasčiausiai negalėjo prašnekti. Palengva kažkaip pavyko jį įkalbinti, ir jis išpažino savo nuodėmes. Ir dar vieną atsitikimą kaip šiandien prisimenu. Nors tai įvyko prieš trisdešimt metų, bet tą dieną ypač nešiojuosi širdyje. Atėjo žmogus į bažnyčią, visą savo gyvenimą man nuodugniai ir smulkiai išguldė, paskui sako: ,,Kai reikia eiti prie klausyklos, aš negaliu, nes keliasdešimt metų nėjau išpažinties.“ Aš tada daviau jam išrišimą. O jis mane apkabino, bučiavo ir sakė: „Neįsivaizduojate, aš verkiu džiaugsmo ašarom po šitos išpažinties, ir man atrodo, kad nuo manęs kalnus nuvertėt!“ Ir nuo tol jis kas mėnesį atlikdavo išpažintį. Tai va, šitas atsitikimas man labiausiai įsiminė ir daugiausiai laimės atnešė.

Tokia tad ta kunigo laimė.

Kalbino Tomas VILUCKAS

Vienatvė ir Jėzaus mirtis

Šventasis Raštas šeimoms

Kun. Kazimieras BRILIUS MIC

Šeštai valandai atėjus, visą kraštą apgaubė tamsa iki devintos valandos. Devintą valandą Jėzus garsiai sušuko: Eloji, Eloji, lema sabachtani? Tai reiškia: Mano Dieve, mano Dieve, kodėl mane apleidai?! Kai kurie ten stovintys išgirdę sakė: „Matai, jis šaukiasi Elijo." Tada vienas nubėgęs primirkė kempinę perrūgusio vyno, užmovė ją ant nendrės ir padavė jam gerti, tardamas: „Palaukite, pažiūrėsime, ar ateis Elijas jo nuimti." Bet Jėzus, garsiai sušukęs, atidavė dvasią (*Mk 15, 33–37*).

Kiekvieno žmogaus gimimas – tai savotiškas vienatvės paneigimas. Dievas žmogų savo Žodyje mato kaip asmenį pirmiau, nei pašaukia gyventi žmogiškojo laiko tikrovėje. Savąjį *tebūnie* Dievas ištaria dar šiame pasaulyje nesančiam žmogui jau kaip asmeniui. Jis tai ištaria savuoju Žodžiu, kuris Dievuje taip pat yra Asmuo. Tokia yra asmeninio dialogo pradžia Dievo kūryboje. Žmogus kaip asmuo prasideda Tėvo ištartame Žodyje. Apibendrintai galėtume pasakyti, jog kiekvienas žmogiškasis asmuo sukuriamas ne vienatvei, o amžinajai Dievą mylinčių kūrinių bendruomenei.

Iš kur tad vienatvė, vienišumas? Jie kyla iš atsiskyrimo, pasipriešinimo Dievui, Meilei, Tiesai. Tai atsiranda iš nuodėmės.

Kaip gili yra nuodėmės praraja, taip gili ir vienatvės, vienišumo kančia. Sukurtas vieningos, pilnatviškos, visuotinės meilės džiaugsmui, žmogus per nuodėmės padarinius patiria atskyrimą, apleidimą, vienišumą, vienatvę. Ši kančia ir visos jos apraiškos yra didžiulės. Dievo gailestingumo dėka kančia gali įgyti išganingą, atperkančią, atsiteisiančią vertę ir pelnyti išganymą.

Per visą Kristaus kančią matome Jo patiriamą begalinę išdavystę, žiaurumą, panieką, tačiau mirtis Dievo Sūnų ištinka giliausios vienatvės ir apleidimo metu. Netgi pasakyčiau, jog Jis visa išvėrė, o mirė nuo giliausios vienatvės išgyvenimo.

Tikriausiai daug kas vienokiu ar kitokiu būdu išgirdo šiuos žodžius, nes „ten buvo moterų, kurios žiūrėjo iš tolo..." (*Mk 15, 40*), bet stebėjimas iš toli nei kančios, nei vienišumo nesumažina.

Šiandienos pasaulis savąją riziką, veiklą, planus kuria ir griauna. Šiandienis žmogus gąsdinamas daugybe tikrų ir išgalvotų baimių. Atrodo, jog nepaisoma labai svarbios tiesos: pats didžiausias pavojus civilizacijai, šeimai, asmeniui ar valstybei glūdi ne ekonomikoje, ekologijoje, politikoje, o atsiskyrime nuo Dievo. Jeigu kelias iš visokio rūpesčio ar vargo, sunkumo ar nesėkmės ves tolyn nuo Dievo, į nuodėmę, tai bus einama į neišvengiamą mirtį, griuvimą, pralaimėjimą. 2005 m. pavasarį kardinolas Jozephas Ratzingeris dar prieš savo išrinkimą popiežiumi šį procesą taip apibūdino: „Europa atrodo pasukusi atsisveikinimo keliu" (*Bažnyčios žinios, 2005, Nr. 9*)

Nukryžiuotasis.
Stepo Kuineikos raižinys. XIX a. pirma pusė.

Kiekvieno žmogaus vienatvės patirtis labai asmeniška, bet turi daug bendra su kitų žmonių patirtimi. Kaip krikščioniškai Europai būdinga tolti nuo Dievo, taip ir žmogaus vienišumui – įsivyrauti Senojo žemyno visuomenėje.

Vienišumas stiprėja bendruomenėje, kuri savo esme turi žmones vienyti, jungti, jiems pagelbėti, juos sustiprinti, tačiau to neatlieka. Daug skaudžiau vienišumas patiriamas dėl išduotos draugystės, suirusios šeimos, susvetimėjusios visuomenės ar apleidimo nelaimėje. Popiežiaus įvardyta „individualizmo agresija" susvetimėjimu persmelkia visuomenę, net pačius asmeniškiausius savosios būties išgyvenimus ir daugeliui kelia neviltį, verčia skandinti protą ir skausmą įvairių narkotikų beprotybėje.

Labiausiai žmones vienija bendrai kuriamas gėris ir kartu išgyventa prasminga kančia. Didžiausiam gėriui mus pašaukia Dievas, o vertingiausią prasmę net neišvengiamai, nekaltai kančiai suteikia Jo gailestingumas.

Pasistenkime ne užsisklęsti beveidėse technologinėse komunikavimo priemonėse ar gerovės tvirtovėse, bet pamatyti, pasiekti, pastiprinti arčiausiai esantį žmogų. Stipresni būsime ne užsidarydami savo kančios nevilty, o vienijami Dievo gailestingumo malonės ir gaivindamiesi išganymo viltimi. Nepersipildykime individualių sėkmės lenktynių receptais, o kūrybinga meile stiprinkime tikėjimą Dievu, žmogumi, meile, ištikimybe.

Gyvybės Evangelija, tapusi gyvenimo vadovu, nugalės mirties kultūrą šeimose, visuomenėje, kiekvieno žmogaus gyvenime, nes Dievas atėjo, tapo žmogumi, numarintas prisikėlė, įžengė į dangų ir liko su mumis, kad amžinai gyventume.

Negera žmogui būti vienam

Adomo sukūrimas. *Miniatiūra iš Hunterio psalmyno. Anglija, 1170 m.*

Kun. Danielius DIKEVIČIUS

Šventojo Rašto Pradžios knygos 2 skyriaus žmogus buvo aprūpintas viskuo:

1. Namais. Jis turėjo puikią gyvenamąją erdvę: *VIEŠPATS Dievas užveisė sodą Edene, rytuose, ir ten įkurdino žmogų, kurį buvo padaręs* (*2, 8*). Edeno sode būta visko: ir *įvairių medžių, gražių akims* <...> *gerų maistui* (*2, 9*), ir vandens *sodui drėkinti* (*2, 10*). Tai buvo oazė-rojus – tikras *malonumų sodas* (hebrajų kalbos žodis *'eden* kaip tik ir reiškia „malonumą").

2. Darbu. Žmogui taip pat buvo garantuotas darbas: *VIEŠPATS Dievas paėmė žmogų ir apgyvendino jį Edeno sode, kad jį dirbtų ir juo rūpintųsi* (*2, 15*). Gyvenimas rojuje neprilygo tinginystei ir nieko neveikimui. Darbas nėra bausmė. Tai sudedamoji žmogaus gyvenimo dalis. Prigimties šauksmas.

3. Dievo artumu. Drauge su šiomis natūraliomis, t. y. žmogaus prigimčiai būdingomis malonėmis žmogus buvo apdovanotas keliomis antgamtinėmis dovanomis. Viena iš jų – bendrystė su Dievu. Edeno sodas buvo ne vien tiktai Dievo rankų kūrinys: *VIEŠPATS Dievas užveisė sodą Edene (2, 8*), bet ir jo paties rezidencija: *Išgirdę garsą VIEŠPATIES Dievo, vaikščiojančio sode pavakario vėjeliui dvelkiant* (*3, 8*). „Užveisti sodą" ir „vaikščioti sode" – tai antropomorfizmai. Jais perteikiamas žmogiškųjų savybių priskyrimas Dievui, kitaip tariant, dieviškumo sužmoginimas. Biblinis Dievas antropomorfiškas – jis dirba, juokiasi, pyksta, turi rankas, kojas etc. Biblinis žmogus teomorfiškas – yra Dievo paveikslas, turi nemirtingą sielą ir t. t. Minėtų antropomorfizmų („užveisti sodą" ir „vaikščioti sode") nevalia suprasti paraidžiui. Jais siekiama išreikšti Viešpaties Dievo artumo mintį. Dievas ir žmogus gyvena Edeno sode. Jie dalijasi ta pačia gyvenamąja erdve. Jie kaimynai!

Ir štai būtent tokioje idiliškoje atmosferoje Pradžios knygoje toliau skaitome: *VIEŠPATS Dievas tarė: Negera žmogui būti vienam* (*2, 18*). Žmogus turėjo namus ir darbą! Ir vis dėlto: *Negera žmogui būti vienam*. Žmogaus neaprėpsi vien tiktai socialinėmis ir ekonominėmis kategorijomis. Jis džiaugėsi palaimintu regėjimu! Ir vis tiek: *Negera žmogui būti vienam*. Paaiškėja, kad žmogus netgi nėra vien tiktai *homo religiosus* ir *capax Dei*. Nejaugi *Pr 2, 18* prieštarauja garsiajam šv. Augustino teiginiui: *Viešpatie, sukūrei mus, nukreipdamas savęsp, ir mūsų širdis nežino ramybės, kol nenurimsta Tavyje*? Ne, neprieštarauja! Tai yra tiesiog dvi to paties medalio pusės. Nei Adomas, nei Augustinas neturėjo visko, ko iš tikrųjų reikėtų visiškai laimei. Augustinas turėjo namus, darbą, moterį, bet neturėjo Dievo. Todėl ir nebuvo laimingas. O pirmasis žmogus turėjo namus, darbą ir Dievą. Tačiau jis neturėjo bendrininko, panašaus į save, todėl irgi buvo nelaimingas. Augustinui reikėjo Dievo, Adomui – žmogaus.

Dievas nusprendė gelbėti Adomą: *Padarysiu jam tinkamą bendrininką* (*2, 18*). Ir sukūrė *iš žemės visus laukinius gyvulius bei visus padangių paukščius ir atvedė juos pas žmogų* (*2, 19*). Tačiau žmogus *sau tinkamo bendrininko nesurado* (*2, 20*). Tada Dievas *užmigdė žmogų kietu miegu* <...> *išėmė vieną jo šonkaulių, o* <...> *iš šonkaulio* <...> *padarė moterį* (*2, 21–22*). Šį kartą pirmasis žmogus buvo labai patenkintas: *Ši pagaliau yra kaulas mano kaulų ir kūnas mano kūno* (*2, 23*). Gyvūnus žmogus tiktai pavadino: jis *davė vardus visiems galvijams, visiems padangių paukščiams ir visiems laukiniams žvėrims* (*2, 20*), bet su jais nesikalbėjo. Ir tiktai pamatęs kitą žmogų – moterį pagaliau pratrūko. Ir netgi eilėmis, nes gera būti kartu, nes pagaliau surado kitą „tu", galintį atsiliepti į jo „aš" poreikį „būti su" ir „būti kitam". Taigi mūsų gebėjimas kalbėti atskleidžia, kad esame *sukurti sambūviui*.

Negera žmogui būti vienam – šie žodžiai primena ir žmogaus trapumą. Tai tiesos akimirka. Tam tikra *homofanija*. Žmogui negera būti vienam dėl savo prigimties dužumo. Jam reikia padėjėjo pagalbos. Taigi žmogus nėra Dievas.

Ir galiausiai, mano manymu, pasakymo *Negera žmogui būti vienam* prasmė geriausiai atsiskleidžia eilutės *Dievas apžvelgė visa, ką buvo padaręs, ir iš tikrųjų matė, kad buvo labai gera* (*Pr 1, 31*) kontekste. Hebrajų kalbos sąvoka *tob* (lietuviškame vertime „gera") išreiškia moralinio gėrio ir estetinio grožio mintis. Tačiau ji galėtų reikšti ir gebėjimo idėją. Dievas matė, kad kūrinija yra gera, vadinasi, turi pakankamai išgalių įgyvendinti Dievo jai patikėtus uždavinius. Vienišas žmogus to neturėjo. Be kito pirmasis žmogus netgi nebūtų galėjęs būti žmogumi tikrąja to žodžio prasme: būti žmogumi reikia kito. Taigi turėtume įžvelgti ne tiktai erotinę ir socialinę, bet ir ontologinę pasakymo *Negera žmogui būti vienam* prasmę.

Klausimai ganytojams

Papasakokite apie žvakių uždegimo ant kapų per Visus Šventuosius ir Vėlines paprotį. Ar dera prieš tai pašventinti žvakes? *Lukas*

Tai gilias tradicijas turinčios katalikų šventės, neįsivaizduojamos be žvakių liepsnos. 835 m. popiežius Grigalius IV nustatė Visų Šventųjų šventės datą – lapkričio 1 d. Tada prisimename tuos, kurie jau yra pas Viešpatį, dangaus karalystėje. Šią dieną šv. Mišiomis pradedama maldų už mirusiuosius oktava (aštuondienis). Jos popietę arba vakare (Vėlinių išvakarėse) lankomi ir puošiami artimųjų kapai, uždegamos žvakutės, simbolizuojančios amžinąją šviesą, apšviečiančią palaidoto žmogaus amžinojo poilsio vietą. Daugelyje kapinių Visų Šventųjų dieną einamos procesijos, kapai šlakstomi švęstu vandeniu, meldžiamasi. Švęstas vanduo – Bažnyčios užtarimo simbolis.

O Vėlinės, lapkričio 2-oji, – tai visų mirusiųjų paminėjimo ir užtarimo už juos maldų, artimo meilės darbų ir labdaros diena. Šitaip stengiamasi užtarti visus tuos, kurie po mirties yra atsidūrę skaistykloje arba pragare. Užtarimo malda, kaip ir švęstas vanduo, turi prigesinti ir sumažinti kančios ugnį.

Degama žvakė turi įvairių reikšmių, dažnai susijusių su liaudiškuoju pamaldumu. Pvz., žiburys ant kapo turėtų pasitarnauti Paskutinio teismo dieną, kai mirusieji kelsis su kūnu ir siela, – parodys sielai, kur ilsisi jos kūnas. Kai kur ant kapo paliekama net ir maisto, kad, jei įvyktų pasaulio pabaiga, prisikėlęs žmogus turėtų kuo pasistiprinti rengdamasis Paskutiniam teismui. Tokią tradiciją tebeturi ir katalikai, ir stačiatikiai. Žvakė taip pat reiškia ribą tarp mirusiųjų ir gyvųjų pasaulio, todėl ji uždegama ir kaip apsaugos nuo piktųjų dvasių ženklas.

Tačiau Bažnyčia pirmiausia teigia, kad žvakė – amžinosios šviesos ir vilties simbolis. Krikščionis, uždegdamas žiburį ant mirusiojo kapo, linki išėjusiajam dangaus karalystės – pažvelgti pačiam Viešpačiui į akis. Žvakę ant kapo galima uždegti nors ir kasdien, bet per šventes, skirtas mirusiesiems – ir šventiems, ir esantiems pakeliui į šventumą paminėti, šitai daro daugybė žmonių vienu metu, ir tai išreiškia jų visų bendrą mirusio mylimo, artimo asmens užtarimą ir viltį, kad susitiks jį dangaus karalystėje.

Neatsitiktinai Visų Šventųjų ir Vėlinių šventės yra liturginių metų pabaigoje, o tai primena, kad viskas šiame pasaulyje turi savo pradžią ir savo pabaigą. Tačiau tikinčiam į Jėzų Kristų mirtis nėra paskutinė stotelė, juk už kelių savaičių po Vėlinių prasideda adventas – naujo gyvenimo laukimo pradžia.

Pašventinta žvakė tampa išskirta iš pasaulietinio naudojimo – jau yra sakralus daiktas, nebe ta, kuri uždegama ant restorano staliuko ar kalėdinės eglutės. Nėra reikalavimo būtinai degti ant kapų pašventintas žvakes, bet, žinoma, taip elgtis yra daug sakraliau ir prasmingiau.

Ar mirusieji mato, kaip pagerbiamas jų atminimas? Ar krikščioniui reikia tos pompastikos kapinėse? Ar tiesa, kad kapaviečių garbinimas atėjo iš pagonybės? Ir ar reikia melstis už tuos, kurie savo noru paliko šį pasaulį? *Neringa*

Į amžinybę iškeliavusieji mūsų pasaulį mato tiek, kiek jiems duota Dievo, ir tik iš amžinybės perspektyvos – visiškai kitokios nei mūsų, žemiškoji. Visi išoriniai pagarbos ženklai reikalingesni mums, gyviesiems, nei išėjusiesiems, nes mes šitaip įkūnijame ir savo žmogiškąja prigimtimi išgyvename išėjusiųjų svarbą, išliekančią mūsų gyvenime.

Pagarba kapavietėms (nederėtų sakyti „garbinimas“, lot. *adoratio*, nes tai priklauso tik Dievui) iš tiesų yra kiekvienos religijos (ir pagonybės) bruožas. Taip žmogus išreiškia savo santykį su anapusine tikrove, nors jis būtų ir labai miglotas ar net iškreiptas. Religingumas natūraliai būdingas visiems, nes galutinis jo tikslas – Dievas. O iš Dievo ateinanti malonė mūsų prigimties, kuri yra Jo sukurta, nesunaikina, tik ją, drauge ir religinį asmens matmenį, sukilnina bei išgrynina. Tad ir krikščioniško tikėjimo malonė prigimtinės religinės žmogaus pagarbos šį pasaulį palikusiųjų kapams nepanaikina, bet padaro ją kilnesnę ir grynesnę.

Mes, krikščionys, melstis turime už visus išėjusiuosius, nes vien Dievas težino, koks galutinis kiekvieno žmogaus amžinasis likimas. Šiame pasaulyje galime tvirtai žinoti tik apie jau danguje esančius, kuriuos Bažnyčia paskelbia palaimintaisiais ar šventaisiais, nes jų bendrystę su Dievu patvirtina jų užtarimu įvykę stebuklai (tai būtina sąlyga ką nors paskelbti šventuoju). Juk Dievas „trokšta, kad visi žmonės būtų išganyti“ (*1 Tim 2, 4*). Katalikų Bažnyčios katekizme (*2283*) rašoma: „Nereikia prarasti vilties, kad nusižudę asmenys dar sulauks amžinojo išganymo. Dievas gali Jam vienam žinomu būdu duoti progos jų išganomam gailesčiui. Bažnyčia meldžiasi už žmones, pasikėsinusius į savo gyvybę.“

Parengta pagal interneto svetaines www.bernardinai.lt ir www.joanitai.org

Mokėti būti vienam

Antanas SAULAITIS SJ

...Pradžios mokykloje bendraklasis Rimkus visada būdavo tvarkingas, mandagus ir rūpestingas, miela buvo su tokiu smagiu vyruku draugauti. Gerokai vyresnė sesuo jį prižiūrėjo kaip savo akį. Pasirodo, tėvai paliko juos našlaičiais, tai jinai brolį nuo aštuonerių augino. Neištekėjo, nesukūrė savo šeimos, kol šis galėjo pats savarankiškai gyventi. Ar Rimkutė buvo vieniša?

...Po keturių mėnesių jėzuitų naujokyne atsivėrė pirmõs tėvų lankymo dienos durys. Iš toli atvykę tėvai ir jų 17–22 metų sūnūs dalijasi įspūdžiais. Penkių vaikų motina klausia 18 ar 19 metų vaikino: „Sūneli, kaip jautiesi?“ – „Vienišas,“ – atsako. Laimingoje santuokoje gyvenanti motina ištaria: „Ar ne tiesa, kad mes visi vieniši?“

...Vienoje bažnyčioje pamaldose dalyvauja nuolat juodai apsirengusi našlė. Metai po metų kunigėliui sako: „Nebenoriu gyventi.“ Kitą bažnyčią lankančiai vyresnio amžiaus moteriai, irgi vyro netekusiai, kilo mintis suburti našlių draugiją: jai priklauso 35 moterys ir vienas vyras. Kai bažnyčios bendruomenė ką nors švenčia, šita bendrija parūpina vaišių, iš savo kiemelių atneša gėlių altoriui papuošti, rengia ekskursijas. Senus laikus prisimenantys žino, kad Naujojo Testamento laikais buvo pripažinta našlių tarnystė rūpintis viena kita ir jaunomis moterimis.

...Šv. Brunono ir Betliejaus seserų vienuolyne Paparčiuose pagal kartūzų tradiciją įrengti atskiri nameliai su miegamuoju kambarėliu, valgymo staleliu, darbo vieta, maldos kampeliu, kiemeliu. Seserys būna vienos kaip atsiskyrėlės, koplyčioje susirenka tik melstis, į Mišias ar per ypatingas šventes pabendrauti. Tikra, bet nebūtinai vieniša vienatvė – tokiu gyvenimu maldingai apimant visą Bažnyčią ir pasaulį.

Vienatvė ir vienišumas gerai pažįstamas atsakantiems už kitus. Gali būti daug patarėjų, pagalbininkų, bendradarbių, o galų gale vyriausia vadovė ar atsakingiausias asmuo lieka vienas su savo šeimą, bendruomenėlę, sąjūdį, stovyklą, mokyklą, rajoną, miestą, karybos vienetą, verslo įstaigą, valstybę liečiančiu svarbiu sprendimu.

Kad žmogui reikia meilės – aišku, jeigu ne iš gyvenimo, tai bent iš spaudos, televizijos, interneto.

Labai šiltai senelių prieglaudose pasitarnauja katės ar tam tikslui išauklėti šunys. Vizgindami uodegą ir atkišdami snukutį apeina vienišus žmones – nemažai jų neprigirdi ar nebesusigaudo aplinkoje. Kitų globos namų prieangyje stovi didelis paukščių narvelis ar spalvingų žuvyčių akvariumas, vis pamerkta šviežių gėlių. Jėgoms blėstant tokie gyvybės ženklai gaivina dvasią ir ramina kūną.

Esame pripratę matyti vaikučius su meškiuku glėbyje. Lėlytė ar pliušinis gyvūnėlis vaikui reikalingi net darniausioje šeimoje. Vaikai kartais juk turi ir nematomų draugų, su kuriais pasikalba ir kuriuos apibūdina kiek nuogąstaujantiems artimiesiems.

Algirdo Kazlos nuotrauka

Nereikia būti teologu ar psichologe norint suvokti, kad nenumaldomo žmogaus gelmių troškimo bendrauti joks daiktas, dalykas ar net mieliausias asmuo visiškai nepatenkins. Tai neišsemiamas Dievo Kūrėjo įdiegtas slėpinys.

Gerai žinomas jaunimo auklėjimo rūpestis – padėti jaunam žmogui išmokti tyliai pabūti vienam. Nuolatinis triukšmas ar garsas iš ausinukų, televizoriaus, gatvėje, mokykloje, žaidimuose, sporte ir kitur neleidžia išgirsti savo širdies plakimo. Iš tikrųjų lyg ir bėgama nuo vienatvės galimybės ir net vienišumo užuominos. Gamtoje, bažnyčioje, bibliotekoje ar kambarėlyje tylos išmokstama. Tyla (vidinė), sakome jauniems žmonėms, ateina tada, kai Dievas kalba, kalbina.

Kad ir kiek aplink būtų žmonių ar kiek jų trūktų, krikščioniškas paveldas ir sąmonėjantis tikėjimas nujaučia ir išgyvena, kad žmogaus širdį tegali patenkinti visame kame veikiantis ir esantis Viešpats.

Vienišumo skausmas ar vienumos dovana?

Zita VASILIAUSKAITĖ, psichologė

Gyvenime vartojamos sąvokos ne visuomet sutampa su tikruoju jų turiniu. Sakydami, jog žmogus išgyvena vienatvę, dažniausiai turime omenyje, kad jis apimtas vienišumo jausmo, toli gražu ne visada būdingo žmonėms, gyvenantiems vienumoje (netekėjusiems, nevedusiems, priklausantiems dvasininkų ir vienuolių luomui, išsiskyrusiems ar našlaujantiems asmenims ir pan.). Todėl kalbėdami apie vienatvę atskirsime vienišumo išgyvenimą nuo gyvenimo vienumoje.

Vienišumas

Jaustis vienišam galima būnant šeimoje ar minioje, gyvenant daugiabutyje ar ilsintis vienkiemyje. Žmogus jaučiasi svetimas ir tarsi atskirtas savo aplinkoje, su artimaisiais jo nesieja šilti emociniai ryšiai, jis neturi draugų ir nesugeba jų susirasti. Ir dėl to labai kenčia. Dažniausiai vienišumo jausmas kyla iš to, kad žmogus:

- nepatenkina vieno iš pamatinių savo poreikių – būti susietam su kitais;
- įsisąmonina savo būseną kaip vienišumą;
- šią būseną išgyvena labai skausmingai;
- jaučiasi atkirtas nuo aplinkinio pasaulio ir neturintis emocinių ryšių su kitais;
- jaučiasi niekam nereikalingas ir svetimas šioje gyvenimo šventėje.

Žmogus vienišas tik tada, kai yra nepatenkintas savo ryšiais su kitais žmonėmis ir santykiu su aplinka. Be to, toks asmuo dažnai jaučia, kad darosi svetimas ir savo paties gyvenimui. Gali būti, kad jis nesidžiaugia nei savo šeima („Ištekėjau/vedžiau ne tą“), nei darbu („Studijavau ne tai, įgijau ne tą profesiją, dirbu ne tą darbą“), nei gyvenimu apskritai.

Visi žmonės skirtingais laikotarpiais vienaip ar kitaip patiria vienišumo jausmą. Paprastai jis atsiranda paauglystėje ir labai aštriai išgyvenamas jaunystėje. Būtent šiame amžiaus tarpsnyje žmogus iš visų jėgų siekia patenkinti ryšio su kitu asmeniu poreikį ir susirasti gyvenimo bendrakeleivį. Tyrimų duomenimis, apie 20 proc. asmenų jaunystėje išgyvena vienišumo ir izoliacijos jausmą. Tai atsitinka pirmiausia silpnėjant tarpusavio ryšiams šeimoje ir neužmezgant reikšmingo bičiuliško bendravimo su kitais. Tačiau tie jaunuoliai, kurie turi artimų draugų, jaunystėje nesijaučia vieniši. Beje, tyrimais nustatyta, kad merginos ir vaikinai vieniši jaučiasi dėl skirtingų priežasčių. Merginos, pavyzdžiui, dėl to, kad neturi draugo (poros), vaikinai – kad jaučiasi nereikalingi visuomenei ir neatsiskleidę konkrečioje veikloje. Vyresnio amžiaus moterys, vėlgi tų pačių tyrimų duomenimis, daug labiau nei vyrai linkusios aktyviai kovoti su vienišumu ir ieškoti sau gyvenimo bendrakeleivio – tuo nesunku įsitikinti pasidairius po interneto pažinčių portalą. Vyrai šioje kovoje daug pasyvesni ir dažniau linkę susitaikyti su vienišumu, gal todėl ir jų savižudybių pasitaiko dažniau. Tačiau viena – kartkartėmis išgyventi vienišumo ir apleistumo jausmą, visai kita – nuolat jaustis vienišam ir atskirtam nuo aplinkinių.

Vienišumo pojūtis apima tokius išgyvenimus, kaip nerimas, prislėgtumas, nuobodulys, ilgesys, baimė, prarastų tarpasmeninių ryšių ilgesys, nusivylimas. Svarbiausios priežastys, nulemiančios nuolatinį vienišumo išgyvenimą, yra:

- nesugebėjimas ištverti vienumos;
- narcisizmas – savęs laikymas išskirtiniu asmeniu, priešiškumas kitiems ir visagalybės jausmas;
- polinkis į depresiją ir savęs kaltinimą;
- menka savigarba („Manęs kiti nemėgsta, nes esu nuobodus“), nepasitikėjimas savimi ir savo poreikiais;
- nuolatinis socialinis nerimas (susvetimėjimas su aplinka, jautrumas kito asmens nuomonei, drovumas, baimė būti išjuoktam ar sukritikuotam ir pan.);
- bendravimo įgūdžių stoka, nesugebėjimas suvaldyti pykčio;
- nepasitikėjimas kitais asmenimis (uždarumas, nusivylimas kitais);
- vidinis susikaustymas (nesugebėjimas atsiverti kitam);

- nesugebėjimas savęs realizuoti gyvenime – šeimoje, profesijoje, visuomeninėje veikloje ir pan.;
- nuolatinė kitų žmonių baimė, bijojimas būti nesuprastam ir atstumtam;
- nerealistiški siekiai („viskas arba nieko“ santykiuose su kitais asmenimis).

Gedo Malinausko nuotrauka

Kaip derėtų elgtis dėl vienišumo kenčiančiam žmogui? Visų pirma jis turi apsispręsti – ar nori ir toliau toks būti, ar ne. Tenka pripažinti, jog kai kurie žmonės renkasi šitokį kentėjimą, ir greičiausiai dėl to, jog jiems stinga žinių. Nemažai patiriančių vienišumą nežino, ar apskritai galima ir kaip išsivaduoti iš slogios būsenos, todėl jiems belieka šią kančią priimti kaip likimo duotą išbandymą, tarsi savo kryžių.

Vis dėlto didžiuma vienišių mielai pakeistų savo gyvenimą, kad tik išsivaduotų iš to kankinamo jausmo. Jiems pirmiausia reikėtų liautis patiems save atskirti nuo aplinkinių ir nustoti manyti, kad yra kitiems neįdomūs ir nereikalingi. Juk žmonės bendrauja ne tiek ieškodami įdomių asmenybių, kiek tenkindami paprasčiausią mums visiems būdingą poreikį būti su kitais ir jausti bendrystę. Štai kodėl net nereikšmingas pasišnekučiavimas apie orą ar „neteisingą valdžią“ kartais praskaidrina nuotaiką ir gyvenimą padaro mielesnį. Be to, kiekvienas savo aplinkoje gali rasti tokių asmenų, kuriems tikrai stinga pagalbos – ligonių, neįgaliųjų, be artimųjų gyvenančių senukų. Tereikia išlįsti iš uždarumo kiauto ir įdėmiau apsidairyti. Jei nedrąsu pačiam žengti pirmą žingsnį, galima kreiptis į įvairias labdaros organizacijas, kurios nuolatos stokoja veiklių savanorių.

Taip pat būtina imtis iniciatyvos ir pabandyti atgaivinti senas pažintis, prisiminti mokyklos ar studijų draugus, o gal ankstesnius kaimynus ar šiaip kadaise buvusius mielus pažįstamus. Neabejoju, kad nemažai paminėtųjų nuoširdžiai apsidžiaugtų atgaivinta draugyste, nes ir patys jaučiasi tokie pat niekam nereikalingi.

Kita vertus, siekiančiam išsivaduoti iš vienišumo kančios dera nepabijoti žengti dar vieno žingsnelio į priekį – pamėgint užmegzti draugiškus ryšius su naujais pažįstamais. Tam puikiai pasitarnauja įvairaus amžiaus žmonių susibūrimai pagal interesus ir pomėgius bei savitarpio pagalbos grupės. Svarbiausia – nepamirškite, kad jums į talką nuolat ateina pats gyvenimas: tai gaunate pakvietimą į bendradarbio jubiliejų, tai esate kviečiami į klasės (kurso) susitikimą, arba darbovietėje rengiama šventė ir pan. Neatsisakykite dalyvauti, priimkite visus kvietimus! Vykite šalin visokias abejones ir baimes. Prisiminkite, kad šios sueigos suteikia progų pabendrauti su pažįstamais ir susipažinti su naujais žmonėmis.

Vienuma

Būti vienumoje ir nesijausti vienišam – labai svarbus asmens gebėjimas. Jo pradedame mokytis dar vaikystėje, o vėliau atsiranda vienas iš pagrindinių žmogaus psichinės brandos požymių – ne tik gebėjimas, bet ir poreikis kartkartėmis pabūti vienumoje. Antai ir garsusis Albertas Einšteinas sakė, jog mokslininkui nėra geresnio darbo nei saugoti švyturį... Visavertis kūrybiškas darbas tiek mokslo, tiek meno srityse reikalauja vienumos. Be joje praleistų valandų, dienų, savaičių ar mėnesių nebūtų gimęs nei vienas meno šedevras, nei vienas svarbus mokslo išradimas.

Pabūti vienam labai pravartu visiems žmonėms. Tada apsvarstomi santykiai, įvertinamas bendravimas su kitais. Žmogus įsiklauso į savo mintis ir slapčiausius norus, kuriuos jis gali paversti gyvenimo siekiais ir tikslais. Būtent vienumoje kiekvienam, kuris ją pakelia, atsiskleidžia gyvenimo vertė ir prasmė. Vienuma – tai bekraštė erdvė, kurioje patys galime pasirinkti pašnekovą. Tik reikia būti apdairiam, budriam ir nepulti... prie televizoriaus ar kompiuterio! Neaprėpiamas meno lobynas, pradedant paveikslais, jų reprodukcijomis ir baigiant genialia muzika ar literatūra, laukia mūsų pašnekesio su juo.

O ar tu pats, žmogau, nenorėtum šioje erdvėje pasišnekėti su savimi, akis į akį ir nuoširdžiai? Juk didžiuma bėdų kyla dėl to, kad esame patys sau nenuoširdūs, negana to – neturime jokio ryšio su pačiais savimi... Šitaip „susipažinę“ su savimi pamatysime, kaip gyvenimas nušvis nauja prasme, taps daug savesnis ir mielesnis.

Dabar apie tai, kas svarbiausia. Tik vienumoje žmogus atranda Dievą ir širdyje su juo užmezga giliausią ryšį. Tik vienumoje, melsdamasis žmogus atranda Dievą kaip svarbiausią Asmenį-pašnekovą. Jau vien todėl vienuma verta gyvenimo dovanos titulo. Branginkime šią dovaną ir mėgaukimės ja.

Vienužiai skirti bendrystei

Ieva VIENUŽYTĖ

Autoportretas

Kartu su rudeniu liūdnoms mintims pamažu sliūkinant į mūsų, vienišių, buitį ir būtį, norisi pabūti „Artumos" artumoje, kitaip tariant, pamąstyti, ar šeimos žmonėms rūpi ir ar turėtų rūpėti, kokia vienišųjų dalia, kuo ir kaip jie gyvena, ką išgyvena, ko tikisi iš gyvenimo...

Vienišiai ir stereotipai

Pirmiausia vėl pradėsiu nuo stereotipų. Turint prieš akis nuolat savimi ir kitais nepatenkinto, pikto ir egocentriško viengungio, kurio keistumas sunkiai apibūdinamas, paveikslą, vargiai ar įmanoma tikėtis šeimos vyrų ir moterų palankumo ir abiem pusėms naudingų santykių ar kokių nors sąlyčio taškų. Kitas klausimas, ar pagrįstai viengungiai gali reikalauti šeimų, apskritai visuomenės dėmesio ir turėti kokių nors pretenzijų net pačiam Dievui dėl savo viengungystės. Nors, kiek pamenu, ne Adomas skundėsi: „...negera žmogui būti vienam"...

Iš savo vienužiavimo patirties galiu pasakyti, jog susidūriau su keliomis viengungių kategorijomis. Vieniems, tiksliau, vienoms iš jų, bet kokia draugystė su susituokusiais asmenimis neįmanoma vien dėl to, kad buvimas darnios šeimos bendrijoje dar labiau išryškina sunkią vienišo žmogaus dalią, jo gyvenimo beprasmybę, savęs kaip moters netikėliškumą ir t. t. Ypač skaudina maži vaikai. Netgi kai pagal katalikišką paprotį tokį žmogų šeima pakviečia kartu valgyti Kūčių vakarienės, jam tai būna per didelis išbandymas, tarsi skaudus priminimas, kas galėjo būti ir ko niekada nebus. Tokius viengungius visiškai sugniuždo savigaila. Dar kiti dėl savo būklės linkę kaltinti aplinką, girdi, kokie visi nepalankūs vienužiams, tik ir žiūri, kaip iš jų pasijuokti, juos nuskriausti ir pažeminti, išnaudoti. Tai ypač akivaizdu darbiniuose santykiuose, kai viršininkas tokį vienišių pavaldinį išgrūda į ilgalaikę komandiruotę, kursus ar paprasčiausiai argumentuotai pastūmėja į darboholizmą – juk bešeimio žmogaus niekas namie nelaukia. Tada tokiam bėdžiui nieko kito nelieka, kaip ginti savo vertę jaučiant nuolatinį pavojų dėl savo kitoniškumo.

O ką gi tada kitiems daryti? Nekreipti į tokius sužeistuosius dėmesio, palikti juos ramybėje ir įkalintus vienišume? Ar, nepaisant visokio jų pačių melo apie save, rasti būdų kažkaip jiems pasakyti: „Tu mums svarbus"?

Draugystė visam gyvenimui

Esu tvirtai įsitikinusi, kad draugystę lemia ne žmonių luomas, lytis, amžius, juolab ne šeimyninė padėtis. Draugas būna visam gyvenimui. Taigi, mielos šeimos, mamos ir tėčiai, vaikai ir vaikaičiai, tėvuliai ir motulės, jei tik turit savo aplinkoje vienužių, kad ir ką jie sakytų, manytų, kad ir kažin kaip jaustųsi, – drąsiai kvieskit juos Kūčių vakarienės, į visokius šeimyninius vakarėlius, pobūvius, šventes ir, žinoma, talkon, pavyzdžiui, kad ir mažylių mamos į kirpyklą išleisti ar padėti tėčiui jau visą mėnesį varvantį vandens čiaupą sutaisyti... O gal mama su tėčiu mėgsta kiną ar koncertus? Jums širdis tikrai padiktuos, ką daryti, kad jūsų draugas vienišius nesijaustų sykiu su jūsų santuoka praradęs draugą. Neiškenčiau nepaklausus savo draugų (objektyvumo dėlei vyro ir moters) iš skirtingų šeimų, ar mano šeimyninė padėtis turi kokį nors neigiamą atspalvį mūsų draugystei. Abu skirtingais žodžiais pasakė tą patį: „Tai tavo problema, jei kyla tokios mintys. Ne mažiau su tavim draugaučiau, jei ir sukurtum šeimą." Nežinau, kaip jums, bet man kartais ta mūsų, vienužių, savigrauža-savijauta atrodo toks didelis didelis muilo burbulas. Ir vėl norėtųsi savo sesėms ir broliams vienužiams palinkėti savo draugo humoristo žodžiais: „Nežiūrėk į save per daug asmeniškai."

Vido Venslovaičio nuotrauka

Tačiau pažįstu ir tokių vienužių, kurie dėl savo padėties nesiskausmina, nepriekaištauja, nesipiktina, jokių pretenzijų niekam neturi – vienatvės letena jų neprispaudė ir nesutraiškė. Greičiau atvirkščiai, jie daugeliui yra paspirtis, visų mylimi ir laukiami. Kaip sakoma, tinka ir prie svečio, ir prie pečiaus. Pastarieji maloniai mane stebino ir vertė giliau susimąstyti, kas vis dėlto yra žmogaus laimė. Ko jo širdis trokšta ir ilgisi?

Kur glūdi laimės paslaptis

Taigi, kada žmogui būna gerai? Dažniausiai būname tvirtai įsitikinę, jog laimės šaltinis – santuoka. Ir iš tikrųjų tai yra didelis gėris, gražiausia, ką Dievas galėjo sumanyti, norėdamas žmonėms

parodyti savo meilę. Bet yra vienas „bet“... Kad santuoka būtų laimės šaltinis, reikia dviejų laimingų žmonių, ne mažiau. Antraip nelaiminga mergina tampa nelaiminga ištekėjusia moterimi, o nelaimingas vaikinas – nelaimingu vedusiu vyru. Ir tada, matematiškai žvelgiant, sudėję turim du nelaimingus žmones, kurių ir vaikai, kas apmaudžiausia, greičiausiai bus paliesti dvigubo nelaimingumo. Vadinasi, išties verta suklusti: kas man yra laimė, palaiminimas? Iš kur tai kyla ir kur link veda? Deja, dažniausiai nueinama lengviausiu keliu – kai nori mušti, lazdą randi. Juk kur kas paprasčiau dėl savo vienatvės apkaltinti aplinkybes, visuomenę, draugus, tėvus, nutaisyti nelaimėlio miną ir pagiežingai žvalgytis į šeimas sukūrusius draugus, širdy užgniaužus pavydą ir priekaištą: kodėl jie manim nepasirūpina, kodėl nesuieško antrosios pusės, nesidomi mano gyvenimu?!

Tai kokie gi tie įsipareigojimai, keliami skirtingų luomų ir lyčių žmonių draugystei ir bendrystei? Aiškiau sakant, ar vienužiai turėtų burtis į draugijas, bendrijas, sąjūdžius ar dar kaip kitaip atkreipti visuomenės dėmesį į save ir savo statusą ir ar to reikia?

Esam sukurti bendrystei

Bendrystė – vienas iš pamatinių ir gyvybiškai svarbių žmogaus poreikių. Senojo Testamento žodžiai: „Dviem yra geriau negu vienam <...> Jei vienas iš jų suklumpa, kitas padeda bičiuliui atsikelti“ (*Koh 4, 9–10*) byloja ne vien tik apie sužadėtinius ar sutuoktinius. Kodėl mums tokia svarbi bendrystė? Dėl labai paprasto ir aiškaus dalyko: mes sukurti bendrystei, nes Dievas yra „bendruomenė“ ir sukūrė mus pagal savo paveikslą ir panašumą pašaukdamas į bendrystę, kaip kad Jis, Triasmenis Dievas, gyvena bendrystėje. Šis iš mūsų prigimties kylantis bendrystės poreikis žmogui būdingas, išskiria jį iš visos kūrinijos. Graikiškas žodis *koinonia* – „bendrystė“ turi kelias reikšmes: tai ir dalyvavimas, bendros dalies turėjimas kažkame; ir bendravimas, ryšys, saitai; ir paaukojimas, pagalba. Jei žmogus nori išlikti žmogumi, jam tiesiog būtina gyventi bendrystėje su kitais.

Dievas neduoda mums malonių, talentų ar dorybių tiktai dėl mūsų pačių. Mes bemaž visiškai pamiršome pasidžiaugti, kad esame apdovanoti neįkainojama dovana – gebėjimu užmegzti santykius, pirmiausia – su Juo ir per Jį – su kitais. Įveikdami būtus ir nebūtus įsivaizdavimus apie galimybę būti atmestiems, nesuprastiems, sužeistiems, leiskim šią dovaną į apyvartą. Nebijokim atsiverti, dovanotis ir priimti kitus, nes tik taip iš mūsų gyvenimo išnyks baimė, įtarumas, sugrius vienatvės sienos ir būsim išgydyti meile.

Priešybės ir vienybė

Ses. Onutė VITKAUSKAITĖ MVS

Ant priešybių svarstyklių

Gyvename priešybių pasaulyje ir neįsivaizduojame, kad galėtume gyventi kitaip. Liūdesys ir džiaugsmas, žodžiai ir tyla, laisvė ir būtinybė, veikla ir laukimas, protas ir aistra nuolat maino vienas kitą, drumsčiasi, neretai grumiasi. Žmogaus gyvenimas – tai konflikto, kovos ir įtampos vieta, užtat poetai jį neretai lygina su banguojančia jūra. (Todėl ir psichologai populiarūs, o jų patarnavimai itin brangūs, mat padeda žmonėms atrasti būdų, kaip likti nesutraiškytiems įvairių priešybių.) Regis, labiausiai kenčiame tada, kai įstringame kuriame nors gyvenimo priešybių poliuje – užsibūname per ilgai. Kad išsaugotum sveiką protą, ne taip svarbu išsilaikyti „ant bangos“, kaip svarbu išsilaikyti „paviršiuje“, išlikti nuolatiniame judėjime iš mirties į gyvenimą.

Viena priešybė yra ypač arti žmogaus nervų, jo širdies – tai vienatvė ir bendrystė. Galima sakyti, ji pirmoji priešybė, su kuria žmogus susidūrė vos sukurtas, mat jam negera buvo vienam. Vėliau, kaip žinome, žmonėms netrukus pasidarė negera būti kartu, taip negera, kad Kainas savo tikrą brolį nužudė. Būti vienam ir būti kartu – ši priešybė daugiau už kitas sukelia skausmo, bet čia ir glūdi įvairiapusė – psichologinė, dvasinė ir materialinė – žmogaus gerovė.

Vienatvė ir bendrystė – sielos svetingumas ir viešėjimas

Mūsų poreikį pabūti vienam ir bendrystėje palyginčiau su namais, kurie turi vieną akivaizdžią priešybę – vidų ir išorę. Vidus yra tai, kas iš esmės skirta tik namo gyventojams, vadinamoji privati erdvė, kur vyksta intymus šeimos gyvenimas, kur parėjus persiaunama šlepetėmis, vaikštoma su chalatu, ilsimasi, būnama pačiu savimi. O namų išorė – tai, kuo namiškiai dalijasi su praeiviais: pastato apdaila, gėlynai, aukšta ar žema tvora, išstypusi Egipto katė ant palangės ar piktas šuo, saugantis privatumą. Kuo namai nejaukesni, šaltesni, tuo

mažiau traukia būti viduje. Norisi eiti „kur nors“. Kuo aukštesnė kaimyno tvora, tuo mažiau kaimynystės.

Mūsų vidus – tai širdies kambarys, o išorė – bendrystė su kitais, svetingumas ir viešėjimas kitų vidiniuose būstuose. Kaip ir su kitomis priešybėmis, vienatvę ir bendrystę tenka išgyventi lyg laivui jūroje: siūbuoti kartu su stichija. Žmogui reikia pabūti vienam, bet reikia ir kitų. Prailgusi vienatvė gali nuvesti į mirtį, bet negebėjimas pabūti vienam, nuolatinis buvimas „lauke“ taip pat veda į mirtį. Pirmiausia – į asmens mirtį.

Bendrystė kuria namus širdyje

Kuo nejaukesnis mano vidus/širdies kambarys, tuo sunkiau būti vienam. Juk yra išplėštų, prišiukšlintų ar net niekad nebuvusių įrengtų vidinių kambarių, iš kurių žmonės bėga į kavines, barus, parduotuves – kad tik nereikėtų būti viduje. Baisiausia, kad būna vidinių kambarių/kalėjimų, iš kurių neįmanoma patiems išeiti. Šitokie žmonės turbūt kenčia baisiausią vienatvę. Tėvų paliktų vaikų širdys/kambarėliai yra tarsi beorės, benamės erdvės – jiems labiau nei kitiems vaikams baisu likti vieniems. Jie visi išorėje – ištiesę rankas ieško namų: kad kas nors juos apgaubtų namais, namus jų viduje sukurtų.

Bendrystė su *kitais* (daiktais, gyvūnais, žmonėmis – ypač su žmonėmis) kuria mūsų vidinius, širdies būstus arba juos apiplėšia. Geri, gydomieji ir kuriamieji santykiai „apstato“ mūsų vidų viskuo, kas daro jį jaukų, malonų būti, išpuošia taip, kad kitiems būna atgaiva su mumis pabūti ar darbą nudirbti. Kai sutinki kitą, įsivedi svečią į savo širdies kambarėlį ar bent praveri duris. Kuo geriau sutvarkyta toji svetainėlė, tuo svečiui patogiau. Prie vidujai turtingų žmonių glaudžiasi daugybė kitų, nes gera būti *kartu*, t. y. *saldu*. Tik meilinga bendrystė neišvengiamą žmogaus dalią – vienatvę daro saldžią ir nebaisią. Vienatvė, peraugusi į vienybę, nebaisi.

Kryžius – priešybių sutaikinimas

Tačiau kad ir kiek būtume mylėti – tėvų ir kitų žmonių, galime būti tikri, kad jei ne šiandien, tai kada nors, ypač savo mirties valandą, patirsime egzistencinį, niekuo nenumalšinamą vienišumo jausmą. O jei egzistuoja toji giluminė vienatvė, tai turi būti ir ją atliepianti bendrystė, pranokstanti visas kitas. Žinoma, tai *bendrystė su Dievu*. Žvelgiant iš žmogaus santykio su Dievu perspektyvos, dar labiau nei priešybių pasaulis Dievas pats kupinas priešybių – ypač vienišumo ir bendrystės. Pagal Senąjį Testamentą Dievas yra šventas – hebrajiškai *kadoš*, o tai reiškia „visiškai kitoks,“ kitoks nei mes. Naujajame Testamente Dievas tampa žmogumi, „visiškai tokiu pačiu“ kaip mes: jam niekas nesvetima, kas sava žmogui – išskyrus nuodėmę. Taigi, Dievas kiekvienam žmogui drauge yra ir svetimiausias, ir artimiausias Asmuo.

Dievas, siekdamas bendrystės (anaiptol nebūdamas vienišas), leidžiasi ieškoti vienišo savo kūrinio – žmogaus. Štai dieviškoji priešybė – Dievas, didžioji Trijų bendrystė, tampa neapsakomai vienišas, benamis, neturintis „kur galvos priglausti“ (plg. *Mt 8, 20*). Ant kryžiaus Dievas iškenčia žmogiškąją vienatvę dėl to, kad ir labiausiai išniekintas bei apleistas širdies kambarys būtų pripildytas *Artumo*. Nukryžiuoto ir Prisikėlusio Jėzaus Asmuo sutaiko žmogų draskančias priešybes: sunaikina nuodėmės sukeltą atskirtį bei mirtį kaip sunaikinimą – taigi ir vienatvę kaip tokią.

Algirdo Kazlos nuotrauka

Laikas galvai priglausti

Mūsų vidus sukurtas ypatingam Svečiui, kuris jau dabar „stovi ir beldžia“ (*Apr 3, 20*). Jis nori mūsų sielos būste priglausti galvą, kad ir mes galėtume prie Jo prisiglausti. Būtent šiai bendrystei auginti ir stiprinti reikia vienumos valandėlių, o gal ir valandų, kartais – savaitės ar net trisdešimties dienų. Tokias sąmoningai pasirinktas vienumos patirtis paprastai vadiname *rekolekcijomis*. Argi ne keista: kad Dievą pažintum ir su Juo susidraugautum, reikia vienatvės. Žinoma, kad keista, nes Dievas – „visiškai kitoks“ – su niekuo nepalyginamas, todėl privalai atsitraukti nuo įprastų dalykų ir pasaulio triukšmo, kad Jį patirtum, pažintum ir pamiltum. Kitaip nei su žmogumi, su Dievu pirmiausia susitinki ne išorėje, bet viduje. Kai toksai susitikimas įvyksta, tada gali Jį rasti ir triukšmingiausioje išorėje – darbe, gatvėje, parduotuvėje. Visur.

Būtų gaila, jei tik amžinybėje suprastume, jog tasai, kurio bendrystės mūsų širdis labiausiai alko, visą gyvenimą buvo čia pat: „...kvailas buvau ir nesupratau – buvau lyg keturkojis tavo Artume“ (*Ps 73, 22*). Kaip liudija tūkstančių šventųjų gyvenimas, nuolatinė bendrystė/vienybė su Dievu net pačią vienišiausią žmogaus kelionę – neišvengiamą žygį per mirties slėnį – paverčia bičiulių pasivaikščiojimu, ilgai lauktu jų susitikimu akis į akį – perėjimu į Gyvenimą *kartu*. Ak, kaip *saldu*!

Vienatvė – ne kliūtis

Tomas VILUCKAS

Fizinė vienuma savaip pavojinga, bet nereikia to perdėti. Didžioji šiuolaikinio žmogaus pagunda – ne būti fizinėje vienumoje, bet pasinerti į žmonių minią; ne pabėgti į kalnus ar dykumą (o kad daugiau žmonių būtų taip gundomi!), bet įsilieti į didžiulę beformę neatsakingumo jūrą, tai yra minią. Išties nėra pavojingesnės vienumos kaip vienuma žmogaus, pražuvusio minioje ir nežinančio, kad jis yra vienas, taip pat ir bendruomenėje neegzistuojančio kaip asmuo", – taip sako trapistų vienuolis Thomas Mertonas (*Thomas Merton, „Naujosios kontempliacijos sėklos", 2008*).

Dvasinio gyvenimo žinovo perspėjimai kreipia žvilgsnius į bažnytinę bendruomenę: ką ji gali pasiūlyti fizinį vienišumą patiriančiam katalikui, kad šis neprarastų asmens orumo, nesijaustų nereikalingas ir visų atstumtas?

Naujos pašaukimo formos

Bažnyčios gyvenimu labiau besidomintys skaitytojai pritartų, kad jame vis daugėja aktyvių jos narių (dažniausiai – merginų), kurie niekaip neranda savo antrosios pusės. Žinoma, šiam procesui nemenką įtaką daro ir tai, kad bažnyčiose apskritai trūksta vyrų. Tačiau žvelgdami į šią problemą plačiau, suprantame, kad ji neapsiriboja demografiniais, socialiniais, psichologiniais ar pastoraciniais akiračiais. Prisiliečiame prie atskiro asmens slėpinio, jo santykio su Dievu dinamikos, todėl čia nėra lengvų atsakymų. Tokie pasakymai, kaip: „Su Dievu žmogus niekada nėra vienišas" arba „Aukokis Viešpačiui ir jis tau atlygins", tėra trafaretinės, neguodžiančios ir neteikiančios šviesos frazės, juolab kad nesukūrusieji šeimos visuomenėje patiria tam tikrą aplinkinių spaudimą, susilaukia pašaipų bei apkalbų.

Kol vienužiams lipdome senmergių ir senbernių etiketes, bešeimių žmonių sparčiai daugėja. Tokia padėtis – tai ženklas, kad Dievas kviečia Bažnyčią išplėtoti ligšiolinę pašaukimo sampratą neapribojant jos kunigyste, santuoka ir vienuoliniu gyvenimu. Tai puikiai supratęs popiežius Jonas Paulius II savo posinodinėje apaštalinėje adhortacijoje *Vita consecrata* rašė: „Amžina Bažnyčios jaunystė akivaizdi ir šiandien: paskutiniais dešimtmečiais, po Vatikano II Susirinkimo, pasirodė *naujų ir atnaujintų pašvęstojo gyvenimo formų*. Daugeliu atvejų tai institutai, panašūs į jau esančius, bet atsiradę iš naujų dvasinių ir apaštalavimo impulsų" (*12*). Tai reiškia, kad gyvenimas su Dievu yra kupinas dinamizmo kaip Šventosios Dvasios veikimo bruožo ir negali būti apribotas sustingusiomis formomis. Popiežiaus mintyje aptinkame, kad krikščionio pašaukimas atranda naujų raiškos būdų. Būtent šios naujos formos vis dažniau tampa galimybe tikintiesiems atrasti tokią gyvenseną, kuri atitiktų iš sielos gelmių kylančias paskatas.

Nauja – visai pamiršta sena?

Katalikybėje (ir ne tik) vis dažniau vyrai ir moterys renkasi radikalų savo gyvenimo atidavimą Kristui ir gyvena pasaulyje nesusituokę (vadinamieji pasišventę pasauliečiai). Tad XX amžiuje atsirado ar atgimė įvairios, skirtingos nei vienuolinėse bendruomenėse, pasišventimo formos.

Pasišventusieji pasauliečiai jaučia kvietimą gyventi visiškai atiduodant save Kristui ir Bažnyčios misijai ir drauge aktyviai dalyvaujant pasaulio sūkuriuose. Kuo pasireiškia toks gyvenimo būdas? Visų pirma jie dėl Dievo karalystės renkasi celibatą ir vietos ordinarui duoda skaistybės įžadą. Taip jie paženklinami išskirtinumu nuo įprastos pasaulietinės gyvensenos. Kita vertus, jie gyvena ir pagal evangelinius patarimus (puoselėja neturtą, skaistybę ir paklusnumą) – nors ne taip, kaip vienuoliai, bet irgi intensyviai. Kitaip nei plačiai žinomos vienuolijos, pasišventusieji pasauliečiai paprastai dalyvauja profesinėje veikloje, jiems nebūdingas bendras gyvenimas.

Iš dalies būtume teisūs, jei sakytume, kad tai puikiai iliustruoja pasakymą „Nauja – visai pamiršta sena". Juk nesunku šiose naujose pašaukimo formose įžvelgti vienuolinio gyvenimo, trečiųjų ordinų, maldingųjų brolijų atspindžių. Vis dėlto vertėtų prisiminti, kad šioms dažnai sustabarėjusioms struktūroms gyvybės įpučia nauji būdai, kaip galima išgyventi savo krikščioniškąjį pašaukimą.

Geras pavyzdys čia galėtų būti atsiskyrėlio (eremito) gyvenimas. Katalikų Bažnyčios katekizme sakoma: „Kad ir nepadarę viešai visų trijų evangelinių patarimų įžadų, atsiskyrėliai *savo gyvenimą aukoja Dievo garbei ir pasaulio išganymui, griežčiau atsiskyrę nuo pasaulio, vienatvės tyloje, uoliai melsdamiesi ir atgailodami*“ (*920*). Tokia gyvensena buvo benunykstanti, bet pataruosius tris dešimtmečius randasi vis daugiau drąsuolių, pasiryžtančių pasitraukti į vienumą. Tačiau jei seniau atsiskyrėliai slapstydavosi kalnuose, miškuose ar dykumose, tai nūdien jie vis dažniau sutinkami miestuose. Kinta ir požiūris į atsiskyrimo prasmę. Štai vienas ryškiausių XX a. atsiskyrėlių, jau minėtasis Thomas Mertonas, rašė: „Kai kurie žmonės galbūt tapo atsiskyrėliais manydami, kad šventumą įmanoma pasiekti tik šalinantis kitų žmonių. Vienintelis dalykas, kuriuo galima pateisinti sąmoningą vienumos gyvenimą – įsitikinimas, kad jis padės tau mylėti ne tik Dievą, bet ir žmones.“ Tad vienatvė turi ugdyti meilę ir atjautą artimui: juk net ir būdamas vienumoje žmogus yra susietas nematomais bendrystės ryšiais su bendruomene. Šis glaudumas įgauna ir konkrečias išraiškas – neretai atsiskyrėliai ilgainiui tampa garsiais dvasiniais palydėtojais.

Kristinos Šmulkštytės nuotrauka

Naujosios evangelizacijos priešakyje

Visuotinėje Bažnyčioje vis labiau populiarėjančiose evangelinio gyvenimo bendruomenėse ir pasaulietiniuose institutuose dažnai savo vietą suranda ir vieniši krikščionys ar minėti pasišventusieji pasauliečiai.

Tokie sambūriai teikia puikią galimybę ir tobulinti savo dvasinį gyvenimą, ir veiksmingai įsitraukti į Bažnyčios vykdomą naująją evangelizaciją. Štai pasauliečių institutai siūlo savo nariams visišką pašventinimą Dievui išlaikant savo įprastą gyvenimą pasaulyje. Tai naujas būdas sekti paskui Kristų ir išgyventi Evangelijos viršenybę prieš pasaulio ritmą. 1947 m. popiežius Pijus XII suteikė jiems oficialų pripažinimą ir tuo patvirtino ypatingą jų svarbą mūsų laikų evangelizacijai. Pasaulietinių institutų nariai dažniausiai negyvena kartu, tik reguliariai susitinka (savaitgaliais arba kartą per mėnesį), kad apmąstytų savo gyvenimą, melstųsi, dalytųsi Dievo žodžiu. Kiekvienas institutas turi savo dvasingumą, dažnai įkvėptą steigėjo ar kokio nors šventojo gyvenimo. Po kelerių ugdymo ir lavinimo metų asmuo duoda skaistumo įžadą ir įsipareigoja gyventi Evangelijos patarimų dvasia pasaulietinio gyvenimo aplinkybėmis.

Kitas būdas nesukūrusiems šeimos krikščionims įprasminti savo gyvenimą yra evangelinio gyvenimo bendruomenės. Jas sudaro vyrai ir moterys, kunigai, vienuoliai ir pasauliečiai, susituokusieji ir viengungiai, o jų gyvenimo būdą nustato viena ar kita tradicinė forma arba nūdienos visuomenės reikalavimai. Jų įsipareigojimas gyventi Evangelija reiškiasi įvairiai, tačiau vyrauja intensyvus bendruomeninis gyvenimas, pabrėžiamas neturtas ir malda.

Taigi matome, kad nesukūrusiam šeimos katalikui yra ne viena galimybė nelikti užsisklendusiam su savo problema, atiduoti visas jėgas, energiją ir iš Dievo gautas dovanas Evangelijos sklaidai. Lietuvoje šia linkme dar tik žengiami pirmieji žingsniai. Vis dar stokojama tiek evangelinio gyvenimo bendruomenių, tiek pasaulietinių institutų. Tačiau, pavyzdžiui, būti pasišventusiu pasauliečiu ir darbuotis dėl vietinės Bažnyčios ar tarnauti vargšams niekas negali sutrukdyti. Daug svarbiau susivokti, kad vienatvė turėtų būti ne kliūtis byloti Dievui, o erdvė, kur Šventoji Dvasia veiktų vesdama į vienybę su Viešpačiu ir jo žmonėmis.

VISIEMS TAPAU VISKUO

Jubiliejiniams apaštalo Pauliaus metams paminėti

Sudarė Danielius Dikevičius ir Ingrida Gudauskienė

Antrajame Vilniaus Šv. Juozapo kunigų seminarijos leidinio *Biblioteca Sancti Josephi* tome iš įvairių mokslinės teologijos perspektyvų žvelgiama į didįjį Tautų apaštalą, pirmąjį krikščionybės teologą, savo mintis išdėsčiusį raštu, ir jo mokymą.

2008 m. išėjęs pirmasis tomas „Žmogus gyvas ne vien duona“ buvo skirtas Šventojo Rašto studijoms ir atsiminimams apie kunigus Č. Kavaliauską bei A. Rubšį.

Kaip vaikai pavirsta angelais

Šį tekstą paakino parengti daugybė paslaptingų istorijų, kurias saugo nei daug, nei mažai mūsų pažįstamų šeimų. Apie tokius įvykius paprastai niekas nepasakoja. Jie tik kartais iškyla, tarsi angelo plunksna nukrinta ant širdies, ir tada lūpos praveria paslaptį – negimusio vaikelio istoriją.

Keturias dienas kūnelį laikė šaldytuve, šalia šaldytų uogų, daržovių ir mėsos. Laikė, nes vis turėjo vilties jį palaidoti kaip žmogutį, kaip labai lauktą savo sūnelį. Pirmoje ligoninėje, kur nustatė, jog moteris nešioja jau mirusį kūdikį, paklaustas, ar galės jį pasiimti, gydytojas labai sudvejojo – esą reikės tartis su skyriaus vedėju ir tvarkyti tam tikrus popierius. Mama paprašė bent echoskopu padaryti mažylio nuotrauką. Griežtas gydytojo balsas nusmelkė: „Kam to reikia? Kad paskui žiūrėdama visą gyvenimą graužtumeis?“

Tačiau moteris buvo atkakli: „Esu motina ir noriu matyti savo vaikelį, aš turiu teisę.“ Ji suprato, jog reikės išgedėti ir išverkti, norėsis ieškoti kaltų ir aiškintis, kodėl taip atsitiko, ir maldoje klausti Dievo – už ką jiems taip? O drauge kaip niekad aiškiai išgyveno, kad šis vaikelis ir visi kiti jos vaikai yra ne jos – jie visi ir visiškai yra padovanoti Dievo. Ir štai šita gyvybės dovana sugrįžo pas Tėvą, tad dabar jie turės artimųjų Danguje. Vaikelis žiūrės iš aukštybių, kad jie būtų geresni, švelnesni ir labiau vieni kitus mylėtų. Tuo metu širdį persmelkė dėkingumas už trečią kartą, tegu ir trumpai, patirtą motinystės jausmą, už nokstančio tarsi obuolys pilvo lytėjimą, už kūdikio drabužėlių spintoje perdėliojimą, už visas svajones, už naujos gyvybės dovaną, pagaliau už tikėjimo malonę, kuri išlaisvina iš sielvarto ir suteikia skausmo apmąstymui kitokią kryptį...

* * *

Grįžtančią namo su kapinaitėmis įsčiose (mat gydytojas nusprendė, jog reikės kitą dieną atvažiuoti su šeimos gydytojo siuntimu) moterį mirties žinia persmelkė iki sielos gelmių: apsikabinusi vis dar savy sūpuojamą negyvą kūdikėlį, ji pravirko balsu. Šalia girdėjo tyliai šniurkščiojantį vyrą.

Namie per vakaro maldą prie uždegtos žvakutės buvo kaip niekad tylu – iš tėvų balsų ir žvilgsnių vaikai juto, kad kažkas atsitiko. Būtinai reikėjo jiems papasakoti, kad visų lauktas kūdikėlis numirė ir pavirtęs angelu išskrido pas Dievą. Vyresnėlis dar bandė smulkiau išsiaiškinti, kaip čia atsitiko, kur dabar tas angelas – jam toks pasakojimas atrodė labai nepaprastas ir priminė Kalėdas, bet atsigulęs į lovytę gailiai užsikūkčiojo nebegalėdamas sustoti. Atėjęs nuraminti tėtis apsikabino sūnų ir neišlaikė: pravirko drauge. Vaikus susinešę į savo lovą ir apsikabinę, visi drauge šnibždėjosi, kaip jiems gaila kūdikėlio, kaip jiems jo trūks, o paskui nuklydo užsisvajoję apie angelus ir jų nepaprastą gyvenimą Danguje.

* * *

Naktį pliūptelėjo kraujas. Greitoji moterį išvežė į kitą ligoninę, kur kūdikį reikėjo skubiai išimti. Čia gydytoja sutiko vaikelį atiduoti tėvams. Jiems, labai išgyvenantiems ir liūdintiems, buvo labai svarbu ir tai, kad mažylis, devyniolikos savaičių kūdikėlis, nebūtų išmestas kaip medicininė atlieka. „Juk kur aš, mama, tada jo ieškosiu, kur Vėlinių dieną savo raudančią širdį nunešiu, kur žvakelę uždegsiu, kaip save motina vadinsiu, mirusį kūdikį išmetusi į sąvartyną?“ – galvojo moteris.

Slaugė paketėlį su vaikučio kūneliu padavė tėčiui. Namie jis iš knygų spintos ištraukė medinę dėželę su viršuje išpieštu šakotu kryželiu. Joje paprastai laikydavo Šventąjį Raštą, o dabar įdėjo šventą kūnelį – nė sykio neatverstą, bet itin brangią, labai gražią ir neįkainojamą knygą, kurios vertė – net ir neperskaitytos – tokia didelė.

Silvijos Knezekytės nuotrauka

* * *

Metrikacijos skyriuje tokius vaikelius vadina negyvagimiais ir jų gimimą registruoja tik tada, jei jie įsčiose sulaukia 22 savaičių. O šis mažylis tebuvo devyniolikos savaičių, todėl jo negalėjo įtraukti į jokius sąrašus. Tėvams nebuvo svarbūs tie valstybiniai sąrašai, jie tik norėjo jį palaidoti. Palaidoti kaip žmogutį, kurio širdelė plakė ir kūnelis buvo visiškai susiformavęs. Tačiau kapinių administratoriai logiškai klausė: „Jei žmogus nėra gimęs, jis negali būti ir miręs. Tai ką tuomet jūs laidosit, kaip jums skirsim žemės lopelį?“

Kelias miesto kapines apvažiavęs vyras gavo tik tokių pasiūlymų: „Padėkit už kapinių tvoros pamiškėj į duobę, kur pilamos iš ligoninių atvežtos medicininės atliekos. Kai duobė prisipildo, buldozeriai užlygina ir iškasa kitą“ arba

„Gal sode po obelimi pakaskit ar šiaip kur nors laukuose po berželiu.“ Besikalbantį su kapinių prižiūrėtojais vyrą apėmė panika: „Aš negaliu savo sūnaus išmesti kaip atliekos ir negaliu kaip kokio šunelio pakasti po medžiu! Kaip paskui ten savo vaikus atvesiu?! Kaip paaiškinsiu, kodėl jų brolį palaidojom laukuose?!“ Vienų kapinių administratorė buvo malonesnė ir padėjo patardama: „Nuvežkite į giminių kapavietę.“ Tada jis prisiminė kaime už pusantro šimto kilometrų esančias kapinaites – ten šalia proseneliių ilsėjosi du visai maži mirę senelių vaikučiai.

* * *

Kitą dieną iš pat ryto vyras pasiėmė penkiametį vyresnėlį ir išvažiavo; išlydėdama moteris juodu pabučiavo. Ir karstelį pabučiavo, o dar norėjo prisiglausti, paverkti, pastovėti... juto, kad kažkokio pastovėjimo, gedėjimo tylos šią akimirką labai reikia, bet niekas nepamokė, kaip tokį išlydėjimą surengti. Pro langą sekdama akimis iš kiemo išsukantį automobilį, moteris gailėjosi, kodėl būdama ligoninės operacinėje nesusiprotėjo gydytojos paprašyti, kad leistų bent paliesti mažylį – dabar jai būtų buvę ne taip baisu, o tik švelnu.

* * *

Nuo vaikų nieko neslėpė – su jais kartu laukė kūdikio, kartu ir atsisveikino. Prieš dvi savaites iki žinios apie nėštumą vyresnėlis nupiešė angelą-mamą su kūdikėliu įsčiose. Moterį tas piešinys sujaudino, pasikabino jį ant sienos. Paskui kasvakar vyresnėlis ir melsdavosi, kad gimtų vaikelis, o kai sužinojo, jog kūdikis jau su mumis, džiūgavo, svajojo ir laukė. Todėl dabar tėvai privalėjo jam viską paaiškinti apie šito vaikelio išėjimą, jautė, kad negali nieko slėpti ar kaip nors meluoti.

Rengdamasis su tėčiu vežti vaikelį į kapines, sūnus išvertė visą žaislų dėžę ir išrinko minkštą medžiaginį žmogeliuką: „Įdėsiu jam; kai norės, galės pažaisti.“

Kaimo bažnytėlės prieangyje švęstas vanduo buvo sušalęs. Vyras perbraukė sustingusiais pirštais, pašventino karstelį ir nunešė į kapines. Užkasęs paskambino žmonai – negaluojanti jinai turėjo gulėti lovoje – ir ištarė: „Jau. Dabar sugiedokim „Sveika, Jūrų žvaigžde...“

Plačiai – per pusantro šimto kilometrų – nuskambėjo giesmė Mergelei, o daug mažų angelėlių iš dangaus žiūrėjo į žemę.

Parengė I. V. ir A. Š.

P. S. Vis dėlto kokios yra tokių kūdikių laidojimo apeigos?

Mirę negimusieji

Bažnyčiai kiekvienas pradėtasis motinos įsčiose yra žmogus. Ji nesiliauja jo gynusi iki pat natūralios mirties. Dievas – gyvybės Kūrėjas ir palaikytojas, tad Jo galima, o drauge ir privaloma klausti, kodėl neleido užgimti pradėtajam... Atsakymus klausiantieji visada gauna.

Gera žinoti, kad yra medikų, kurie, įsijausdami į tėvų psichologiją, leidžia pasiimti ir iki devynioliktos savaitės mirusį kūdikį palaidoti. Kur palaidoti prasmingiau, nuspręs patys tėvai. O gedėjimas priklausys vien tik nuo jų tikėjimo ir pasitikėjimo Dievu.

Iki Vatikano II Susirinkimo lotyniškųjų apeigų Bažnyčioje nebuvo nekrikštytų kūdikių laidojimo liturgijos, ir jie laidoti nešventintoje žemėje. Griežtai kalbant, nebuvo ir krikštytų kūdikių laidojimo apeigų, tačiau šiuo atveju būdavo švenčiamos Angelų šv. Mišios, ir jie, savaime suprantama, laidoti krikščioniškai. Dėl liturgijos reformos po Susirinkimo dabar *Romos mišiole* yra numatytos be krikšto mirusiems kūdikiams skirtos laidojimo šv. Mišios, be to, tokioms laidotuvėms yra ypatingų maldų. Nors maldos tonas abiem atvejais santūrus, Bažnyčia šiandien vis dėlto liturgiškai išreiškia Dievo, kurio meilės kupinam rūpinimuisi patikimi kūdikiai, gailestingumo viltį. Reikšminga, kad graikų ortodoksų Bažnyčioje numatytos vienintelės, tiek krikštytiems, tiek nekrikštytiems kūdikiams skirtos laidotuvių apeigos ir meldžiamasi, kad visi mirę kūdikiai būtų priimti į Abraomo prieglobstį, kur nėra nei sielvarto, nei liūdesio, tik amžinasis gyvenimas.

„Be krikšto mirusius kūdikius Bažnyčia gali patikėti Dievo gailestingumui, tai ji ir daro per jų laidojimo apeigas. Didis visus žmones išganyti trokštančio Dievo gailestingumas (*1 Tim 2, 4*) ir Jėzaus švelnumas vaikams, skatinęs jį sakyti: *Leiskite mažutėliams ateiti pas mane ir netrukdykite* (*Mk 10, 14*), suteikia mums vilties, kad yra išganymo kelias ir be krikšto mirusiems kūdikiams. Juo labiau Bažnyčia įsakmiai ragina netrukdyti vaikeliams gauti šventojo krikšto dovaną bei nueiti pas Kristų.“ Mes turime viltį, kad be krikšto mirštantys kūdikiai yra išganomi ir gali džiaugtis palaiminguoju regėjimu. Turime maldingą viltį, bet, deja, ne tikrumą. Daug ko mums tiesiog nebuvo apreikšta: *Dar daugel jums turėčiau kalbėti, bet dabar jūs negalite pakelti* (*Jn 16, 12*). Gyvename tikėjimu.

Iš Dievo gauname ne vien gyvybę, bet ir „tikėjimo malonę, kuri išlaisvina iš sielvarto ir skausmui suteikia kitokią mąstymo kryptį“. Juk niekas niekada krikščioniui nežadėjo, kad jis bus apsaugotas nuo kančių, bėdų, skausmų ir nesėkmių. Jam buvo ir yra žadama ištvermė ir nuskaistinimas kančia bei galimybė ne keikti ir prakeikti, bet laiminti ir palaiminti. Negalime pamiršti, kad kasdien vis kartojam Jėzaus išmokytą maldą – joje juk savo valią, troškimus, planus, visą ateitį atiduodame valiai Tėvo, kuris yra danguje.

O mes, Bažnyčia, savo malda apkabinam šių kūdikių tėvus ir visų mirusiųjų artimuosius, kad savo sielvarte jie patirtų iš tikėjimo sklindančią paguodą.

Kun. Artūras KAZLAUSKAS
Kauno medicinos universiteto kapelionas

Pirmapradė žmonių bendruomenė

Kun. dr. Kęstutis RALYS
Vilniaus pedagoginio universiteto dėstytojas

Visuomenė ir Bažnyčia

Nūdienei visuomenei būdingi sekuliarumo (pasaulietiškumo) ir tikėjimo, racionalumo ir dvasingumo, mokslo ir religijos prieštaravimai. Totalitarinės valstybės yra linkusios supriešinti šias dimensijas, laikyti jas viena kitą neigiančiomis. Tokių pažiūrų sistemoje ilgai buvo verčiama gyventi ir mūsų šalis. O demokratinės visuomenės siekia jų sąveikos, remiasi nuostata, kad jos viena kitą papildo, todėl pripažįsta mokslą ir transcendenciją, dvasinį tobulėjimą. Pastarasis tampa itin svarbus gaivinant ganėtinai smukusią dvasinę bei dorovinę žmonijos kultūrą.

Katalikų Bažnyčia gali labai pagelbėti visuomenei skiepijant aukštesnes vertybes, idealus, elgesio normas. Suvokdama kolektyvinę (bendruomeninę) sąmonę, pasitelkdama religines bendruomenes, ji padeda įveikti žmonių susvetimėjimą, vienišumą. Ypač svarus Bažnyčios vaidmuo rengiant jaunimą santuokai, saugant šeimos tvirtumą ir moralines vertybes.

Prieš penkerius metus buvo paskelbta *Bažnyčios socialinio mokymo santrauka*. Daugiau kaip 500 puslapių apimties dokumente, populiariai pavadintame „socialiniu katekizmu“, dar kartą išdėstytas krikščioniškas požiūris į bendrąjį gėrį ir žmogaus teises, ekologiją ir šeimą, darbą ir ekonomiką, tarptautinius santykius ir karinius konfliktus bei daugelį kitų šiandien rūpimų klausimų. Bažnyčios socialinis mokymas remiasi nuostata, kad Kristaus rodomas išganymo kelias apima visą žmogų su visomis jo kūniškomis, dvasinėmis ir socialinėmis savybėmis.

Dievo suteiktas žmogui orumas ir pareiga skatinti gėrį tarp žmonių apibrėžia ir išganymu besirūpinančios Bažnyčios paskirtį nenusigręžti nuo socialinių klausimų ir siūlyti jų sprendimus. Todėl šiandien Bažnyčia yra svarbi institucija, veikianti ne tik konfesinių bendruomenių, bet ir visos visuomenės nuostatas.

Gyvybės ir meilės lopšys

Šeimos svarba ir jos centriškumas žmogaus ir visuomenės atžvilgiu ne kartą pabrėžiami Šventajame Rašte ir Katalikų Bažnyčios mokyme. Jau Pradžios knygoje tvirtinama, kad „negera žmogui būti vienam“ (*Pr 2, 18*). Iš tekstų, kuriuose pasakojama apie žmogaus sukūrimą (plg. *Pr 1, 26–28*), paaiškėja, kaip sutuoktiniai Dievo plane sudaro pirmutinę asmenų bendruomenę. Ieva, kaip ir Adomas, sukuriama žmogumi, kad būtų Adomui „tinkamas bendrininkas“ (plg. *Pr 2, 18*) ir kad paskui abu taptų „vienu kūnu“ (plg. *Pr 2, 24* ir *Mt 19, 5–6*). Drauge abu dalyvauja perduodant gyvybę ir dėl to tampa Kūrėjo bendradarbiais: „Būkite vaisingi ir dauginkitės, pripildykite žemę ir valdykite ją!“ (*Pr 1, 28*).

Šeimoje, gyvybės ir meilės lopšyje, gimsta ir auga naujas žmogus. Gimus vaikui visuomenė apdovanojama nauju asmeniu, kuris, pasak popiežiaus Jono Pauliaus II, pačioje gelmėje yra pašauktas gyventi bendrystėje su kitais ir save kitiems dovanoti. Abipusis sutuoktinių pasiaukojimas kuria tokią gyvenamąją aplinką, kuri vaikui yra pati tinkamiausia bei tobuliausia ugdyti savo galimybes, suvokti savąjį orumą, pasirengti vienintelei ir nepakartojamai paskirčiai. Patirdamas įgimtą meilę, suvienijančią šeimos narius, žmogus tampa kitų pripažįstamas ir mokosi įsipareigoti kaip vientisa asmenybė.

Šeimos – natūralios bendruomenės, kurioje pasireiškia visuomeninė žmogaus prigimtis, – indėlis į visuomenės gėrį yra nepaprastas ir nepakeičiamas. Šeima iš tikrųjų randasi iš asmenų bendrystės – pasak žydų filosofo, vertėjo ir pedagogo Martino Buberio, iš asmeniško santykio tarp „aš“ ir „tu“. Šeimos vertybėmis besiremianti visuomenė neleidžia nukrypti į individualizmą ar asmenybę neigiantį kolektyvizmą, nes šeimoje žmogus visada yra dėmesio centre ne kaip priemonė, bet kaip tikslas. Pasak Jono Pauliaus II, būtent šeimoje žmogus mokosi socialinių įsipareigojimų ir solidarumo.

Kiekvienas socialinis modelis, kuriuo numatoma tarnauti žmogaus gėriui, negali nekreipti dėmesio į dvasinį šeimos pagrindą ir socialinius jos įsipareigojimus. Dėl šeimos nepamainomo vertingumo ir valstybė rimtai įsipareigoja laikytis abipusio bendradarbiavimo. Remdamosi šiuo principu, valstybinės institucijos neturi atimti iš šeimos tų užduočių, kurias ji gali gerai atlikti pati arba kartu su kitomis šeimomis. Kita vertus, tos pačios institucijos įsi-

pareigoja palaikyti šeimą, garantuodamos, kad ji gaus visą reikiamą paramą savo pareigoms tinkamai atlikti.

Abipusė dovana ir įsipareigojimas

Šeimos pagrindas – laisvas vyro ir moters pasirinkimas sudaryti santuoką, atsižvelgiant į šios institucijos reikšmę ir vertybes: „Dėl sutuoktinių, palikuonių ir visuomenės gerovės šis šventas ryšys jau nebepriklauso nuo žmogaus valios, nes pats Dievas yra įkūręs santuoką su įvairiomis jos vertybėmis ir tikslais“ (*Pastoracinė konstitucija apie Bažnyčią šiuolaikiniame pasaulyje Gaudium et spes, 48*).

Jonės Zimkutės nuotrauka

Santuokinė meilė, kaip vienintelė ir išskirtinė vieno asmens dovana kitam, lemia galutinį įsipareigojimą, išreiškiamą abipusiu, neatšaukiamu ir atviru sutikimu. Šis įsipareigojimas reiškia, kad šeimos narių santykiai pasižymi teisingumu, vadinasi, ir pagarba abipusėms teisėms bei pareigoms.

Esminiai santuokos dėmenys yra šie: 1) visuotinumas – sutuoktiniai abipusiškai ir galutinai atsiduoda vienas kitam kūnu ir siela; 2) vienumas – sutuoktiniai tampa „vienu kūnu“; 3) nesuardomumas bei ištikimybė – tai kyla iš galutinio abipusio atsidavimo ir 4) vaisingumas – sutuoktiniai natūraliai jam pasirengia. Įgimtą žmogiškosios santuokos tikrovę pakrikštytieji išgyvena priimdami antgamtinį Santuokos sakramentą, kuris yra Dievo malonės ženklas ir įrankis. Jis apima visą santuokinės meilės tikrovę su viskuo, kas joje glūdi, bei įpareigoja ir moko krikščionis sutuoktinius tokio gyvenimo, kuris atitinka pasauliečių pašaukimą.

Vis labiau į individualizmą grimztančiai visuomenei ypač reikia bendruomeniškumo, o jis pirmiausia išsiskleidžia ir suveši tiktai šeimoje: „Meilė leidžia žmogui realizuoti save nesavanaudiškai atsiduodant. Mylėti reiškia priimti ir duoti tai, ko negalima nei pirkti, nei parduoti, ką galima vien laisvai vienas kitam dovanoti“ (*Jono Pauliaus II Laiškas šeimoms Gratissimam sane, 11, 1994*). Santuokinė meilė savo prigimtimi yra atvira gyvybės priėmimui. Tai patvirtina meilės bei solidarumo vertybes, skatina dar kartą atrasti socialinę vertę tos visuotinio gėrio dalelės, kuri yra įgimta kiekvienam naujai į pasaulį atėjusiam vaikui, dovanojančiam save pirmajai savo bendruomenei – broliams, seserims, tėvams, seneliams.

Šeimos nariai gali ir turi tapti aktyviais piliečiais, besirūpinančiais, kad valstybės įstatymai ir institucijos ne tik nepažeistų šeimos teisių ir pareigų, bet ir ją remtų bei gintų. Tad šeimoms būtina kaskart geriau suprasti savo vaidmenį kuriant vadinamąją šeimos politiką bei jausti atsakomybę už visuomenės pasikeitimus. Ekonominiame, visuomeniniame, teisiniame ir kultūriniame lygmenyse turi būti pripažįstamos šeimų ir jų asociacijų nuostatos planuojant ir vykdant programas, susijusias su šeimos gyvenimu, jo kūrimu ir tobulinimu.

Deramai parengti santuokai

Kai kuriose šeimose ir dabar stengiamasi perduoti santuokines vertybes, tačiau nūdieniai pokyčiai skatina visuomenę kuo geriau parengti jaunuolius prisiimti atsakomybę už savo pačių ateitį. Katalikų Bažnyčia ėmėsi formuoti teisingo žmogaus lytiškumo plačiąja prasme – vieno svarbiausių rengimo gyventi šeimoje aspektų – perteikimo koncepciją. Mokydama gyvenimo, atsakomybės ir šeimos misijos šiuolaikiniame pasaulyje supratimo, Bažnyčia kalba apie tris deramo rengimo Santuokos sakramentui etapus.

1. Tolimasis rengimas apima laikotarpį nuo kūdikystės iki paauglystės ir turi vykti pirmiausia šeimoje. Šiame amžiaus tarpsnyje svarbu ugdyti tvirtus dorovinius būdo bruožus, pagarbą tikrosioms vertybėms, suteikti katechetinių žinių.

2. Artimasis rengimas, vykdomas per sužadėtuvių laikotarpį, turėtų remtis Dievo žodžio aiškinimu vadovaujantis Katalikų Bažnyčios mokymu tikintis visavertiškos tikėjimo sampratos ir jo liudijimo konkrečiu gyvenimu, taip pat žinių apie Bažnyčios sakramentiškumą gilinimu. Šiuo laikotarpiu svarbu, kad būsimieji sutuoktiniai pažintų ir įvertintų moralinę tiesą bei ugdytųsi asmeninę sąžinę.

3. Tiesioginis rengimas turi vykti paskutiniais mėnesiais prieš tuoktuves, kad ikisantuokiniam egzaminui pagal kanonų teisės reikalavimą būtų teikiama derama reikšmė. „Toks rengimas, reikalingas visuomet ir kiekvienu atveju, juo labiau būtinas tada, kai sužadėtiniams trūksta krikščioniško praktinio gyvenimo ir doktrinos pažinimo“ (Jono Pauliaus II apaštališkasis paraginimas dėl krikščioniškos šeimos uždavinių *Familiaris consortio*, 66, 1981).

Pasak Lenkijos arkivyskupo E. Materskio, norint tinkamai pasirengti Santuokos sakramentui, t. y. laimingai gyventi šeimoje, reikia pažinti Bažnyčios mokymą apie šeimą, siekti šeimos gėrio, skelbti jos gyvenimo grožį, taip pat melstis savo šeimos ir kitų šeimų palaiminimo intencijomis. Teesie.

Vienatvės evoliucija

Ramūnas AUŠROTAS

„Visą gyvenimą mane persekiojo vienatvė. Visur. Baruose, automobiliuose, šaligatviuose, parduotuvėse. Nuo jos negalima pabėgti. Dievas mane sukūrė vienišą." (*Travisas Bickle, jį vaidino Robertas de Niro, filme „Taksi vairuotojas"*)

2004 m. JAV atliktas sociologinis tyrimas konstatavo: visuomenėje daugėja žmonių, neturinčių su kuo pasidalyti džiaugsmais ir rūpesčiais. Tada nustatyta, kad ketvirtis iš visų respondentų buvo visiškai vieniši. Palyginus duomenis su tokiu pačiu 1985 m. tyrimu, paaiškėjo, kad anksčiau dauguma apklaustųjų teigdavo turintys bent tris tikrus draugus, o 2004-aisiais šis skaičius jau buvo sumažėjęs iki dviejų.

Tyrimai parodo įvairias vis spartesnio draugystės ryšių irimo priežastis: darboholizmą ir su juo susijusį pervargimą, per didelę priklausomybę nuo interneto, sumažėjusį socialinį aktyvumą. Tačiau analizuojant šį procesą, iš akių išleidžiamas svarbus aspektas: anksčiau žmogus dažniausiai *tapdavo* vienas, o dabar jis vis dažniau *renkasi* būti vienas. Taigi reikėtų kalbėti ne apie aplinkybių nulemtą draugystės „išmirimą", bet apie vienatvės evoliuciją, kurios pėdsakų galime atrasti ir kine. Nors ir keista, ji ryškiausiai matoma filmuose, vaizduojančiuose intymius, arba seksualinius, ryšius.

Vienatvės, atsiskyrimo, susvetimėjimo temos kinematografe plėtojamos nuo pat jo pradžios, tačiau XX a. septintajame dešimtmetyje jos tampa vyraujančia kino diskurso dalimi. Apie tai kalbama intelektualiajame Europos kine: Ingmaro Bergmano, Erico Rohmero, ypač Michelangelo Antonionio kūryboje. Ši tendencija ryški ir XX a. septintojo bei aštuntojo dešimtmečių amerikiečių kinematografe: Arthuro Penno, Stanley'io Kubricko, Martino Scorsesės ir Roberto Altmano filmuose; kinotyrininkas Robertas Phillipas Kolkeris šį laikotarpį yra pavadinęs „vienatvės kinu".

Vienatvės temos aktualizavimą kine suprasime tik suvokdami, kad kinas neatsiranda iš oro. Jis visada fiksuoja ir perteikia laiko ženklus. XX a. septintasis dešimtmetis buvo pažymėtas *absoliučios* laisvės ženklu. Žmogus išsivaduoja (arba tariasi išsilaisvinąs) nuo visų įmanomų socialinių varžtų – santuokos, šeimos, bendruomenės būtent tada, kai tampa galima laisva seksualinė sueitis. Tačiau vienišumo jausmas dėl to tik dar labiau sustiprėja, dar labiau nusiviliama lyčių tarpusavio santykiais. Tai ir atspindi kinas, fiksuodamas tiek seksualinio potraukio patenkinimą, tiek nusivylimą jo vaisiais. Nuo tada beveik visas kinematografas, atspindintis seksualinius ryšius (įskaitant ir vadinamąjį „gėjų kiną"), laikosi šios schemos: aistra – jos realizavimas – nepasitenkinimas tuo.

Šioje vietoje reikėtų pabrėžti esminio žmogaus poreikio palaikyti meilės santykį su kitu nuvertinimą iki seksualinės reikmės. Bet tai jau būtų kita tema. Kol kas pakaktų pasakyti, kad seksualinės revoliucijos teigta didesnė laisvė dar nereiškia didesnės laimės. Ji tik suteikia galimybę daugiau eksperimentuoti. O tai dažniausiai reiškia ne ką kita, kaip didesnį ir rafinuotesnį kito išnaudojimą. Neatsitiktinai būtent tuo laikotarpiu suklestėjo pornografinis kinas.

Paviršutiniškas, visuomenės sumanytas problemos sprendimo būdas – nukreipti dėmesį į savo lytį arba save patį taip pat nepasirodė gelbstintis. Tai akivaizdžiausia Johno Schlesingerio filmuose „Vidurnakčio kaubojus" (*Midnight Cowboy*, 1971) ar „Tas nelemtas sekmadienis" (*Sunday Bloody Sunday*, 1971). Įdomu štai kas: seksualinės revoliucijos laikais būta ne vieno filmo, kritikavusio ne tik tradicinius, bet ir netradicinius seksualinius santykius, o šiais laikais tegalime aptikti vieną kitą netiesioginę užuominą, pvz., Woody Alleno filme „Viki Kristina Barselona" (*Vicky Cristina Barcelona*, 2008).

Dabar visuomenėje kristalizuojasi naujas problemos sprendimo būdas. Jo užuomazgas galime apčiuopti Isabel Coixet filme „Elegija" (*Elegy*, 2008). Feministine pasaulėžiūra persunkta (į lyčių santykį žvelgianti kaip į lyčių kovą) juosta vis dėlto leidžia padaryti vieną svarbią įžvalgą. Filmo veikėjas profesorius sąmoningai vengia moterų, nes nenori, kad juo būtų manipuliuojama. Kitaip tariant, jis nenori būti skaudinamas ir galbūt nenori skaudinti kito. Filmas atliepia žmogiškąją patirtį, nes visų mūsų gyvenime būna tokių akimirkų, kai santykių sukeltas skausmas verčia mus prisiminti vienatvę, ir iliustruoja neretą polinkį nusivylus ryšiais rinktis mažesnį blogį, t. y vienatvę.

Kadras iš filmo „Vendi ir Liusi"

Tai liudija ir bendroji vienatvės temos evoliucija kinematografe. Klasikiniame Martino Scorsesės juostoje „Taksi vairuotojas" (*Taxi driver*, 1979) vienatvė yra asocialumo ir psichopatiškumo ženklas. Pagrindinis veikėjas čia yra vienišius Niujorko taksi vairuotojas Travisas – jo akimis mums piešiamas urbanistinės distopijos (antitezė utopijai, kuria ateities pasaulis įsivaizduojamas kaip socialinio ir kultūrinio nuosmukio laikotar-

pis, kai tradicinė žmonijos civilizacija neišvengiamai žlunga) vaizdas. Traviso uždarumą yra nulėmusios ne socialinės ar ekonominės priežastys, ne asmeninis pasirinkimas, bet psichologinė būklė. Intuityviai Travisas suvokia, kad vienatvė nėra gėris, todėl jį ir patraukia gražuolė Betty: jam ji atrodo tokia pat vieniša. Tačiau, nors ir trokšta ryšio, jis nemoka nei jo kurti, nei palaikyti, ir tai yra ir ne tik jo, bet ir daugelio žmonių tragedija.

Antrajame šiuolaikinio nepriklausomo amerikiečių kino meistrės Kelly Reichardt filme „Vendi ir Liusi“ (*Wendy and Lucy*, 2008) žmogiškoji vienatvė yra skaudi tikrovė. Skirtingai nei Travisas, kurio integraciją į visuomenę apsunkina socialinių įgūdžių stoka ir psichologinė būklė, Vendi paprasčiausiai neturi su kuo pasidalyti savo džiaugsmais ir rūpesčiais, kaip ir pradžioje minėto sociologinio tyrimo respondentai. Ji norėtų ir galėtų kurti santykius, bet neturi su kuo. Tačiau Liusi, kaip ir Travisui, ryšių užmezgimas yra siektinas gėris. Būtent todėl ji filmo epiloge pasielgia taip, kaip pasielgia.

Kitokį požiūrį į santykius atskleidžia argentiniečio Lisandro Alonso filmas „Liverpulis“ (*Liverpool*, 2008). Į krantą išleistas jūrininkas keliauja namo. Deja, ten jo niekas nelaukia: motina sūnų jau seniai pamiršusi, o neįgaliai dukrai jis visiškai svetimas. Būtent tada, kai pakvimpa drama, L. Alonso pasirenka nedraminę režisūrinę strategiją: jo veikėjas išvyksta, ir dėl tokios banalios priežasties, kad jos nesugebėjo priimti nei žiūrovai, nei didžiuma kino kritikų. Tačiau taip dėliodamas siužetą režisierius turėjo visai kitą sumanymą. Kitaip nei Travisui ir Liusi, jo personažui ryšiai neatrodo siektinas gėris. Iš tiesų jis gali gyventi ir be jų. Štai dėl ko veikėjo apsisprendimo priežastis tokia lengva ir banali. Tai liudija, kad vis didesnio vienišumo išgyvenimas beveik tampa natūraliu reiškiniu, o vienatvės atžvilgiu žmogus darosi vis labiau dvilypis. Kaip čia neprisiminsi C. S. Lewiso knygoje „Didžiosios skyrybos“ nutapyto pragaro, turinčio vieną svarbų bruožą: čia žmonės stengiasi gyventi vis atokiau vienas nuo kito…

Don Kamilio mažasis pasaulis

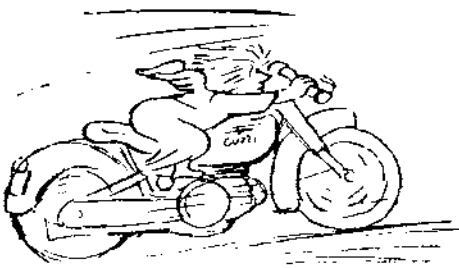

Lenktynių motociklas

Giovannino GUARESCHI

Atėjo lietingas vasario vakaras. Žemutinės Italijos keliai pabjuro ir tarsi nusiminę liūdėjo.

Sėdėdamas prie degančio ugniakuro, Don Kamilis vartė senų laikraščių rinkinį, kai atėjęs žmogus pradėjo pasakoti apie svarbius bažnytkaimio įvykius.

Don Kamilis, bloškęs į šalį laikraščius, apsigobė juodu apsiaustu ir nubildėjo į bažnyčią.

– Viešpatie, ir vėl iškilo to nelaimingo padaro sūnaus reikalas! – sušuko.

– Apie kokį nelaimingą padarą kalbi?

– Apie Peponio vaiką. Žinia, Amžinasis Tėvas jo nemėgsta…

– Don Kamili, kaip drįsti sakyti, kad Amžinasis Tėvas vienus žmones myli labiau už kitus? Dievui visi lygūs.

Kalbėdamas su Kristumi, Don Kamilis rausėsi altoriaus spintelėje.

– Viešpatie, – tęsė, – šį kartą su Peponio sūnumi jau veik baigta. Man pranešė, kad suteikčiau jam Paskutinį patepimą. Įsibrėžė surūdijusia vinimi, atrodė, nieko blogo… O štai dabar ir miršta.

Susirinkęs visus reikmenis, skuodė pro altorių ir skubiai priklaupė. Nors ir skubėjo, bet netoli tenuėjo: atsidūręs bažnyčios viduryje, stabtelėjo ir grįžo atgal.

– Viešpatie, – tarė priėjęs prie altoriaus. – Privalėčiau Tau daug ką papasakoti, bet dabar neturiu laiko. Tai padarysiu eidamas keliu. Šventuosius aliejus palieku čia, ant grotelių: nesinešiu jų su savimi.

Ėjo per lietų skubėdamas, tad kai atsidūrė prie Peponio namų durų, pasijuto tebelaikąs skrybėlę rankoje. Apsiausto skvernu nusišluostęs galvą pasibeldė.

Duris pravėrė sena moterėlė ir kažką jam pašnibždėjo. Netrukus suaidėjo ir stiprus Peponio riaumojimas. Jis stovėjo pakėlęs kumščius, o akys buvo pritvinusios kraujo.

– Lauk! Nešdinkis iš čia!

Don Kamilis nė nepajudėjo.

Peponio žmona ir motina mėgino nuraminti Peponį, bet veltui: jis, tarsi išprotėjęs, griebė Don Kamilį už krūtinės.

– Lauk iš čia! – staugė. – Ko tamsta nori? Ar atėjai jį pribaigti? Visi prapulkite, arba aš jus pasmaugsiu!

Riebiai nusikeikė, kad net dangus nuo tokio burnojimo pabalo. Tačiau Don Kamilis neprarado pusiausvyros: milžiniška ranka pastūmęs jį į šalį, įėjo į sergančio vaiko kambarį.

– Ne! – skėtriojosi Peponis. – Paskutinio patepimo jam neteiksi! Jei tai padarytum, reikštų, kad nėra jokios vilties!

– Ką tu čia plepi? Jokių šventų aliejų prie savęs neturiu.

– Prisiek!

– Prisiekiu.

Peponis staiga aprimo.

– Tai tamsta neatsinešei šventų aliejų?

– Ne. Kodėl aš jų turėčiau atsinešti?

Peponis pirma dėbtelėjo į gydytoją, paskui į Don Kamilį, ir pagaliau jo akys nukrypo į vaiką.

– Kaip jo sveikata? – Don Kamilis paklausė gydytojo.

Gydytojas papurtė galvą.

– Kunige, jį išgelbėtų tik streptomicinas.

Don Kamilis sugniaužė kumščius.

– Ar tik streptomicinas? O Dievas ne? – sušuko. – Ar manai, kad Dievas nieko negali padėti?

– Aš esu gydytojas, o ne kunigas.

– Jūs visi esate pakvaišę! – riktelėjo Don Kamilis.

– Puiku! – pritarė Peponis.

Don Kamilis jau buvo įsibėgėjęs.

– Kur galima gauti streptomicino?

– Mieste, – atsakė gydytojas.

– Drošime jo parsivežti.

– Jau per vėlu, kunige. Jam teliko gyventi vos porą minučių. Keliauti į miestą neturime jokios priemonės. Telefono ir telegrafo laidai praūžusios audros sutraukyti. Nieko nepadarysime.

Don Kamilis paėmė vaiką ir įsuko į šiltas antklodes.

– Tai skubėk! – įsakė Peponiui. – Pašauk budinčio būrio vyrus!

Budintis būrys laukė pasirengęs dirbtuvėje: ten buvo Liesius ir kiti jauni padarai.

– Bažnytkaimyje turime šešis motociklus: aš paimsiu lenktyninį Briskio „Guzzi“, o jūs apsirūpinkite kitais. Jei nesutiks duoti, šaukite! – įsakė Don Kamilis.

Vyrai skubiai išsiskirstė vykdyti įsakymo. Don Kamilis nuskubėjo pas Briskį.

– Jei neduosi man savo motociklo, tas vaikas mirs. O jei jis mirs, tai aš tau sprandą nusuksiu! – trumpai pareiškė Don Kamilis.

Nė žodžio netardamas, Briskis sutiko. Tačiau jam maudė širdį pagalvojus, kad naujučiukas, žvilgantis „Guzzi“ naktį pluš dumblinu keliu.

Po dešimties minučių ekspedicija buvo pasirengusi. Kai kuriuose namuose vyrai kai kam apskaldė antausius, bet Don Kamilis paaiškino, kad tai visai nereikšminga.

– Esame šeši: tikriausiai bent vienas pasieksime miestą, – aiškino Don Kamilis.

Jis pats su vaiku ant kelių sėdo ant raudono, žvilgančio „Guzzi“. Apsiaustu ir virve gerai pritvirtinęs vaiką, nulėkė kaip žaibas.

Du iš priekio, du iš šonų, viduryje Don Kamilis, o visų priekyje Peponis su savo „DKW“ leidosi tamsiais ir tuščiais žemutinės Italijos keliais. Lenktynių motociklas tarsi strėlė zvimbė per lietų.

Nors kelias buvo patižęs ir turėjo staigių pavojingų posūkių, tačiau lenktynių motociklo ratai visu smarkumu riedėjo palei mūrus ir pagrioviais per purvą ir žvyrą.

Visi motorai smarkiai birbė, lėkdami viesulu.

Vieną akimirką Don Kamilis išgirdo skausmingą dejavimą, sklindantį iš ant kelių pririšto ryšulio. Reikėjo dar labiau skubėti.

Štai jau ir asfaltuotas vieškelis.

– Viešpatie, – sukandęs dantis, maldavo Don Kamilis. – Viešpatie, duok daugiau greičio!

Staiga „Guzzi“ pašoko, tartum į jo cilindrus būtų sulindęs visas tos firmos fabrikas.

– Pirmyn, pirmyn!

Don Kamilis pralenkė visus, net Peponį, kurio motociklo ratų jau nebuvo kam sukti, nes jis neturėjo Kristaus ir negalėjo kaip Don Kamilis paprašyti didesnio greičio.

* * *

Don Kamilis niekada taip ir nesuprato, kaip jis pasiekė miestą. Jam tik pasakojo, kad jis atlėkęs su vaiku glėbyje, nutvėręs už sprando ligoninės durininką, paskui pečiais išlaužęs duris ir grasinęs pasmaugti gydytoją.

Lenktynių motociklas grįžo namo be vaiko, kuriam tereikėjo šiek tiek poilsio jaukiame ligoninės kambarėlyje.

Vertė kun. Antanas SABALIAUSKAS

Autoriaus iliustracijos

Ilgai gyventi ir nepasenti

Romualdo Rakausko nuotrauka

„Artuma“ spalio numerį paskyrė senatvės temai. Pats jau esu 87-erių, bet žodis „senatvė“ man dar ganėtinai svetimas. Vis dėlto ir man rūpi, kaip išlikti jauniems ir darbingiems net šitame sunkmetyje, kai beveik nematyti prošvaistės. Amerikietis pamokslininkas Charlesas Stanley kaip pavyzdį nurodo Kalebą iš Senojo Testamento (*žr. Skaičių knygos 13–14 skyrius*) ir mums siūlo dešimt būdų nepasenti.

Nenustok mokytis. Mūsų priešas nori, kad sustotume ten, kur dabar esam, ir nieko daugiau nebenorėtume. Bet kai pasiryžtame sužinoti ką nors daugiau ar naujo, jo planai sugriūva. Atsidūrę sunkesnėje padėtyje, prašykime Viešpaties, kad duotų mums vilties. Dievas mums parodys, kaip elgtis bet kuriomis aplinkybėmis, jei gilinsimės į Biblijoje aprašomų vyrų bei moterų gyvenimą.

Nenustok mylėjęs Dievo ir artimo. Mums pasakyta: „Mylėsi Viešpatį, savo Dievą, visa širdimi, visa siela ir visomis jėgomis.“ Čia apimami mūsų jausmai, mintys ir fizinė galia. Dievas mus laimins, kai mūsų širdys vis labiau norės prie jo artėti. Tada lengviau pajėgsime mylėti kitus ir priimti kitų meilę, o galiausiai ir dovanoti visiems mus vienaip ar kitaip sužeidusiems. Norėdami tikrai pajusti Dievo meilę, negalime nuolat galvoti apie praeities sunkumus, patirtus įžeidimus ir neatleidimą. Dievas mums siūlo nesąlygišką meilę ir to paties reikalauja iš mūsų.

Nenustok juokęsis. Juokas – veiksmingiausias vaistas nuo sunkumų, nusivylimo ir kitokių negerovių. Jis atpalaiduoja įtemptus smegenis ir net fiziškai išlaisvina iš visokios įtampos ir nervingumo.

Nenustok atsisakyti to, kas tau trukdo. Palikime visus nusivylimus ir nesėkmes praeityje, nes ja gyvendami negalime žygiuoti į priekį. Užuot vis gailėję to, kas kitados atsitiko, išmokime gyventi dabartine diena, galvodami apie Viešpaties mums duotą ateitį. Dievas nori, kad tik pasimokytume iš praeities klaidų, ir žengtume pirmyn. Šventajame Rašte pasakyta: „Paveskite jam visus savo rūpesčius, nes jis jumis rūpinasi“ (*1 Pt 5, 7*).

Nenustok laukęs. Viešpats įrašė viziją Kalebo širdyje, ir nors buvo sunku, ta vizija nepradingo. Tikriausiai pasitaikė, kad šio vyro tikėjimas buvo išbandomas. Kaip ir daugeliui mūsų, jam kildavo abejonių: ar aš tikrai pateksiu į pažadėtąją žemę? Bet Kalebas toms abejonėms nepasidavė. Ir mums nedera pasiduoti baimei ir dvejonėms. Mūsų vaizduotė ir pasitikėjimas yra Dievo dovana. Kai tik liaujamės šias dovanas naudoję, pradedame senti. Ženkime į priekį ir įsitikinsime, kaip Dievas mūsų gyvenime padaro didelių dalykų.

Nenustok žvelgęs vis pirmyn ir aukštyn. Ar trokštame, kad mūsų svajonės išsipildytų? Ar norime geriau pažinti save, daugiau sužinoti apie Dievą ir vis ko nors daugiau išmokti? Jei taip, turime žvelgti vis aukštyn, pirmyn, kreiptis į Dievą ir stebėti, kaip jis veikia mūsų gyvenime. Kasdien pastebėsime ką nors naujo, už ką turime jam dėkoti.

Nenustok dirbęs ir nepasidaryk tinginys. Dažnai patiriame įvairių problemų, ar tai būtų darbas, ar santykiai su kitais, ir pradedame manyti, kad nebeverta laukti teigiamų rezultatų. Kiekvienas darbas, užsiėmimas ir mankšta palaiko mus jaunus ne tik fiziškai, bet ir dvasiškai. Turėkime viziją, ko Dievas iš mūsų dar nori, ir būkime pasirengę vykdyti jo valią. Jis panaudos mus įvairiomis aplinkybėmis, kurių mes net nesapnavome ir nesitikėjome.

Nenustok pasitikėjęs Dievu. Tai labai svarbu. Jeigu Kalebas būtų tikėjęsis pasiekti pažadėtąją žemę savo jėgomis, jis ten niekad nebūtų patekęs. Tačiau jis žinojo, kad tik Dievas yra jo gyvenimo ir jėgų šaltinis, ir visiškai juo pasitikėjo. To reikia ir mums visiems, kad išliktume jauni.

Nenustok teigiamai kalbėti ir galvoti. Mūsų smegenys registruoja viską, kas išeina iš mūsų burnos ir kas patenka į mūsų ausis. Ir mūsų kūnas į viską reaguoja. Tokie posakiai, kaip: „Aš jau per senas“, arba „Iš manęs jau nieko nebesitikėkit“, veda tik į galutinį pralaimėjimą. Aišku, matome senstančio savo kūno pokyčius, bet neturime leisti, kad dėl jų pasijustume nelaimingi. Psalmininkas rašo: „Teisieji žaliuoja lyg palmės <...> ir žiloje senatvėje jie neša vaisių, – visad jie sodrūs ir sultingi“ (*Ps 92, 12–15*). Svarbu ne tik kalbėti, bet ir mąstyti vien pozityviai.

Nenustok klausęsis. Jeigu norime išlikti jauni, privalome pasiryžti visada klausytis Dievo balso. Jis ir šiandien kalba mums visiems per savo Žodį, per jam atsidavusius kitus asmenis, per Šventąją Dvasią. Klausydamiesi jo Žodžio pajuntame, kad mūsų akiratis prasiplečia, pamatome save kitokioje šviesoje.

Vincas KOLYČIUS
Torontas, Kanada

Tiksliai apibrėžta kančia

Gydytojo Petro pasvarstymai apie gedėjimą

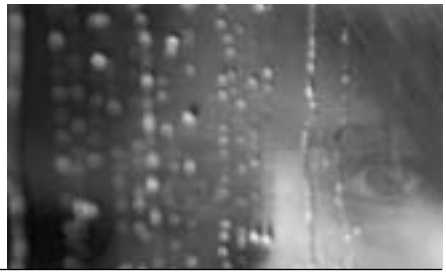

Kad mirsime mes ir mūsų artimieji, visi žinome, bet kasdien apie tai negalvojame. Tačiau... įvyko! Netekome artimo žmogaus. Ir mūsų elgesys bei gyvenimo būdas pasikeičia. Šeima, aplinkiniai tai mato ir reaguoja. Atėjo gedėjimo metas, natūralus procesas, kurio išvengti neįmanoma.

Kai kurie mokslininkai sako (nors tai ir skamba ciniškai), kad galutinis gedėjimo taškas yra užmiršimas. Ir taip, ir ne. Lietuvoje mirusiųjų atminimas itin gerbiamas. Pakanka pažvelgti į mūsų išpuoselėtas kapines ir tai, kas jose dedasi per Visų Šventųjų ir Vėlinių dienas. Taigi, apie užmiršimą kalbama ne kultūrine, bet psichologine prasme. Nors mūsų artimasis išėjo amžiams, nemažai mūsų emocijų lieka su mumis. Tam tikras psichinės energijos potencialas vis dar susijęs su mirusiuoju, o gedėjimas skirtas tam, kad tą energiją išlaisvintume ir nukreiptume kita linkme. Psichologiškai tai tam tikra prasme užsimiršimas. Tačiau pasakytina, kad drauge su artimuoju miršta ir dalis mūsų pačių. Tai visai kas kita, nei kultūriškai plėtojamas mirusiųjų prisiminimas, kuris, beje, kiekvienoje šalyje kitoks. JAV, pavyzdžiui, Vėlinės neminimos. Ten tai eilinė diena.

Kai kurie asmenys, netekę artimo žmogaus, vos po savaitės ar dviejų bėga pas psichiatrą prašyti raminamųjų, nes esą „negali atgauti formos“. Tačiau gedėjimas yra procesas, trunkantis ne savaitę ar dvi, o daug ilgiau! Mūsų žiauriais laikais reikalaujama, kad žmogus praėjus kelioms dienoms po vaiko ar motinos netekties jau intensyviai dirbtų. Ir daugelis ima manyti, kad jie turi būti „stiprūs“, „pasirengę“ įprastiniam darbui rytojaus dieną po laidotuvių. Prie to prisideda ir baimė prarasti darbą.

Tuo tarpu gedėjimui reikia apsauginio laikotarpio. Štai judėjų kultūroje laidotuvės kitokios, tad ir gedėjimas jų trumpesnis, mažiau rizikos, kad jis taps patologinis. Mūsų visuomenėje priimta ilgiau gedėti. Apeigos ir tai, kas su jomis susiję, labai padeda išvengti liguistų būsenų. Nebelieka tiek daug laiko liūdesiui ir skausmui. Be to, skausmo ir ašarų gėdytis nereikia, jų tramdymas ir slėpimas padaro meškos paslaugą.

Paprastai pas mus gedima maždaug pusmetį, kartais metus. Šis tarpsnis turi savo fazes. Pirmoji – tai sustingimas, negalėjimas išreikšti savo jausmų. Taip būna tuoj pat po artimojo mirties. Daugelis tada negali verkti. Jausmai tarsi įstringa, užsikerta. Žmonės negali patikėti tuo, kas įvyko, jiems atrodo, kad mirusysis vis dar gyvas. Panašią būseną patiria atskirtas nuo motinos kūdikis.

Antrojoje fazėje atsiranda ašaros. Svarbu ir įdomu tai, kad verkimu išreiškiamas ne vien skausmas. Pasąmonėje mes norime prisišaukti mirusįjį. Jaučiamės nelaimingi, ieškome paguodos. Vaikystėje pakakdavo pravirkti, ir kaipmat atsirasdavo motina – pagalbos sinonimas. Verkdami tarsi trokštame tos situacijos pasikartojimo.

Ašaros taip pat atneša palengvėjimą, nes verkiant vyksta emocijų iškrova. Verkimas atlieka tris funkcijas: išreiškia skausmą, palengvina kančią ir tarytum šaukia tą, kurio netekome.

Ignoruoti gedėjimą, tuoj pat po laidotuvių skubėti į darbą yra labai žalinga. Tačiau kuo toliau, tuo daugiau žmonių užsideda akmeninę kaukę, šitaip labai pakenkdami savo psichinei ir fizinei sveikatai. Ypač tai pasakytina apie vyrus. Mūsiškiai berniukai nuo mažens mokomi, kad vyrai jokiomis aplinkybėmis neverkia. Kokia nesąmonė ir koks vyrų žalojimas! Visada susitvardyti, niekada nerodyti savo jausmų... Padarinys – daugybė psichosomatinių ligų. Kai mes neverkiame, verkia mūsų kūnas, tokia yra liūdna tiesa.

Anksčiau gedėjimo laikotarpiu buvo priimta rengtis juodai ar bent nešioti juodą juostą ant rankovės, atlapo. Tokie ženklai aplinkiniams praneša, kad mus ištiko nelaimė, todėl nesame geriausios būklės. Pvz., mus pagrįstai žeidžia linksmybės. Gedulingi drabužiai nėra skirti užuojautai sukelti, kad kiti vaikščiotų aplink mus ant pirštų galiukų ir kalbėtųsi pašnibždom. Tiesiog turime teisę, kad mūsų skausmas būtų gerbiamas. Deja, mūsų pačių nenaudai toks paprotys nyksta. Ką gi, kiti laikai, kiti papročiai. Juoda apranga turėjo savo gilią prasmę. Tai leisdavo liūdinčiajam rinktis kitokią gyvenseną, o prie senosios būdavo grįžtama pasibaigus gedului.

Kodėl išnyko tradicija nešioti gedulingus drabužius? Dėl tos pačios priežasties, kaip ir stengimasis būti „kietiems“, nerodyti savo jausmų. Tik kad tokių pastangų padariniai būna ankstyvi infarktai, insultai, skrandžio opos, neurozės ir pan.

Savaime kyla klausimas, ar galima padėti gedinčiajam. Šiaip jau geriausias gydytojas yra laikas. Tačiau pasitaiko, kad psichinė ir fizinė liūdesio slegiamo žmogaus sveikata pablogėja. Daugelis psichiatrų mano, kad gedėjimo ritualo sunykimas ir laisvai reiškiamų jausmų nuvertinimas, netgi niekinimas didina patologinio gedulo riziką. Todėl kai kada psichiatro pagalba esti būtina. Ji pasireiškia tuo, kad pirmiausia reikia padėti žmogui gedėti, o paskui pagelbėti jam išeiti iš gedėjimo būsenos. Čia dera pabrėžti, kad lengva ranka šeimos gydytojų rašomi raminamųjų vaistų receptai menkai pagelbsti, o kartais net ir pablogina padėtį. Pagalbą turi suteikti psichologas, psichoterapeutas arba psichiatras.

Ieškoti savęs

Vanda IBIANSKA

Kalbėsiu apie moterų vienatvę joms netekus vyro, t. y. našlių vienatvę. Tų tikrųjų, ne gyvanašlių. Vyrų mirtingumas pas mus didelis, jų amželis, deja, neilgas, ir daugybė moterų po ilgesnių ar trumpesnių gyvenimo šeimoje metų atsiduria beviltiškoje vienatvėje. Kaip įveikti šią negandą, kur ieškoti jėgų ir atramos?

Įdomu, kad našlystės sunkumų niekas nenagrinėja, apie tai nėra išsamių studijų.

Įsivaizduokime porą, darniai kartu pragyvenusią 30 metų, užauginusią ir išleidusią iš namų vaikus. Ir staiga užgęsta vyras! Moteris pasijunta sutrikusi, bejėgė. Didžiulis psichinis sukrėtimas sukelia apleistumo ir vienišumo jausmą. Sakytume: juk dar yra vaikai, giminės, draugai. Tačiau viskas toli gražu ne taip. Nebelieka ramybės ir saugumo pojūčio. Vyro mirtis kažkuo primena tremtį į negyvenamą salą. Našlės dažnai praranda gebėjimą užmegzti ryšius. Ypač tos, kurioms šitai sunkiai sekėsi ir vyrui esant gyvam. Glaudus ir uždaras šeimos modelis, kuriame moteris gyveno, kliudo jai įsilieti į naują aplinką. Atsiranda psichinis diskomfortas, kartais depresija. Be to, našlystė neretai sutampa ir su klimaksu. Moteris įjautrinta, pastebi, kad sensta. Tuo laikotarpiu jai labai reikia artimo žmogaus, padedančio susigrąžinti nuotaikų pusiausvyrą ir sutelkiančio ją į aplinką. Vyrui mirus, moteris netektį pajunta dvigubai. Ji manosi esanti sena, vieniša, niekam nebereikalinga, o naujo vaidmens sau surasti nesugeba. Nors iš tikrųjų tai padaryti galima, moterys to neįsisąmonina. Viskam apmąstyti reikia tylos, ramybės ir laiko. Tuo tarpu našlė išgyvena įtampą ir tragediją.

Vaikai suaugę, motinos vaidmuo išblėso, įgijo kitą matmenį. Ieškoti sau vietos po vyro mirties šeimoje gana pavojinga. Kartais našlės pasijunta dvigubai atsakingos – prisiima tėvo ir motinos vaidmenis, tampa perdėtai globėjiškos. Tai sukelia neigiamą vaikų reakciją, nes jie jau yra suaugę, savarankiški ir tokį motinos elgesį laiko kišimusi į jų asmeninį gyvenimą. Vaikai kritikuoja motiną ir nuo jos ginasi, o ji mano, kad jie iki panagių nedėkingi. Šiuo atveju vaikams nelieka kitos išeities, kaip švelniai, bet aiškiai pasakyti motinai, kad netapatintų savo gyvenimo su jų. Ji turi išsaugoti savo individualybę, kurti savo ateitį ir nesivynioti aplink vaikus kaip vijoklis. Negalima motinai nuolat pritarti, kad yra vargšė, nelaiminga. Ji turi suprasti, jog neturi teisės gyventi svetimo gyvenimo. Tačiau visa tai vaikai privalo pasakyti be krislelio brutalumo, pabrėždami savo meilę jai ir tai, kad sunkią valandą visada bus kartu su ja. Tai skausmingas, tačiau būtinas pokalbis.

Vido Venslovaičio nuotrauka

Kai kurie psichologai skatina neskubinti tokio pašnekesio ir išlaukti. Tačiau dauguma siūlo kalbėti tiesiai ir atvirai, nes taip kiekvienam šeimos nariui parodoma jo vieta ir drauge išvengiama neteisingai suprantamų signalų, dvigubo žaidimo ar pan. Emocijos turi išsilieti aikštėn, ir geriau, kai tai įvyksta anksčiau, o ne vėliau.

Dera pabrėžti, kad tėvo mirtis suteikia naujų pareigų ir vaikams. Jie pajunta didesnę atsakomybę už motiną. Bet neleistini ritualai, pvz., kasdien teirautis telefonu: „Kaip jauties?“ Tai nuramina sąžinę, bet nieko neduoda. Motiną reikia lankyti, skirti jai laiko.

Natūraliai kyla klausimas, kaip moteriai po vyro mirties tapti aktyviai. Nesigilinant į patologinius atvejus, normali moteris ima skalbti, tvarkytis, dirbti sode, ilgiau pasilieka darbe. Aktyvumas ir užimtumas yra gelbėjimosi ratas. Juk esama tiek sričių, kurios lig šiol buvo apleistos! Dabar visam tam atsirado laiko. Nenoriu skatinti nesveiko davatkiškumo, bet tokiomis aplinkybėmis kertinis akmuo yra Dievas ir tikėjimas. Turiu galvoje ne pasyvų sėdėjimą bažnyčioje, o veiklią krikščionybę ir dalyvavimą katalikiškos bendruomenės gyvenime. Dar nėra buvę, kad šitai visokeriopai nepadėtų. Tai leidžia ir dvasiškai tobulėti, ir labiau įsigilinti į tikėjimo tiesas, ir naudingai praleisti laiką, ir, pagaliau, atrasti save. Tada jau nebelieka vietos vienatvei, kartėliui ir kitoms našlystės negandoms.

Atverti sielas muzikai

Lapkričio 21 d. Mažeikiuose vyks aštuntasis, jau tradiciniu tapęs, šiuolaikinės krikščioniškos muzikos festivalis SIELOS 2009. Gerosios Naujienos centras ėmėsi organizuoti šį renginį tada, kai krikščioniška muzika Lietuvoje buvo bepradedanti merdėti, ir, ko gero, ne vienas tokios muzikos mylėtojas už tai jam yra dėkingas. Kad šis renginys reikalingas, liudija nemenkas žiūrovų, visuomet užpildančių jo koncertų sales, susidomėjimas.

Iš įvairių kitų renginių „Sielos“ išsiskiria keliais savitais bruožais. Visų pirma – muzikinių žanrų įvairove. Susirinkusieji viename koncerte gali išgirsti roko, džiazo, metalo, hip hopo, autorinių dainų ir kt. kūrinių. Stulbina, kad visi šie stiliai Lietuvoje turi savų atlikėjų krikščionių. Nelengva juos visus sutalpinti į vieną koncertą, tad „Sielos“ išsiskiria dar ir tuo, kad yra panašios į muzikinį, kone iki paryčių užsitęsiantį maratoną.

Lietuvoje vis dar kyla klausimų, kokiais kriterijais remiantis muziką galima vadinti krikščioniška, ar prie šios sąvokos išvis dera tokie muzikiniai stiliai kaip rokas, metalas, hiphopas. Plačiajame pasaulyje viskas seniai išspręsta. Vadinamasis *christian* turi savo topus, kuriuos kas savaitę skelbia itin autoritetingas muzikinis JAV leidinys *Billboard*, net kelias *Grammy* nominacijas, o šios pakraipos muzika yra labiausiai kylanti tos šalies muzikinės industrijos atšaka. Tokie atlikėjai kaip *Kelly Familly*, *Sixpence None the Richer*, *Delirious?*, *P.O.D*, *Carrie Underwood* žinomi kiekvienam roko ir popmuzikos mėgėjui.

Krikščioniška populiarioji muzika neskirstoma pagal žanrus, nė vienas muzikinis stilius nėra diskriminuojamas, o muzikos krikščioniškumą apibūdina ne dažnas Jėzaus vardo minėjimas, bet atlikėjo gyvensena, jo išpažįstamos vertybės. Tokia muzika tampa galimybe šiuolaikiškai, pasitelkiant Evangelijos tiesas, prabilti šios epochos žmonėms apie tai, kas juos jaudina. Muzikos kalba universali, ji prieinama kiekvienam, ypač jaunam, žmogui.

Deja, mūsų šalyje šiuolaikinė krikščioniška muzika platesniam klausytojų būriui dar menkai pažįstama. Tiesa, melomanams gerai žinomi jos puoselėtojų Artūro Chalikovo, Gintauto Abariaus, Gintauto Tautkaus, Angelės Joknytės vardai. Tačiau daugybė autorių ir atlikėjų ramiai ir kantriai kuria savo muziką, patys ieško jos leidybos finansavimo. „Sielų“ festivalis tampa puikia ir reta proga šiuos atlikėjus išvysti scenoje.

Kitas svarbus aspektas – tarp Lietuvos krikščionių muzikantų vyrauja nedeklaratyvaus ekumenizmo dvasia. Nors tokios muzikos judėjimą mūsų šalyje inicijavo katalikai (jie rengė pirmuosius festivalius, būrė krikščioniško roko grupes, įrašinėjo pirmuosius albumus), tačiau dabar iniciatyva priklauso protestantiškosioms bendruomenėms. Būtent jų atstovai sudaro panašių renginių organizatorių branduolį, rūpinasi kūrinių įrašais ir platinimu. Dievo malonės ženklu laikytina tai, kad krikščioniškos muzikos entuziastų gretose nejuntama konfesinio susiskirstymo, tvyro praktinio, tikro ekumenizmo dvasia.

Taigi „Sielos“ vėl kviečia atverti sielas bendrystei, prasmingam žodžiui, ieškojimams ir atradimams. Visa tai plūstelės šiuolaikiškų ritmų skambesiu, padedančiu Evangelijos žiniai priartėti prie klausiančio, ieškančio, mąstančio žmogaus, kuriam muzika dar byloja.

Tomas VILUCKAS

Šypsenos be raukšlių

– Pone, jūs smarkiai pavėlavote! Koncertas prasidėjo prieš penkiolika minučių. Kuo tyliau susiraskite savo vietą.

– Nejaugi visi klausytojai jau miega?!

* * *

– Kaimyne, kodėl jūs visad išeinate į balkoną, kai tik žmona pradeda dainuoti?

– Kad niekas nepagalvotų, jog aš ją mušu.

* * *

– Gal vakar buvote „Figaro vedybose“?

– Ne. Sveikinimą paštu nusiųsiu.

* * *

Lukas pirmą kartą nuvedamas į teatrą klausytis „Traviatos“. Pasibaigus Violetos arijai vaikas klausia:

– Mamyte, tai mes ir iki laidotuvių turėsim čia būti?

* * *

– Na, ką vakar koncerte girdėjai?

– Oi, labai daug ką! Mindaugą atleido iš darbo, Rita tapo močiute, Tomas išlošė žaliąją kortelę ir greit išvažiuos į Ameriką, Irena nusipirko naujus kailinius, Petras vėl susipyko su uošviais, o Agnė nusišviesino plaukus.

* * *

– Girdėjau, sukūrei muzikinę grupę?

– Taip, kvartetą.

– Ir kiek jūsų ten?

– Trys, o ką?

– O kas tokie?

– Aš su broliu.

– Tu turi brolį?

– Ne, o ką?